

Západočeská univerzita v Plzni

Filozofická fakulta

Diplomová práce

**Účast československé hokejové reprezentace na
mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1969.**

Bc. Veronika Sudová

Plzeň 2023

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí práce PhDr. Evě Fischerové, PhD. za trpělivost, odbornou pomoc a cenné rady, které mi velkou měrou pomohly tuto práci vypracovat.

Prohlašuji,

že diplomovou práci na téma Účast československé hokejové reprezentace na mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1969 jsem vypracovala samostatně.

Použité prameny a podklady jsou uvedeny v příloženém seznamu literatury.

V Plzni dne

Podpis

Obsah

Úvod.....	6
1. Pražské jaro.....	11
1.1 Uvolňování režimu.....	12
1.2 Lednové plénum 1968.....	15
1.3 Příprava státního převratu	16
1.4 Varšavský dopis	18
1.5 Invaze do Československa a Moskevské jednání.....	22
2. Mistrovství světa v ledním hokeji: Stockholm 1969	27
2.1 Místo do Prahy do Stockholmu.....	28
2.2 První střetnutí se sbornou na ledě	32
2.3 Přelepené hvězdy	38
3. Oslavné demonstrace v Československu a závěr šampionátu	43
3.1 První spontánní demonstrace	43
3.2 Oslavy a napadení Aeroflotu.....	45
3.3 Závěr světového šampionátu a rozdělení medailí	52
3.4 Návrat hokejistů	54
3.5 Doznívání hokejových událostí.....	58
4. Gustáv Husák a období normalizace	63
Závěr	72
Seznam použitých pramenů	75
Resumé.....	85

Úvod

Lední hokej je jeden z mála sportů, o kterém by se dalo říci, že byl a stále je velmi úzce spjat s naší moderní historií. Zápasy mužstev na ledě, zejména národní reprezentace, můžeme přirovnat k mnohým významným událostím historie. Jak hokejisté, tak i naši historičtí předci hledali odvahu postavit se svým soupeřům a vyhrát. Toužili po uznání a odměně svých vůdců a velitelů. Nejednou přitom bojovali s vlastními pocity strachu, bolesti a odloučení od rodiny. Při úspěšném tažení zažívali radost, hrdost a uznání, v případě porážky zase bojovali s emocemi, jako jsou zklamání, úzkost a nejistota.

České vnímání hokeje je velmi odlišné od toho zahraničního. Především v zemích jako jsou Kanada, USA, nebo i vyspělé západoevropské státy Německo a Švýcarsko je hokej brán „pouze“ za sport při kterém vybraný tým hráčů reprezentuje svoji zem. V těchto zemích je na prvním místě úspěch a zisk. Zápas je zde vnímán jako boj, který je nutné vyhrát. Pro Československo, a to zejména v období komunistické totality, znamenala výhra mnohem víc. Porazit takové soupeře jako jsou národní reprezentace Kanady, Ameriky, ale především Ruska (tehdy Sovětského svazu), znamenalo pro Čechoslováky zažívat pocity radosti, hrdosti a hlavně v případě Ruska zadostiučinění až pomsty. Krátkodobý, ale intenzivní pocit svobody a pokoření národa, který se podílel na dlouhodobém útlaku, omezování a nesvobodě znamenal pro Československo velmi důležitou událostí pro dobovou společnost a zároveň i pro nadcházející generace lidí země. Přestože jsou národy Čechů a Slováků jak početně, tak i rozlohou velmi malé, dokázaly využívat své velké bojovnosti, improvizace a kreativity. Každá výhra znamenala neuvěřitelnou radost celého národa, který vždy fandil a podporoval naše reprezentanty. Hokej je hra založená na velké bojovnosti, obětování, citu a improvizaci hráčů na ledové ploše během utkání. Takové vlastnosti byly důležité pro hráče následujících let, kteří se postarali o nejúspěšnější éru dějin českého hokeje na přelomu tisíciletí. V tomto období byla reprezentace a vůbec český hokej na svém vrcholu. Reprezentace vyhrála několik titulů mistrů světa, mnoho hráčů hrálo úspěšně v zahraničních ligách jako je NHL, a především získali legendární titul na Olympijských hrách v Naganu. Národ jakoby „sevřený“ hraničními mantinely západu a východu evropského kontinentu, ukázal, že umí improvizovat a bojovat, a že je platnou a nezanedbatelnou součástí Evropy.

Generace hokejistů se „lvem na prsou“ zažily v průběhu století různé a někdy i velmi těžké příběhy. Velký vliv měly obě světové války, a hlavně pozdější totalitní režim. Hráči každým malým úspěchem na šampionátech překonávali nepříznivé podmínky a předávali zkušenosti svým nástupcům.

Cílem diplomové práce bylo poukázat na spojení a prolínání se politiky, režimu a sportu. Zejména těžké období okupace Československé republiky vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968, kdy hokej sedm měsíců poté sehrál důležitou roli pro společnost celého světa. Světový šampionát v roce 1969 se stal jakýmsi „sdělovacím“ nástrojem okupovaného národa. Národa, který se snažil prostřednictvím sportu postavit okupantům a ukázat nesouhlas, hrdost a odvahu bojovat za svobodu.

Předložená práce je zacílena na období začátku roku 1968 tzv. Pražské jaro a končí v průběhu roku 1969, kdy byl do čela vládnoucí komunistické strany dosazen Gustáv Husák, čímž začalo období tzv. normalizace. Práce je členěna na čtyři kapitoly, které na sebe chronologicky navazují.

První kapitola nastiňuje vývoj československé společnosti v průběhu 60. let až po Pražské jaro roku 1968. Celé toto desetiletí bylo plné událostí, které svým průběhem měnilo vědomí a život lidí Československé republiky. Neustálý tlak strany a lidí způsobil nejprve odchod Antonína Novotného z úřadu prvního tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Československa, a později pod tlakem událostí a okolností opustil i post prezidenta republiky. Na jeho odchod měla značný vliv i studentská demonstrace z roku 1967. Vystoupil proti němu např. spisovatel Ludvík Vaculík, ale i další vlivné osoby. Novotný byl ve funkci prvního tajemníka ÚV KSČ nahrazen v té době ne příliš známým, ale později lidem Alexandrem Dubčekem. Ten chtěl prosazovat tzv. komunismus s lidskou tváří, který ovšem nebyl v souladu s vizemi a zájmy vládnoucí politické garnitury v Moskvě. V tomto mezidobí Československo poznalo lehké názorové uvolnění a nakonec i dočasné zrušení cenzury. Měsíc před plánovanou okupací byli vedoucí členové ÚV KSČ pozváni do Moskvy, aby zde jednali o vnitřních záležitostech „bratrských“ zemích. Sovětskému svazu se nelíbila uvolněná situace v Československu. Sověti vyvíjeli značný nátlak na české politiky k návratu původnímu tvrdému režimu, nechtěli tolerovat svobodu a suverenitu Československa. Současně začali organizovat okupaci Československa.

Druhá kapitola se zabývá Mistrovstvím světa v hokeji ve Stockholmu, především zápasy mezi československou a sovětskou reprezentací. Původně měl šampionát v roce 1969 proběhnout v Praze, ale pod vlivem událostí z roku 1968, a zejména z důvodu obav ze setkávání se českých a sovětských fanoušků, a případných následných potyček a výtržností, byl šampionát přesunut do země, která se politicky neangažovala a turnaj se odehrál ve švédském Stockholmu. Československý tým vedli trenéři Vladimír Kostka a Jaroslav Pitner. Hlavním cílem a úkolem reprezentace bylo vyhrát oba zápasy se Sověty, navíc s přelepenou hvězdou ve státním znaku, což měla být pomsta ve sportovním podání za okupaci. Následná dohoda, že soupeřům na konci utkání nepodají hráči ruce, bylo už jen vyvrcholením vyhraných zápasů se Sovětským svazem.

Celý průběh a okolnosti, které panovaly před zahájením mistrovství světa, a samotný šampionát zaznamenával denně noviny, které byly v té době v Československu vydávány. Třetí kapitola se věnuje demonstracím, které vyvolaly vyhrané zápasy mezi Československem a Sovětským svazem. Po druhém vyhraném zápase se velké oslavy přeměnily v manifestaci proti okupaci cizí zemí. Událost se stala masivní akcí, která se odehrála na mnoha místech na území Československa. Nejvíce byl dav strhnut v Praze na václavském náměstí, kde byla poničena kancelář sovětské letecké společnosti Aeroflot. Po uklidnění demonstrací v Československu, ve Švédsku stále pokračoval rozehraný šampionát. Československému výběru k zisku titulu chyběl jediný bod, který mohl získat v zápase proti domácímu výběru. Ačkoliv Československo v konečném součtu získalo bronz, hráči této země byli po svém návratu vítáni davem jako vítězové. Hokejisté po příletu se potýkali s problémy vyvolanými nepodáním rukou soupeři a zalepení hvězd na státním znaku na dresech.

Závěrečná kapitola se zabývá událostmi z přelomu března a dubna roku 1969, kdy byl Dubček donucen podat demisi, a jeho místo převzal Gustáv Husák. Tento politik, byl později v podstatě označován jako zrádce, protože byl velmi přizpůsobivý ve svých názorech. Zároveň by se dalo říci, že byl i velký kariérista a využil příležitosti dosáhnout, co nejvyššího postavení. Původně jedna z osobností Pražského jara, přešla na stranu tvrdého socialistického režimu, který uznával a plně respektoval vedení SSSR včetně ostatních zemí Východního bloku. Jeho nástup a působení ve funkci bylo označováno jako období tzv. normalizace. Toto nevinné označení však znamenalo

novou formu represí a tvrdého totalitního režimu, jenž byl v Československu nastolen již v 50. letech.

Události let 1968 a 1969 jsou velmi rozsáhlými náměty ke zpracování diplomové práce. Tématy se zabývalo mnoho dobových či současných historiků, dobových osobností, ale také samotní hráči nebo žurnalisté. Počet pramenů se pohybuje v rozsáhlém rozmezí. Problematikou se zabývaly také zahraniční publikace, tisk a internetové články. K důležitým zdrojům informací, které byly využity při psaní práce, a týkali se Pražského Jara a průběhu 60. let patřily prameny s názvem *Československo v letech 1967–1969* od Karla Kaplana, *Pražské jaro 1968, přerušená revoluce?*, kterou sepsal Miroslav Novák. *Naděje a zklamání: Pražské jaro 1968* od Jiřího Vančury, *1968, Ve stínu Pražského jara* Mihaio Retegana. Tato všechna díla popisují vývoj událostí od Pražského jara až do samotné okupace vojsky Varšavské smlouvy. *Dějiny Československa v letech 1918–1992*, kterou sepsala dvojice autorů Pavel Kopeček a Pavel Krákora nebo *Dějepis na dlani* od Heleny Kohoutové a Martiny Komsové jsou díla, která mají všeobecný rozhled napříč dějinami. Dobová učebnice dějepisu pro 3. ročník gymnázia z roku 1987 byla využita na základní fakta, ale z důvodu manipulace s přesností historie a pravd z komunistického režimu nemohl být pramen využit podrobněji.

Největšími zdroji, které mají značnou roli v oblasti hokejového šampionátu, jsou především výpovědi a vzpomínky samotných hráčů nebo trenérů československého národního mužstva. Pozadí a okolnosti kolem Mistrovství světa a veškerého dění týmu popisují díla: *Hokejový generál vzpomíná*, které napsal přímo trenér československého mužstva Jaroslav Pitner. Mezi další vzpomínkové prameny patří: *Jan „Gusta“ Havel: Hokejový Vivaldi* od Jiřího Moce, nebo biografie kapitána československého týmu *Volali ma žiletka*, kterou Jozef Golonka napsal spolu s Milanem Varsíkem. *Žít jako Holík* od Davida Lukšů spadá také do této sekce pamětí hráčů. Obecná teorie hokeje nebo hokejových analýz a tabulek nalezneme v knihách od Ondřeje Fuczika *Hrdinové 2: Největší příběhy českého hokeje*, *Malá encyklopedie ledního hokeje*, kterou sepsali redaktor Václav Pacina a hokejista Karel Gut či dvě knihy od Miloslava Jenšíka *Devatero hokejových zastavení, o zlato na domácím, ledě* a *Kronika českého hokeje v letech 1894–2000*, zaznamenávají přehled a analýzy našeho hokeje. Důležitý obraz celého šampionátu, okolností a důsledky, které na dlouhou dobu zůstali v pamětech

nejen hráčů, dodal dokumentární dvoudílný film *Archiv Z: ČSSR–SSSR I., II.* vytvořen Českou televizí a Robertem Zárubou, kde znovu okomentoval spolu s hráči, kteří hráli přímo v zápasech se Sovětským svazem na šampionátu v roce 1969, oba vyhrané zápasy. Ve filmu vedl Záruba rozhovory s hráči, kteří slavili padesátileté výročí od tohoto šampionátu.

Osobností Gustáva Husáka se mimo jeho *Výbor z projevů a statí z let 1969–1981*, které sepsal osobně, dále se témata zabývaly publikace jako: *Dějiny Slovenska* od Dušana Kovače, *Takoví nám vládli* od Jiřího Pernese nebo druhý díl *Československo roku 1968, II. díl počátky normalizace* od Ondřeje Felcmana. A o normalizaci také psal Jindřich Madry v knize *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969–1970*. Jitka Vondrová se zasloužila o publikace: *Vláda a prezidenti: Normalizace (září 1968–říjen 1969)*, *prameny k dějinám československé krize 1967–1970*, kterou sepsala spolu s Ondřejem Felcmanem a *Komunistická strana Československa. Normalizace (listopad 1968–září 1969)*, *Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970* napsané s Jaromírem Navrátillem, se kterým vytvořila i *Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970. Červenec–srpen 1969*.

Celou práci doplňují dobové novinové články či mnoho jiných žurnalistických pramenů, které byly vydány za posledních 54 let a zabývaly se tématem Pražského jara, šampionátu z března roku 1969, nástupem normalizace.

1. Pražské jaro

Pražské jaro výrazně poznamenalo dějiny českého i slovenského národa, včetně dějin komunistických států a světového komunistického hnutí. Významné bylo i pro celý konflikt mezi Východem a Západem.¹ Ačkoliv Pražské jaro představuje pouze krátkou událost, mělo značný vliv a význam. Uzavřelo období, kdy se dala provést komunistická reforma. Rok 1968 byl posledním rokem, který vlivem všech událostí tomu byl nakloněn, a kdy to bylo i prakticky možné.² Ačkoliv komunistická reforma se stala důležitým aspektem, tuto část Československé historie nelze brát za pouhý pokus o ni. Oproti předchozím letům, tedy v letech, kdy se stal prvním tajemníkem Komunistické strany Československa (dále jen KSČ) a později i prezident republiky Klement Gottwald, Československo zažívalo velké represe.

Blahobyt, který komunistická vláda slibovala, nepřicházel. Ačkoliv se životní úroveň stále zvyšovala, i po dvaceti letech od konce druhé světové války, mělo Československo značné problémy zejména v oblasti ekonomiky. Země nebyla soběstačná ve většině odvětví národního hospodářství, zejména ve výrobě potravin, ale ani v dalších oblastech výroby spotřebního zboží, bytů, uhlí nebo energií.³ Postupně začala, přibývala mezi lidmi kritika poměrů v Československu. Ta pocházela především od inteligence, tedy od vysokoškoláků, spisovatelů a umělců. Postupně se k nim přidali také někteří členové z jádra KSČ, kteří vytvořili skupinu tzv. reformních komunistů a snažili se zlepšit některé obory k lepšímu. Hlavně ekonomiku a nedemokratické poměry v zemi. O odstranění komunistického systému neuvažovali, chtěli jen vylepšit socialismus, a vytvořit tzv. socialismus s lidskou tváří.⁴

¹ NOVÁK, Miroslav, *Pražské Jaro 1968, přerušovaná revoluce*, Praha 2021, s. 9.

² RUPNIK, Jacques, „*L'autre 1968: trois lectures du Printemps de Prague*“, in: MARÉS, A. *La Tchécoslovaquie sismographe de l'Europe au XX siècle*, Paris, 2009, s. 207.

³ KOHOUTOVÁ, Helena, KOMSOVÁ, Martina, *Dějepis na dlani*, Olomouc, druhé vydání, 2014, s. 235.

⁴ Tamtéž.

1.1 Uvolňování režimu

Období na počátku 60. let vyvolalo v československé společnosti atmosféru sebeuspokojení. Velké množství občanů to chápalo jako zjednodušený základ pro další výstavbu socialistického režimu. Utužení totalitního režimu měla nastolit nová ústava z roku 1960. Disponovala ideologickými kontrolami nad společností. S novou ústavou přišla změna názvu na Československá socialistická republika (zkráceně ČSSR), a nový státní znak⁵. Navrhovaly se nové socialistické stavby. Tyto stavby nesly řadu stavebních chyb a zatěžovaly finančně i řízení hospodářství.⁶ V tomto období zasáhla Československo značná hospodářská krize. Pro plánování byly v té době typické tzv. pětiletky, kdy se plánovala ekonomika, nová výstavba a celkově hospodářství na období pěti let. Byla založená na centrálním plánování bez soukromého vlastnictví a v roce 1960 se vyznačovala v celkově velmi špatně podobě. V zimě na přelomu let 1961 a 1962 se krize projevila nedostatkem uhlí a elektřiny a následně také nedostatkem potravin.⁷

Další překážkou pro rozvoj československé ekonomiky se stala převaha těžkého průmyslu nad lehkým, a především, a to byla velká komplikace v hospodářství, jednostranný obchod zahraničního obchodu směřovaný pouze na státy socialistické.⁸ „*Sto let tady byla Škodovka a Vítkovice, tavilo se železo a vyráběly se těžké stroje, případně kanóny, podíl těchto odvětví však v hospodářství nepřevahoval.*“⁹ V roce 1965 ztroskotala třetí pětiletka. Na základě těchto skutečností, začala probíhat hospodářská reforma, v jejímž čele stál ředitel Ekonomického ústavu Ota Šik. Reforma měla omezit centrální plánování, a tím vytvořit volnější a pružnější trh. Takové omezení, by však znamenalo omezení komunistické moci. Do chodu ekonomiky by nemohli komunisté (vedení KSČ) tolik zasahovat. Reforma se z tohoto důvodu u většiny činitelů KSČ setkala s odporem. Ani výsledky již provedené reformy nepřišly tak rychle jak se očekávalo. Díky tomu se politické vedení rozdělilo na dva bloky. Jedním z nich byli

⁵ KRÁKORA, Pavel, KOPEČEK, Pavel, *Dějiny Československa 1918–1992*, Praha 2010, s. 37.

⁶ CAMBEL, Samuel, KAMENEC, Ivan, MACEK, Zdeněk, SÝKORA, Jaroslav, *Dějepis pro 3. ročník gymnázia*, Praha, 1987, s. 281.

⁷ KOHOUTOVÁ, KOMSOVÁ, s. 234.

⁸ KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1967 – 1969*, část čtvrtá, vyd. 1, Praha 1993, s. 5.

⁹ VANČURA, Jiří, *Naděje a zklamání, Pražské jaro 1968*, vyd. 2, Praha 1990, s. 10.

reformní komunisté, ke kterým se hlásila většina především mladší generace. Dle jejich názoru se reforma stala neúspěšnou, protože byla nedořešená. Centrální plánování se podle reformních komunistů mělo ještě více decentralizovat, aby měly podniky mnohem větší samostatnost.¹⁰ Druhým blokem byli protireformní komunisté, kteří tvrdili, že ekonomické problémy způsobila právě reforma. Podle nich se zase považovalo, že se republika měla vrátit zpět k centrálnímu plánování.¹¹ V rámci rozporu uvnitř KSČ došlo k názoru, že by disponovala změnou v tom, jakým směrem by se zem ubírala. O změnách uvažovala samotná KSČ, ale nemělo dojít ke svržení komunistické moci a ani o vystoupení ze sovětského bloku, což by Sovětský svaz nedovolil.¹²

Společnost si tyto fakta uvědomovala. Stále více volala po změnách režimu. Mnoho lidí odsoudilo, že pokud KSČ dokázala vzdát ekonomického monopolu, mohla by ustoupit i v jiných oblastech.¹³ V 60. letech pokračovaly revize politických procesů z předešlého desetiletí. Zaslouhou rehabilitací se na povrch dostávaly protizákonné praktiky komunistických činitelů. Později je vyburcovaly aktivity protireformního hnutí k vyvolání odporu. Kromě toho se začaly objevovat výzvy k návratu cenzury.¹⁴ S příchodem Pražského jara se český mediální obsah radikálně měnil. Vedle budovatelsky motivovaných textů se začala objevovat otevřená kritika minulých i soudobých událostí. Vítaným tématem bylo sledování původních skandálů a historických problémů, jako byl proces s Miladou Horákovou a další politické procesy z 50. let, práce StB a také okolnosti smrti Jana Masaryka v roce 1948.¹⁵

Bylo o něco snazší cestovat, zejména na západ. Lidé tam objevovali skutečnou realitu, která se týkala komunistické propagandy „kapitalistických zemí,“ a zároveň jak demokracie v těchto končinách funguje.¹⁶ Neexistovala zde žádná cenzura, svoboda se projevovala ve volbách, v projevu nebo vyznání. Lid zajímalo, proč v Československu

¹⁰ NĚMEC, Václav, BAREK, David, *60. léta v Československu, Pražské jaro 1968*. Dostupné z: <<https://www.dejepis.com/ucebnice/60-leta-v-ceskoslovensku-prazske-jaro-1968/>> [cit. 2023-12-01].

¹¹ Tamtéž.

¹² KOHOUTOVÁ, KOMSOVÁ, s. 234.

¹³ CAMEL, KAMENEC, MACEK, SÝKORA, s. 281.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ KAPLAN, s. 21

¹⁶ CAMEL, KAMENEC, MACEK, SÝKORA, s. 281.

nešlo to, co u nich, a kdo může za to, že to u nás nejde.¹⁷ Dne 22. dubna 1953 byl zřízen Státní úřad pro dohled nad tiskem. O rok později existoval pod náhradním úřadem s názvem Hlavní úřad tiskového dohledu.¹⁸

V letech 1962 a 1966 se konal dvanáctý a třináctý sjezd KSČ, během kterých bylo přijato mnoho usnesení, která reagovala na záporné jevy hospodářského a vnitropolitického života. Realita trpěla, v životě i ve straně měl při řešení zásadních úkolů přednost tzv. formalismus neboli zdůraznění obsahu v neutrálním smyslu.

Představitelé kulturního života kritizovali neměnné myšlenky stávajícího režimu, a usilovali o návrat k původním myšlenkám Karla Marxe. Zde se projevovalo uvolnění odpoutání od stranického myšlení. Požadovali tvůrčí svobodu. Umělci odmítaly svou tvorbu podřizovat stranické tvorbě. V této době mezi známé umělce patřili např. Miloš Forman, Jiří Menzel, Věra Chytilová, spisovatelé: Ludvík Vaculík, Josef Škvorecký, Jan Procházka nebo Arnošt Lustig. Milan Kundera, Ivan Klíma, Bohumil Hrabal, Milan Uhde, Václav Havel nebo dvojice Jiří Suchý a Jiří Šlitr. Do tzv. nové vlny se dostala avantgardní scéna, především divadlo Semafor (Sedm malých Forem) a divadlo Na Zábradlí.¹⁹ V médiích, což představovaly zejména noviny, časopisy, televize a rozhlas, se začaly objevovat svobodomyšlné názory.

Spisovatelé nejvíce vnímali rozdíl mezi vytvořeným téměř svobodným uměleckým prostorem a jeho málo se měnícím reálným životem.²⁰ Během IV. sjezdu československých spisovatelů v roce 1967 zazněla velmi tvrdá kritika politických poměrů v naší zemi. Samozřejmě taková kritika nezůstala bez povšimnutí a tak následoval trest. Tito umělci byli vyloučeni ze strany. Jejich díla následně KSČ zakázala a odebrány Svazu československých spisovatelů představovaly Literární noviny a které přidělily ministerstvu kultury a informací. Byl zakázán jejich liberální projev.²¹ V dubnu 1968 bylo ÚV KSČ pověřeno, aby shromáždilo kritiku a připomínky Svazu československých novinářů k platnému zákonu. Na základě těchto materiálů se

¹⁷ CAMEL, KAMENEC, MACEK, SÝKORA, s. 281.

¹⁸ HOPPE, Jiří, *Pražské jaro v médiích. Výběr z dobové publicistiky*, Vyd. 1. Praha 2004, s. 444. *Prameny k dějinám československé krize 1967–1970*, sv. 11, s. 9.

¹⁹ KOHOUTOVÁ, KOMSOVÁ, s. 234.

²⁰ KRÁKORA, KOPEČEK, s. 38.

²¹ NOVÁK, s. 64.

vyznačovala připravená nová verze návrhu zákona. Přípravy se staly však zdlouhavé a k velkému zklamání novinářů byl návrh připraven až v červnu 1968. Neustále představoval upozornění na nutnost cenzurního zákona.²² Nakonec se objevil návrh na změnu starého zákona.

Zrušení cenzury znamenalo důležitým, ale zároveň nebezpečným krokem a mezi odpůrci reforem nadále vyvolávalo velké obavy.²³

1.2 Lednové plénum 1968

Nedbalost plnění stranických úkolů pobídlo odpůrce socialismu k jeho očerňování a šíření nemarxistických závěrů. Začaly se probouzet maloměšťanské představy o jiném, novém smyslu a stylu života. V letech 1966–1967 se začala rozvíjet vnitropolitická a společenská krize. Rostlo zpochybňování revolučních hodnot, kterým předcházela vývoj z předešlých let, tolerance názorů, které se neslučovaly se socialistickým režimem.

Československým prezidentem byl od roku 1957 Antonín Novotný, zároveň zastával i nejvyšší stranickou funkci prvního tajemníka Ústředního výboru KSČ (dále jen ÚV KSČ). Novotný patřil k protireformním komunistům. Zároveň byl velmi intenzivní v otázce Slovenska²⁴, ten se během svého projevu na Slovensku přestal ovládat a označil slovenské názory za nacionální. Novotný neměl Slováky rád a i v předešlých letech se dopustil taktické chyby., *Všechny anekdoty mířící na Antonína Novotného—a bylo jich v šedesátých letech požehnaně – vycházely ze všeobecného mínění, že tento první tajemník Komunistické strany Československa a prezident republiky je hloupý.*²⁵ Novotný měl také špatné vztahy s generálním tajemníkem komunistické strany Sovětského svazu (dále jen KSSS) Leonidem Iljičem Brežněvem. V roce 1966 v čele slovenských komunistů (KSS) stanul Alexandr Dubček, který, na rozdíl od Novotného, patřil k reformním komunistům. V lednu 1968 se uskutečnilo jednání ÚV KSČ, na němž proběhla rozsáhlá kritika Novotného. V jádru KSČ se

²² HAVLÍČEK, Dušan, *Jaro na krk. Zázitky ze zákulisí sekretariátu ÚV KSČ od června do prosince 1968*, Vyd. 1 Praha 1998, s. 64.

²³ Tamtéž, s. 64.

²⁴ CAMEL, KAMENEC, MACEK, SÝKORA, s. 282

²⁵ Tamtéž, s.18–21.

postupně vytvářelo reformní křídlo, které usilovalo o hospodářskou reformu a demokratizaci společnosti.²⁶ Na plénu ÚV KSČ byl Novotný odvolán ze své funkce prvního tajemníka ÚV KSČ, a na jeho místo byl dosazen ne příliš známý Dubček.²⁷ Sdělovací prostředky začaly přenášet informace bez cenzury a události původně omezené KSČ získaly společenský rozměr. *“Padly i bariéry bránící v předcházejícím období diskusím nad palčivými problémy minulosti i přítomnosti.”*²⁸

Na Slovensku se pozornost soustředila na prosazení zrovnoprávnění svého postavení uvnitř československého státu. Ústava z roku 1960 omezila Slovensku pravomoci Slovenské národní rady a úplně zanikl sbor pověřenců jako orgán výkonné moci. Slovenský národ tak začal prosazovat federaci Čechů a Slováků. Zákon o federaci byl nakonec přijat 27. října 1968.²⁹

1.3 Příprava státního převratu

Při prosazování požadavku „socialismus s lidskou tváří“ měla zásadní úkol média. Od počátku to znamenalo pro lidi nový rozsah. Tato osvěta byla odvážně sdělována, ale především představovala lidem myšlenku Pražského jara.³⁰ Po lednu 1968 narůstala značná aktivita a začala se probouzet společnost i představitelé církve, kteří vystoupili s požadavky na volnost pro svobodný církevní život a spravedlivé uspořádání vztahů se státem. Snahu o obnovu svých činností, zakázaných po únoru v roce 1948, projevil Junák nebo i Československá obec sokolská.

Postupně se objevovaly požadavky také na založení dalších politických subjektů. V březnu 1968 byl založen klub angažovaných nestraníků (KAN). Ve společnosti začal působit i Klub politických vězňů (K 231), kteří byli v minulosti souzeni na základě zákona na ochranu lidově demokratické republiky (231/48 Sb.)³¹ Tento klub usiloval o právní občanskou rehabilitaci svých členů. Ve středu způsobilých nekomunistických

²⁶ KRÁKORA, KOPEČEK, s. 39.

²⁷ NOVÁK, s. 66.

²⁸ KRÁKORA, KOPEČEK, s. 39.

²⁹ KOHOUTOVÁ, KOMSOVÁ, s. 235.

³⁰ VANČURA, s. 32.

³¹ Zákon č. 231/1948 Sb., *Zákon na ochranu lidově demokratické republiky*. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-231#hlava1>> [cit. 2023-12-03].

politických stran a společenských organizací Národní fronty docházelo v té době k vyvolávání podnětu odporu. Nesouhlas i mezi reformními představiteli vzbudil pokus o obnovu sociálně demokratické strany. Působnost této strany byla nuceně ukončena po nástupu KSČ v roce 1948.³² Chod událostí ve společnosti, který byl v té době označován jako obrodný proces, zpětně působil i na situaci uvnitř vedení KSČ. Konzervativní skupina, mezi jejíž členy patřil např. Vasil Bil'ak, Alois Indra, Drahomír Kolder atd., se obávala důsledků takto zahájené demokratizace a odmítla prohlubování. Za těchto okolností neměla moc sil k odvrácení situace.³³ Došlo k obměnám v důležitých státních pozicích. V dubnu 1968 byl jmenován Oldřich Černík do čela vlády, novým předsedou Národního shromáždění se stal Josef Smrkovský. Dne 22. března 1968 odstoupil prezident Novotný a na jeho místo dne 30. března 1968 nastoupil generál Ludvík Svoboda. ³⁴ „*Činitelem, který od samých počátků vstoupil do událostí a hrál v nich podstatnou úlohu, dodával občanům kuráž a formoval jejich společné myšlenky, byl tisk. Přesněji řečeno – tisk rozhlas a televize. Po celou dobu vlády Novotného a vlád dřívějších byly tyto sdělovací prostředky spolehlivým sluhou, který sice občas zazlobil, ale ve svém souhrnu tlumočil stanoviska vedení, případně jeho mlčení k choulostivým otázkám.*“³⁵

Cíle a formy přeměny československé společnosti v duchu reformního komunismu uceleně vyjádřil Akční program KSČ, který byl přijat v dubnu 1968. Měl zajistit demokratický volební systém, politická a občanská práva obyvatelstva a rehabilitaci nespravedlivě odsouzených lidí.³⁶ Akční program navazoval na podklady, které již v roce 1967 připravovala komise pod vedením Zdeňka Mlynáře.³⁷ Václav Havel ve své knize *Dálkový výslech* přesně vystihl význam Akčního programu: „*Byl v podstatě slepencem různých protiřečení, který nemohl uspokojit ani československou veřejnost, ani Kreml.*“³⁸

³² KRÁKORA, KOPEČEK, s. 39

³³ Tamtéž.

³⁴ NĚMEC, BAREK, *60. léta v Československu, Pražské jaro 1968*. Dostupné z: <<https://www.dejepis.com/ucebnice/60-leta-v-ceskoslovensku-prazske-jaro-1968/>> [cit. 2023-12-03].

³⁵ VANČURA, s. 32.

³⁶ KOHOUTOVÁ, KOMSOVÁ, s. 235.

³⁷ VAČURA, s. 42.

³⁸ HAVEL, Václav, *Dálkový výslech. Rozhovor s Karlem Hvižd'adou*, Praha 1989, s. 87.

Vztah mezi Čechy a Slováky měl být upraven podle principů federace. Na základě tohoto dokumentu zároveň zůstala zachována vedoucí úloha KSČ ve společnosti. KSČ se dopustila velmi chybného kroku, když se snažila svou autoritu vynucovat. Naopak se strana měla opřít o dobrovolnou podporu veřejnosti.³⁹ Tito komunisté se totiž obávali, že tím přišli o moc. V ekonomice se předpokládalo, že se uplatní řada tržních principů ohledně fungování státních podniků a jednotlivých zemědělských družstev. KSČ začala uznávat i možnost „drobného osobního podnikání.“ Správa hospodářství měla získat větší pravomoci odborové organizace a tzv. dělnické rady.⁴⁰

Situace, která se odehrála v Československu, značně znepokojovala Sovětský svaz, ale také komunistické vlády z Polska či Německé demokratické republiky (dále jen NDR). V březnu 1968 označil Sovětský svaz změny, které v Československu proběhly, za kontrarevoluční, a tak chtěl svůj vliv zde udržet prostřednictvím síly. Přes sílící hrozby, které vyvolalo SSSR, i jiné komunistické státy, československá společnost trvala na pokračování reforem. K těmto reformám vyzývala lid výzva, kterou zveřejnil spisovatel Ludvík Vaculík prostřednictvím článku s názvem *Dva tisíce slov*⁴¹ v 27. červnu 1968. Vaculík v něm vyzval obyvatele, aby nedopustili návrat k předešlým poměrům.⁴² Vaculíkův manifest zvýšil mezinárodní napětí ve východním bloku.

1.4 Varšavský dopis

Ve Varšavě se ve dnech od 14. do 15. července 1968 konala schůzka generálních tajemníků komunistických stran pěti členských států Varšavské smlouvy, tedy Sovětského svazu, NDR, Polska, Maďarska a Bulharska. Dubček pozvání odmítl z důvodu, že by se mělo setkání konat v Československu. Za Polsko se účastnil Władysław Gomułka, za Bulharsko Todor Živkov a za NDR Walter Ulbricht, který nesouhlasil s vyjádřením maďarského představitele Jánose Kádára. Jeho stanovisko bylo pro ostatní představitele velmi mírné. Kádár oproti ostatním nesdílel stejný názor, že situace v Československu je kontrarevolučního charakteru, říkal, že se jen KSČ

³⁹ KRÁKORA, KOPEČEK, s. 39.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ VACULÍK, Ludvík, *Dva tisíce slov*. Dostupné z: <<https://www.ludvikvaculik.cz/1968-dva-tisice-slov>> [cit. 2023-12-04].

⁴² NOVÁK, s. 80–81.

přeměňuje v sociálnědemokratickou stranu. Usoudil, že v jádru ÚV KSČ sílí vliv revizionistického rázu a napodobuje tím jugoslávský systém.⁴³

Brežněv během svého dlouhého projevu souhlasil především s rozbořem polského představitele Gomulky, jež byl organizátor tohoto jednání prvních tajemníků. Brežněv ale zároveň nekritizoval Kádára, jako ostatní východoevropské kolegové. Naopak zdůraznil, že komunismus je mezinárodní hnutí, a je tedy potřeba v Československu podporovat „zdravé síly“ (tj. neostalinisty). Díky této diskrétnosti se mohl Kádár projevit a konstatovat, že přes výhrady jsou maďarští lídři stejného názoru jako sovětsí soudruzi v hodnocení situace v Československu.⁴⁴ Živkov zde navrhol vojenský zásah do Československa. Zpočátku se ukázal svým souhlasem pro invazi jako jedinec. Později se k němu přidali i další.⁴⁵

Dne 15. července se výsledkem jednání této „pětice“ stal tzv. Varšavský dopis, který byl určen československým představitelům moci. Jeho obsahem se zajišťovalo varování, které znělo: „...jménem ústředních výborů komunistických a dělnických stran Bulharska, Maďarska, NDR, Polska a SSSR se na vás obracíme tímto dopisem vedení upřímným přátelstvím... Vývoj událostí ve vaší zemi v nás vyvolává hluboké zneklidnění. Nástup reakce proti vaší straně a základům společenského zřízení v ČSSR, podporovaný imperialismem, podle našeho hlubokého přesvědčení hrozí svést vaši zemi z cesty socialismu a v důsledku toho ohrožuje zájmy celé socialistické soustavy... Zároveň nemůžeme souhlasit s tím, aby nepřátelské síly zatlačovaly vaši zemi se socialistickými cestami a vytvářely hrozbu odtržení Československa od socialistického společenství. To už není pouze vaše věc. To je společná věc všech komunistických a dělnických stran a států, vázaných spojenectvím, spoluprací a přátelstvím...“⁴⁶

Na to odpovědělo československé vedení 20. července dlouhým dopisem, v němž se pokusilo objasnit svá stanoviska. Mocnější představitelé „pětky“ zdůrazňovali československým zástupcům, že KSČ a socialistický systém se dostávaly do ohrožení. Dubček a jeho tým protestovali, že KSČ a socialismus se nikdy netěšil takové popularitě jako v této době. Tvrzení obou stran odpovídala skutečnosti. Sověti

⁴³ NOVÁK, s. 90.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ RETEGAN, Mihai, 1968, *Ve stínu Pražského jara*, Paha 2002, s. 123.

⁴⁶ KOHOUTKOVÁ, KOMSOVÁ, s. 236.

pozorovali, že zrušení cenzury a založení nekomunistických politických klubů (viz str. 15) se stávaly nebezpečnými pro stávající politický systém. Události, které v této době proběhly, se začaly KSČ vymykat. „*Pokud jde o Dubčeka, ten se právem domníval, že jeho tým se těší daleko větší oblibě než předchozí komunistická vedení.*“⁴⁷

Ve dnech od 29. července do 1. srpna se konala na československém území další schůze. Dubček byl názoru, že jednání ohledně Československa, se má konat na jeho území. Setkání proběhlo v Čierné nad Tisou, na hranici se Sovětským svazem. Byly to dlouhé dvoustranné rozhovory mezi sovětskými a československými představiteli. Ze sovětské strany se jich zúčastnilo téměř celé sovětské politbyro, v jehož čele stál Brežněv. O dva dny později proběhlo v Bratislavě shromáždění šesti komunistických stran zemí Varšavské smlouvy ve složení Sovětský svaz, Československo, NDR, Polsko, Bulharsko a Maďarsko. Konferenci vedli generální/první tajemníci. Závěrem obou jednání, která proběhly na slovenské části Československa, byl zdánlivý kompromis všech zúčastněných.⁴⁸

Stejně jako českoslovenští představitelé, tak i zahraniční média byla názoru, že při jednání v Čierné nad Tisou a v Bratislavě, československá delegace uhájila vše, co mohla. Ta žila v domnění, že oddálili sovětskou hrozbu invaze. Ve dne 13. srpna během velmi dlouhého telefonického rozhovoru, který proběhl mezi Dubčekem a Brežněvem. Generální tajemník sovětské komunistické strany začínal ztrácet trpělivost a vytýkal svému československému protějšku jejich zpomalené nápravy, které byly zakotveny v dohodě uzavřené smlouvou z Čierné nad Tisou. Dubček se ocitl v nelehké situaci, ze které byl téměř na zhroucení. Brežněvovi řekl, že by nejraději odstoupil ze své funkce. „*Osmnáctého srpna informoval Brežněv v Moskvě své bulharské, maďarské, polské, a východoněmecké partnery, že tento jeho telefonický rozhovor s Dubčekem trval hodinu a čtvrt.*“⁴⁹

Během bratislavského shromáždění protireformní členové ÚV KSČ navázali na těsné vazby se sovětskou stranou a společně připravovali státní převrat. Biľak také později podepsal sovětským představitelům tzv. „zvací dopis.“ Kromě něho ho potvrdili

⁴⁷ NOVÁK, s. 90–91.

⁴⁸ Tamtéž, s. 91.

⁴⁹ NOVÁK, s. 92–93.

také Indra, Kolder, Švestka a Kapek, který urychleně napsal i svůj vlastní „zvací dopis.“⁵⁰ V tomto „zvacím dopisu“ se mimo jiné píše také: „*V této těžké situaci se obracíme na vás, sovětské komunisty, vedoucí představitele KSSS a SSSR, s prosbou o poskytnutí účinné podpory a pomoci všemi prostředky, které máte k dispozici. Jedině s vaší pomocí lze dostat ČSSR z hrozícího nebezpečí kontrarevoluce.*“⁵¹ Ruský originál dopisu našel ředitel Státního archivu Ruské federace Rudolf Pichoja v archivu prezidenta Sovětského svazu v roce 1992. Kopii tohoto originálu předal tehdejší ruský prezident Boris Jelcin během své návštěvy československému prezidentu Václavu Havlovi⁵²

Dnes dostupné dokumenty ukazují, že Brežněv se k invazi do Československa rozhodl na poslední chvíli. Mezi dalšími členy sovětského politbyra se našlo mnoho mužů, kteří byli stejně nerozhodní. Patřil k nim např. Alexej Nikolajevič Kosygin, ideolog strany Michail Andrejevič Suslov či Boris Nikolajevič Ponomarjov, který udržoval vztahy mezi komunistickými státy. Mezi členy, kteří chtěli invazi, byli první tajemník Ukrajinské SSR (Ukrajinská sovětská socialistická republika) Petro Juchymovič Šeest a předseda prezidia Nejvyššího sovětu SSSR Nikolaj Viktorovič Podgornyj. K radikálním členům se řadili tehdejší šéf KGB (rusky Комитет государственной безопасности, česky Výbor státní bezpečnosti) a pozdější nástupce Brežněva v jeho funkci Jurij Vladimirovič Andropov.⁵³ Sovětská invaze mohla podle některých historiků, být pouze maskovací akcí, kvůli které měl Sovětský svaz v Československu dokončit výstavbu úložišť jaderných hlavic ve třech lokalitách.⁵⁴ Jeden se nacházel v Mníškova nedaleko Plzně. „*Dva byly umístěny ve výcvikových prostorech Ralsko a Jince a třetí vznikl v severních Čechách nedaleko Bíliny,*“ popisuje historik z Vojenského historického ústavu v Praze Jan Šach.⁵⁵ Sověti se obávali, že nastalá situace v Československu by mohla zkomplikovat plány na rozmístění hlavic.

⁵⁰ KOHOUTKOVÁ, KOMSOVÁ, s. 236.

⁵¹ BILÁK, Vasil, KAPEK, Antonín, ŠVETSKA, Oldřich, KOLDER, Drahomír, INDRA, Alois, *Zvací dopis*. Dostupné z: <https://www.totalita.cz/txt/txt_1968_dopis_zvaci.php> [cit. 2023-12-04].

⁵² NOVÁK, s. 92.

⁵³ Tamtéž, s. 93.

⁵⁴ RETEGAN, s. 127–128.

⁵⁵ SOB, *Tajné sklady jaderných zbraní v Československu hledali Reportéři ČT*. Dostupné z:<<https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/tajne-sklady-jadernych-zbrani-v-ceskoslovensku-hledali-reporteri-ct-38835>>[cit. 2023-12-12].

K prvnímu předání jaderných hlavic do jednoho ze tří skladů došlo v prosinci 1968, další dva sklady byly obsazeny sovětskými jednotkami až v roce 1969.⁵⁶

1.5 Invaze do Československa a Moskevské jednání

Dne 18. srpna se v Moskvě pořádala schůze NDR, Polsko a Maďarsko. Brežněv zde velmi důvěrně informoval lídry socialistických zemí, že politbyro KSSS dospělo k názoru, že Dubček přes opakované výtky nesplnil závazky ze smluv z jednání na území Československa a přidal se k „pravici“. Za těchto okolností politbyro a sekretariát ÚV KSSS jednomyslně rozhodly o pomoci utlačovaným „zdravým silám“ (neostalinisti, kolaboranti) vojenskou silou.⁵⁷

Generální tajemník Sovětského svazu Brežněv na jednání oznámil informace o invazi, která se bude konat v noci z 20. srpna na 21. srpna. Všichni přítomní se seznámili s celým plánem operace. S invazí souhlasil každý zúčastněný mimo Kádára: *„Celý rozhovor byl naprosto neplodný a bezvýsledný. Soudruh Dubček sám byl ve velmi špatném stavu, hovořil nejasně. Při posuzování se svými postoji v Bratislavě a já jsem nijak nemohl dosáhnout toho, čeho jsem v první řadě chtěl. Chtěl jsem se dozvědět, jak hodnotí schůzky v Čierné nad Tisou a v Bratislavě, považují-li je za vynucený kompromis, nebo měli upřímný úmysl zúčastnit se jich.“*⁵⁸

Na invazi se podílely veškeré státy výše jmenované, a to včetně NDR ačkoliv byla jejich účast omezená. Brežněv si byl vědom, že větší účast východoněmecké armády by v Československu vyvolala špatné vzpomínky na vojenskou okupaci nacistického Německa, která se uskutečnila v roce 1939.⁵⁹

Československý ministr obrany generál Martin Dzúr aktivně kolaboval se sovětskými generály před invazí, ale i po ní. Dzúr byl první, který se od Sovětů dozvěděl oficiálně o invazi s ujištěním, že k ní dochází se souhlasem ÚV KSČ. Dzúr

⁵⁶ MADRY, Jindřich, *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969–1970 a role ozbrojených sil*, Vyd. 1, Praha 1994, s. 14.

⁵⁷ VONDROVÁ, Jitka, NAVRÁTIL, Jaromír, *Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970. Červenec–srpen 1969*, Brno 1996, 209.

⁵⁸ Tamtéž, s. 203.

⁵⁹ NOVÁK, s. 95.

těmto informací věřil a slíbil Sovětům, že se československá armáda nebude bránit. S podrobnostmi invaze do Československa byl Džúr obeznámen sovětským velvyslancem v Praze Štěpanem Vasiljevičem Červoněnkem. Díky němu československý ministr obrany dostal možnost se spojit telefonicky s Brežněvem a sovětským ministrem obrany maršálem Andrejem Antonovičem Grečkem. Kvůli obavám, že by Džúr mohl zběhnout, byl sovětskou policií sledován. Dne 18. srpna v Moskvě Brežněv řekl svým protějškům ze čtyř zemí, které se podílely na invazi do Československa: „*Džúrovi bude navrženo, aby zůstal ve své funkci a aby nevydával vojsku rozkazy stavět se na odpor armádám bratrských zemí, Jestliže Džúr zaváhá, funkce ministra bude nabídnuta jednomu z jeho náměstků.*“⁶⁰

Dne 20. srpna odpoledne začala schůze předsednictva ÚV KSČ, prosovětský spiklenec Kolder navrhl projednávat správu země, tzv. Kašparovu zprávu.⁶¹ Během zasedání se měli prosovětští spiklenci dostat ke kritice Dubčeka, že nebyl schopen naplnit požadavky, které dostal od Sovětů a dále, že před vládou zatajil dva dopisy, které od sovětské vlády dostal. „*Spiklenci by pak podle plánu osnovaného se Sověty požadovali hlasování o důvěře a domnívali se, že by v něm zvítězili, protože nadále měli v předsednictvu mírnou většinu. Pak by vyžadovali „bratrskou pomoc“ Sovětského svazu, aby učinila přítrž „kontrarevoluci“ domnělých „antisocialistických sil“, a sestavili by „dělnicko–rolnickou vládu“ s Aloisem Indrou v čele a podporovanou okupanty.*“⁶²

Tehdejší ÚV KSČ bylo složeno z těchto členů: první tajemník Alexandr Dubček, místopředseda Slovenské národní rady František Barbínek, první tajemník KSS Vasil Biľak, předseda vlády Oldřich Černík, předsedové Národní fronty Drahomír Kolder a František Kriegel, předsedy Národního shromáždění byli Jan Piller, Emil Rigo a Josef Smrkovský a patřili k nim i Josef Špaček a Oldřich Švestka. Šest mužů z jedenácti členů

⁶⁰ VONDROVÁ, NAVRÁTIL, s. 197.

⁶¹ *Kašparova zpráva* v celém znění. Dostupná z: <chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcgclcfndmkaj/http://www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/812.pdf> [cit. 2023-12-05].

⁶² NOVÁK, s. 96.

náleželi k tzv. neostalinistům či prosovětským spiklencům, zbytek patřili k liberálním ze strany KSČ.⁶³

Dubček, spolu se svými věrnými členy (Smrkovský, Kriegel, Špaček a Bohumil Šimon), odmítli opustit budovu ÚV KSČ. Budovu obklíčila sovětská armáda a držela muže v budově několik hodin. Dubček spolu s dalšími členy byl odvezen pod dohledem sovětských vojáků do Polska, kde se nacházel štáb Varšavské smlouvy a krátce poté na Podkrapatskou Rus. Zde byli českoslovenští delegáti drženi jako sovětsí vězni. Mezitím se spiklenci v Čele s Biřákem, Indrou a Kolderem snažili získat podporu u zbylých členů KSČ a u veřejnosti, ale snaha to byla marná. Jednomyslné odmítnutí cizí invaze v zemi se stalo důležitým faktorem, proč kolaboranti nenašli podporu. Mlynář konstatoval, že pražské jaro z pokusu o institucionální politickou reformu se stalo celonárodním, demokraticky humanistickým hnutím.⁶⁴

Invaze do Československa z čistě vojenského pohledu byla geniální. Jednalo se o bleskovou vojenskou operaci. Tato invaze nenapodobila válečné střetnutí, které se uskutečnilo v Maďarsku v roce 1956. Vojenské jednotky byly na pražském letišti v nočních hodinách vysazeny z 800 letadel. Během 36 hodin bylo celé území Československa, bez jakéhokoliv vojenského odporu, pod plnou kontrolou zahraničních armád. Varšavská intervence s sebou dopravila nejméně 750 00 vojáků, 6 300 tanků, a 2000 děl včetně raketometů.⁶⁵

Kdyby v roce 1968 Československo nesouhlasilo s konáním vojenského cvičení na svém území, a naopak by zavedlo opatření, která navrhoval Dubčekovi generál Grigorienko, nebylo by možné dosáhnout k tak rychlému vojenskému obsazení země. Sovětský svaz a jeho věrné satelitní země by musely rozhodnout o rozpoutání nové války. Velmistr Luděk Pachman napsal „*Vyslovil jsem názor, že v srpnu se už střílet nemohlo.*“⁶⁶

Dne 23. srpna v Moskvě znovu začala jednání s Dubčekem a jeho vedením „...vedení KSČ odvěkli do Moskvy, přinutili ho k odvolání dosavadní politiky a poté ho

⁶³ NOVÁK, s. 96.

⁶⁴ MLYNÁŘ, Zdeněk, *Mráz přichází z Kremlo*, Köln 1990, s. 265.

⁶⁵ KRÁKORA, KOPEČEK, s. 40.

⁶⁶ PACHMAN, Luděk, *Jak to bylo: zpráva o činnosti šachového velmostra za období 1924 – 1972 s dodatkem „Jak to bylo později“*, Bělá pod Bezdězem 2001, 162.

„navrátili“ k formálnímu výkonu moci. Všichni zúčastnění přitom dodržovali frašku soudružského přitakávání společným socialistickým hodnotám.“⁶⁷ Mimo klíčových osobností kolem Dubčeka byli do Moskvy odesláni také Černík, Svoboda, Husák, Jakeš, Mlynář a Šimon. Zpočátku se zdálo Husák, že podporuje Dubčeka, a přestože se objevily náznaky, že brání přechodu k demokracii, trval na tom, že země vedená Dubčekem je silnou zemí a nic nemůže bránit tomu, aby se Československo stalo demokratickým státem.⁶⁸ Těsně před okupací, když se invazní jednotky vojsk Varšavské smlouvy blížily k československým hranicím, byl Husák v Žiaru nad Hronom.

Dubček byl souzen mezinárodním soudem tzv. „revolučním tribunálem“ pod vedením Indry. V tento den se Dubček opět stal oficiálně vedoucím československé delegace, který mohl vyjednávat se Sověty. Úvodní plán vytvořit dělnicko-rolnickou vládu ztroskotat, ale sovětský cíl s československou delegací jim vyšel už dokonale. „Vyjednávání“ se událo za podivných a vážných okolností pro československou delegaci. Toto jednání skončilo 26. srpna. Výsledkem se stal tzv. Moskevský protokol. Přesně jako schůze konaná v Čierné nad Tisou, byly i zde základem dvoustranné rozhovory Dubčeka, Smrkovského, Černíka a Svobody proti Brežněvovi, Kosyginovi, Podgornému a Suslovi.⁶⁹

Ve dnech 24.–27. srpna současně s jednáním československých a sovětských představitelů, probíhalo v Moskvě jednání lídrů „pětky“ k řešení situace v Československu.⁷⁰ Mlynář ve své knize projevil své pocity ze zasedání v Moskvě slovy: „Cítíme se zaskočení, že sovětské politbyro jedná jako banda gangsterů. Ale i to je naše vina. Kádár měl přece právem ptal Dubčeka: Cožpak opravdu nevíte, s kým máte tu čest...Jsme vlastně blbci...“⁷¹

Je nutné brát v potaz, že českoslovenští delegáti vyjednávali s urputným nasazením. Díky tomu se jim podařilo vymezit určitý počet nezanedbatelných ústupků.

⁶⁷ MALIA, Martina, *Sovětská tragédie: dějiny socialismu v Rusku v letech 1917–1991*, Praha 2004, s. 395.

⁶⁸ PERNES, Jiří, *Takoví nám vládli*, Praha 2003, s. 283.

⁶⁹ NOVÁK, s. 101.

⁷⁰ BENČÍK, Antonín, *Utajovaná pravda o Alexandru Dubčekovi, drama muže, který přeběhl svou dobu*, Praha 2001, s. 29.

⁷¹ MLYNÁŘ, s. 297.

Moskevský protokol ve svém textu nemluvil o situaci v Československu jako o kontrarevoluci. Neústupní českoslovenští lídři do obsahu protokolu přiměli SSSR k dodržování usnesení lednového a květnového pléna ÚV KSČ z roku 1968. Spolu s tím, že pobyt cizích vojenských jednotek, bylo pouze dočasné řešení, než se situace v Československu uklidní. Dubček podle svědectví Mlynáře váhal, zda Moskevský protokol podepsat. V konečném výsledku se rozhodli podepsat téměř všichni účastníci československé delegace v Moskvě. Výjimkou byl doktor Kriegel, a ačkoliv nepodepsal, nakonec se mohl i on spolu s ostatními vrátit do své země. Vděčil za to nekompromisnímu Dubčekovi a také Svobodovi, kteří odmítli opustit Sovětský svaz bez jediného člena Československé vlády.⁷²

Moskevský protokol nařizoval československým zástupcům v OSN (Organizace spojených národů), aby zažádali o stažení vstupu armád Varšavské smlouvy do Československa z programu Rady bezpečnosti. Osoby, které se neřídili činností dělnických a komunistických potřeb musí být odvoláni ze svých funkcí.⁷³

Mimo Františka Kriegela, ale také ministra vnitra Josefa Pavla, vicepremiéra Oty Šík a dalších zastánců liberalizace s okamžitou platností znamenalo odvolání ze svých funkcí. Ve dnech od 26. do 28. srpna se konal mimořádný sjezd KSS. V průběhu od listopadu 1968 členové ÚV KSČ postupně byli zbaveni svých úřadů. Prvním takovým se stal Smrkovský. V dubnu následujícího roku ho napodobil Dubček, kterého nahradil Husák v jeho funkci. Průběh Dubčekova postupného odstavení z vedení země a všech vlivných pozic, je klasickým příkladem tzv. salámové taktiky: nejprve se stal předsedou Národního shromáždění, později velvyslancem v Turecku, a nakonec v červnu roku 1970 byl úplně vyloučen ze strany.⁷⁴

⁷² NOVÁK, s. 102.

⁷³ *Moskevský protokol*. Dostupný z: < <http://csds.cz/cs/g6/4654-DS.html> > [cit. 2023-12-05].

⁷⁴ NOVÁK, s. 103–104.

2. Mistrovství světa v ledním hokeji: Stockholm 1969

Rok 1969 se stal pro tehdejší hokejové fanoušky rokem plným velkých očekávání. Samotný šampionát byl velmi vzrušující. Do čela medailových bojů se dostaly zejména evropské země, které nahradily Kanadu, rodiště ledního hokeje.⁷⁵ Tento rok Kanadu zastupoval amatérský výběr hráčů naposledy.⁷⁶ Žádná jiná oblast (kultura, politika) nemohla Československu v té době nabídnout lepší morální odplatu za okupaci sovětskými tanky, než hokejové mistrovství světa. Národ povolal symbolicky svůj hokejový tým do zbraně, aby alespoň trochu zmírnil pocity ponížení a nespravedlnosti.⁷⁷

Johnu Francisi „Bunnymu“ Ahearnenovi, hokejovému funkcionáři a osmému předsedovi IIHF (anglicky: International Ice Hockey Federation, česky: Mezinárodní federace ledního hokeje), se konečně podařilo uskutečnit svůj nápad. Zúžil elitní skupinu A šampionátu na šest týmů z celého světa, které by se utkaly dvoukolově, tzn. každá země, by se s jinou utkala dvakrát. Tento systém hraní vydržel až do roku 1975.⁷⁸

Už v roce 1967 se stal Jaroslav Pitner novým trenérem československé hokejové reprezentace. Tento kouč byl z trenérské lavice jihlavské Dukly. Poučení ze zkušeností zaoceánského hokeje se nepochybně odrazilo na světových šampionátech v roce 1966 a v roce 1967 a také na X. zimních olympijských hrách v Grenoblu v roce 1968. Československý manšaft na posledních třech šampionátech obsadil vždy stříbrné místo.⁷⁹

Turnaj měl poměrně jednoznačný průběh. Zámořské amatérské výběry byly brzy ze hry a Finové se nechlubili zrovna kvalitním výběrem hráčů. Tudíž nemohli ohrozit ty

⁷⁵ SYSOP, *Mistrovství světa v ledním hokeji 1969*. Dostupné z:<
http://www.multimediaexpo.cz/mmecz/index.php/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_ledn%C3%ADm_hokeji_1969> [cit. 2023-03-10].

⁷⁶ GUT, Karel, PACINA, Václav, *Malá encyklopedie ledního hokeje*, Praha 1986, s. 279.

⁷⁷ ZÁRUBA, Robert, *Archiv Z: ČSSR–SSSR*. Dostupné z:<
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070001/>> [cit. 2023-03-10].

⁷⁸ JENŠÍK, Miloslav, *Kronika českého hokeje 1894–2000*, Praha 2001, s. 238.

⁷⁹ JENŠÍK, Miloslav, *Devatero hokejových zastavení, o zlato na domácím ledě*, Velké Přílepy 2015, s. 112.

nejlepší na šampionátu. Boj o titul se odehrál mezi třemi státy. Bylo jím domácí Švédsko, Československo a Sovětský svaz.⁸⁰

2.1 Místo do Prahy do Stockholmu

Předchozí rok 1968 byl pro Československý hokej velmi neobyčejný a významný i v tom, že tento rok se v naší zemi oslavovalo šedesátileté výročí založení ledního hokeje. Český svaz ledního hokeje se stal v roce 1908 jedním ze zakládajících členů IIHF.⁸¹ V roce 1962 byla v Praze v Holešovicích nově vybudována moderní nová sportovní hala.

Pražské jaro 1968 skončilo po invazi vojsk Varšavské smlouvy. „*Stopy kulek na fasádě národního muzea byly stále dobře viditelné, dozníval šok z upálení studenta Jana Palacha a mezi lidmi se šířily strach a obavy z budoucnosti.*“⁸²

Světový šampionát v roce 1969 se měl původně konat po deseti letech v Praze. Po okupaci se vše změnilo. V obavách z vypuknutí veřejných nepokojů se ÚV KSČ „neochotně“ rozhodl šampionát nepořádat a výbor přesunul místo konání šampionátu.⁸³ V důsledku srpnových událostí předchozího roku se IIHF rozhodla uspořádat mistrovství světa v ledním hokeji (dále jen MS) v náhradní pořadatelské zemi, která byla politicky neutrální, a tím bylo Švédsko.⁸⁴

„*Letošní hokejový rok měl vejít do analů československého hokeje. Všichni víme, proč tomu tak nebude. Temné události v Československu donutily tamní hokejovou sekci obrátit se ke Švédsku jakožto náhradní zemi, aby převzala pořadatelsví MS pro rok 1969,*“ prohlásil před samotným začátkem hokejového šampionátu předseda švédské

⁸⁰ KUČERA, Tomáš, *Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena*. Dostupné z: < <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>. [cit. 2023-11-18].

⁸¹ KOVÁŘ, Pavel, *Šance malého národa: Osudové osmičky*, Reflex, 30. 4. 1998, roč. 8, č. 17, s. 76.

⁸² BURKERT, Marek, *Vy nám tanky, my vám branky! Hokejisté se mstili za invazi*. Dostupné z: < <https://www.sport.cz/clanek/plus-vy-nam-tanky-my-vam-branky-hokejiste-se-mstili-za-invazi-1085544>> [cit. 2023-11-18].

⁸³ ŘANDA, Tomáš, *Vy nám tanky, my vám branky aneb Padesát let od hokejové pomsty za okupaci, část první*. Dostupné z: < <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/vy-nam-tanky-my-vam-branky-aneb-padesat-let-od-hokejove-pomsty-za-okupaci-cast-prvni/5c92c41e0d663b6fe8ebb866>> [cit. 2023-11-18].

⁸⁴ Tamtéž.

hokejové federace Berglund.⁸⁵ Přesunutý šampionát z Prahy do Stockholmu se konal v termínu od 15. do 30. března. Tohoto šampionátu se účastnilo celkem šest týmů hokejových velmocí: Československa, Sovětského svazu, Švédska, Kanady, Finska a Spojených států amerických.⁸⁶

Ohledně místa konání lidé cítili obrovskou zradu a vinili z nedobrovolného vzdání se pořadatelství na území Československa logicky Sovětský svaz.⁸⁷ „*Bol isme z toho nešťastný, zavládlo ohromné sklamanie, chceli sme ľuďom ukázať čo vieme. Vtedy sa prvýkrát hralo dvojkoľosovým systémom, a to nám dávalo ohromné šance proti Sovietom.*“ Zavzpomínal kapitán Jozef Golonka.⁸⁸ Na stockholmském stadionu Johanneshov v hledišti panovala poměrně nervózní a velmi vypjatá atmosféra. Na zápas dorazilo mnoho emigrantů, kteří zde vystavovali své transparenty. Švédská vláda nebyla na politický mezinárodní incident zvědavá a tak šéf stockholmské policie navrhl, aby se zápasy mezi ČSSR a SSSR hrály bez diváků⁸⁹.

Hráči Československa se netajili, že zápasy se Sovětským svazem byl pro ně politický významný (a toto napětí přetrvává dodnes). Vítězství národního týmu by bylo důvodem k nadšení a radosti, jako v předchozích letech. Po invazi se sportovní rivalita mezi oběma mužstvy změnila v čistě národnostně cítěné zápasy.⁹⁰ Oldřich Machač prohlásil „*S každým můžeme všechno, ale s Rusákama* (pozn. autora: označení Sovětů našimi hráči), *pokud prohrajeme, tak je musíme alespoň ztřískat.*“⁹¹

⁸⁵ TUREK, Petr, *Hokejisté přelepovali rudé hvězdičky*, Československé listy, 3. 4. 2004, vol. 12, s. 49.

⁸⁶ *36th World and 47th European Championship, 15.–30. 3. 1969, Stockholm, Sweden. Originally was championship assignet to Czechoslovakia. But for invasion of socialistic armies was declined and displaced to Sweden.* Dostupné z: <<https://web.archive.org/web/20131111011858/http://hokej.sfrp.cz/ms/ms1969.html>> [cit. 2023-03-10].

⁸⁷ KUČERA, Tomáš, *Legendy se nerodí přes noc*, Praha, 2021, s. 56.

⁸⁸ BURKERT, Marek, *Vy nám tanky, my vám branky! Hokejisté se mstili za invazi.* Dostupné z: <<https://www.sport.cz/clanek/plus-vy-nam-tanky-my-vam-branky-hokejiste-se-mstili-za-invazi-1085544>> [cit. 2023-11-18].

⁸⁹ PACINA, Václav, *Hokejová pomsta za okupaci.* Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-11-18].

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ KOMÁREK, Michal, *Byli jediní, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS.* Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>> [cit. 2023-03-10].

Československá hokejová reprezentace se připravovala na soustředění v hotelu Hubertus v Jílovišti u Prahy.⁹² Národ si velmi dobře uvědomoval, že je to první velká šance „pomstít“ se okupantům, kteří Československo v roce 1968 obsadili. Československý tým byl vyslán s tím, že bylo jedno, s kým prohraje a v jakém pořadí skončí, hlavně nesmí prohrát se Sovětským svazem.⁹³ „Poražte Rusy a můžete pak skončit třeba pátí, pro nás budete skutečnými hrdiny,“ prohlásil trenér Pitner.⁹⁴ Na tomto soustředění se před odletem do Stockholmu mnohokrát řešilo eticky nevhodné gesto nepodání rukou. Vše museli domluvit dopředu, následně vše tajili před veřejností. Co vlastně budou nebo nebudou ve Švédsku dělat. Další scénář, který mezi hráči několikrát koloval, jak na to bude reagovat soupeř „co když se k nám rozběhnou? Nepustíme je k tělu,“ uvažoval Jiřík. Hráči se nemohli rozběhnout. Stáli vyrovnání na modrých čarách proti sobě.⁹⁵

Hráči z MS 1969 brali tento šampionát jako velký závazek, potřebovali především odhodlání a sílu vystoupit proti Sovětskému svazu. Vnímali se jako vyslanci národa, kteří měli alespoň z části oplatit okupaci Československa. Tehdejší kapitán československého týmu Jozef Golonka po padesáti letech zavzpomínal v rozhovoru s Robertem Zárubou „*Náš manšaft bol úžasný. Já som nehrál v takovom dobrom mužstvom lebo som prežil čtyri generacie. A to odhodlání bolo tak, všeci za jedného, jeden za vrtkých.*“⁹⁶ Golonka řekl „*My sme mali tym, ktorý mal vyhrať majstra sveta. To bolo naplánované. Keby sme hrali v Prahe, tak vyhráme suverénne titul majstra sveta, pretože mužstvo bolo dobré a desať až dvadsať percent, ktoré robí obecenstvo, hlavne pražské obecenstvo, to by nám pomohlo a my by sme boli majstrami sveta. To sa*

⁹² MOC, Jiří, *Jan Gusta Havel: hokejový Vivaldi*, Vyd. 1, Rychnov nad Kněžnou 2001, s. 55.

⁹³ PITNER, Jaroslav, *Hokejový generál vzpomíná*, Jihlava 1997, s. 55.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ PACINA, *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-11-18].

⁹⁶ ZÁRUBA, Robert, Archiv Z: ČSSR–SSSR. Dostupné z:<<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070001/>> [cit. 2023-03-14].

nám nepodarilo, protože mistrovství preložili do Štokholmu a my sme na to boli náramne naštvaní.“⁹⁷

Padesát let po šampionátu prohlásil útočník Josef Černý: „Už něco málo jsme zažili v době, než jsme odjeli na MS. Nikdo z nás neměl poraženeckou náladu. Chtěli jsme vyhrát. Vždycky jsme chtěli vyhrát, ale tentokrát jsme k tomu měli větší motivaci. Dokázat, že se jich nebojíme nejen my, ale celý národ, že se jich nebojíme...“⁹⁸ Hráči z československé hokejové reprezentace odlétaly z pražského letiště s úkolem, že projeví na šampionátu svůj odpor k jednání komunistické strany.⁹⁹ „Povedali sme si, že nejlepší bude Rusov dvakrát porazit a potom, že ja jako kapitán podám ruku len rozhodcovi, aby sme nedostali pokutu, protože na tu sme nemali,“ líčil ve svých vzpomínkách Golonka.¹⁰⁰ Těsně před odletem se tým (na výše zmiňovaném soustředění) dohodl a znovu potvrdil, že ať už zápas s rudou sbornou dopadne jakkoliv, českoslovenští hráči si po utkání nepodají ruku s hráči sovětského týmu. Vedení týmu to oznámil kapitán Golonka krátce před mistrovství světa, posledním ve své kariéře.¹⁰¹ „Mne zvolili za kapitána a já som si povedal: to je veľká česť pro mňa. To neexistuje, abychom ty dva zápasy prehráli, keď tam aj umreme na tom ladě. To bolo všetko v tom presvedčení, že my dokážeme nie len raz ich porazit, ale ze je dokázem porazit znovu a znovu...“¹⁰²

Všech šest týmů přicestovalo do Švédska o několik dní dříve. Týmy Československa i Sovětského svazu získaly pozvánku před zahájením samotného šampionátu, tedy 14. března 1969 na „večer družby,“ který se konal na sovětském velvyslanectví ve Švédsku den. Napětí mezi oběma týmy bylo velké, československý

⁹⁷ KOVÁŘ, Pavel., LIŠKA, Milan, Archiv České televize, *Razítka na normalizaci*, Česká televize 1999. Dostupné z: < <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1010221726-razitko-na-normalizaci/> > [cit. 2023-03-10].

⁹⁸ ZÁRUBA, Robert, Archiv Z: ČSSR–SSSR. Dostupné z:< <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070001/> > [cit. 2023-03-14].

⁹⁹ MOC, s. 56.

¹⁰⁰ BURKERT, Marek, *Vy nám tanky, my vám branky! Hokejisté se mstili za invazi*. Dostupné z: < <https://www.sport.cz/clanek/plus-vy-nam-tanky-my-vam-branky-hokejiste-se-mstili-za-invazi-1085544> > [cit. 2023-11-18].

¹⁰¹ MOC, s. 56.

¹⁰² ZÁRUBA, Archiv Z: ČSSR–SSSR. Dostupné z:< <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070001/> > [cit. 2023-03-14].

tým se usadil v jednom rohu místnosti a sovětský tým v opačném. V té chvíli nepadlo mezi oběma týmy ani slovo.¹⁰³

Nebylo novin, které by se nezmínily o zahájení hokejového šampionátu ve Stockholmu. Článek o něm napsal i novinář Zvonimír Šupich, který zastupoval Rudé právo, kde na straně osm napsal úvod k zahájení šampionátu: „*Právě začínáme: a hned s ostrými hochy z Kanady.*“¹⁰⁴ Podle Šupicha jedna z prvních věcí, kterou se dozvěděl bylo, že vstupenky na zápas Československo–Sovětský svaz, se vyprodaly jako první. Dalším neobvyklým jevem bylo, že ceny vstupenek na uvedené zápasy na černém trhu rapidně stoupaly. Kromě tohoto článku je na téže stránce několik anonymních statí s následujícími tituly: „*Stockholm dnes a zítra*“, „*Desetiletá bilance MS*“, „*Co rozhodne o pořadí mužstev? Určena komise pro soutěž fair play.*“

2.2 První střetnutí se sbornou na ledě

Ve Stockholmu se projevíly důsledky okupace a její negativní ohlasy. Mezinárodní publikum přihlížející zápasům československé reprezentace se sovětskou bylo zřetelně přikloněno na straně ponížených Čechů a Slováků, kteří na vytouženou odplatu čekali dlouhých sedm měsíců.¹⁰⁵ Před tím, než začal první zápas mezi těmito zeměmi, samotní si hráči uvědomovali, o co hrají. Josef Černý přiznal, že „*už před cestou, než jsme tam jeli, jsme založili doma těžké chvíle. Nikdo z nás, co tam odjížděl, určitě neměl poráženeckou náladu. Všichni jsme chtěli vyhrát. Chtěli jsme je (Sověty) porazit. Vždycky jsme je chtěli porazit, tentokrát jsme ale měli daleko větší motivaci dokázat, že se jich nebojíme. Nejenom my, ale celý národ.*“¹⁰⁶ Dne 21. března se na MS 1969 ve Stockholmu konečně setkaly obě hokejové reprezentace – československá i sovětská hokejová reprezentace. Na tento souboj přišlo o více jak 2000 diváků více než

¹⁰³ KOVÁŘ, Pavel, *Kronika hokejových bouří*, Reflex, 25. 3. 1999, roč. 9, č. 12, s. 28.

¹⁰⁴ ŠUPICH, Zvonimír, *Právě začínáme: a hned s ostrými hochy z Kanady*, Rudé právo, 15. 3. 1969, roč. 49, č. 63, s. 8.

¹⁰⁵ ŘANDA, *Vy nám tanky, my vám branky aneb Padesát let od hokejové pomsty za okupaci, část první*. Dostupné z: < <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/vy-nam-tanky-my-vam-branky-aneb-padesat-let-od-hokejove-pomsty-za-okupaci-cast-prvni/5c92c41e0d663b6fe8ebb866> > [cit. 2023-11-18].

¹⁰⁶ Tamtéž.

na domácí výběr Švédska proti Československu. „Byli jsme skupina lidí, která mohla dát Rusákům najevo, že se s nimi můžeme poprat. Politicky to nešlo, vojensky také ne. V kultuře by se to nedostalo na veřejnost,“¹⁰⁷ vzpomínal hokejový útočník levého křídla Jirí Holík na rok 1969. „...byly jsme jedni z mála, kteří tu averzi mohli dát nějak najevo. A lidi to brali a chtěli to“¹⁰⁸ dodal. Prakticky všichni přítomní fanoušci fandili malému národu, který se nachází v samém středu Evropy. Ve Švédsku bylo najednou mnoho československých vlajek.¹⁰⁹

„Jen hrát hokej“ nebylo v té době úplně jednoduché a bezvýznamné. Pouhých 19 let před stockholmským mistrovstvím poslal komunistický režim Holíkovy reprezentační předchůdce do lágrů.¹¹⁰ Brankář a mistr světa Bohuslav Modrý byl v 50. letech 20. století ve vykonstruovaném soudním procesu obžalován a následně odsouzen k 15 letům vězení. Soud ho obvinil ze špionáže a velezradu podle trestního zákona č. 86/1950 Sb. Svůj pobyt ve vězení prožil v Praze na Pankráci, v Plzni na Borech a během těžby uranové rudy na dole Barbora v Jáchymově, zde ovšem bez ochranných prvků proti radioaktivnímu záření. Krátce po ozáření byl sice propuštěn, ale na jeho následky zemřel v roce 1963 ve věku 46 let. O pět let později byl jeho proces rehabilitován. Spolu s ním bylo odsouzeno dalších jedenáct jeho kolegů.¹¹¹ Mezi nimi také patřil například útočník a pozdější trenér finské hokejové reprezentace Augustýn Bubník.

Novým trenérem československého týmu se stal Vladimír Kostka, díky němuž československý tým s přehledem zvítězil nad mužstvem Sovětského svazu. Druhým trenérem byl Jaroslav Pitner. Situace během průběhu šampionátu oba trenéry donutila ke změnám v sestavě. Útočník Jaroslav Jiřík hráč, který jako první z Československa okusil slavnou NHL, nemohl hrát kvůli zranění. Další hráči jako například útočníci

¹⁰⁷ ZÁRUBA, Archiv Z: ČSSSR–SSSR. Dostupné z:< <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070001/>> [cit. 2023-03-23].

¹⁰⁸ KOMÁREK, Michal, *Byli jedini, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS*. Dostupné z: < <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>> [cit. 2023-03-10].

¹⁰⁹ KUČERA, *Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena*. Dostupné z:< <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>. [cit. 2023-11-18].

¹¹⁰ GOLONKA, Jozef, VARSÍK, Milan, *Volali ma žiletka*, Vyd. 1, Bratislava 1990, s. 255–256.

¹¹¹ JENŠÍK, *Devatero hokejových zastavení o zlato na domácím ledě*, s. 89.

Richard Farda a Václav Nedomanský se nedokázali střelecky prosadit. Trenéři se proto rozhodli nasadit kapitána a centra Golonku, na pravém křídle hrál František Ševčík a na levém Josef Černý. Jan Hrbatý měl vedle sebe bratry Jaroslava a Jiřího Holíka a Václav Nedomanský vedl útok s Janem Klapáčem a Josefem Augustou na křídlech.¹¹²

Záměrem týmu znamenalo ovládnout psychické myšlení zápasu a hrát hru takticky, „Spomal'ovať v strednom pásme a vytvárat si priestor na prechod do protiútoky. Preto budeme spočiatku strádat' v kratších intervalech. Nesmieme dovoliť, aby sa súper dostal do tempa.“¹¹³ Další důležitou taktikou se stalo vyvarování se zbytečným přestupkům a samozřejmě nefaulovat. Cílem se stalo donutit soupeře ke značným chybám. Od začátku bylo všem jasné, že favoritem zápasu se vyznačoval „sovětský tank.“¹¹⁴

Díky skvělé herní taktice, kterou uplatnil československý tým během prvního zápasu se Sovětským svazem, vyhrál 2:0. První třetina žádné gólové akce nenabídla. O první branku se postaral obránce týmu Dukla Jihlava Jan Suchý. „Za národní mužstvo dát gól, to si cení každý hokejista. Tady to bylo ještě znásobené,“ neskrýval Suchý.¹¹⁵ Během dvojnásobné přesilové hry ve 13 minutě ve hře pět na tři si připsal první branku zápasu náš tým. V ikonických záběrech zůstal bezmocný sovětský gólmana Viktor Zinger v bráně přikrytý sítí, Nedomanský rozrušením málem zlomil hokejku a společně s Jaroslavem Holíkem v tu chvíli stáli v těsné blízkosti soupeřovy branky a radostí bránu vyrazili.¹¹⁶ Hala doslova vybuchla. Z řeči Nedomanského těla bylo jasné, že nadával sovětskému brankáři Zingerovi. Po 36 letech se ho na tuto situaci zeptal redaktor Mladé fronty Václav Pacina: „Zažil jste větší extázi na ledě?“ „Asi ne. Vzhledem k době. A vzhledem k tomu, čím jsme si prošli, pracovali jsme tvrdě“, odpověděl Nedomanský. Hráč v reakci na okupaci poté emigroval do zámoří a jako jeden z mála Čechoslováků hrál v nejlepší profesionální lize světa National Hockey

¹¹² PITNER, s. 56.

¹¹³ GOLONKA, VARSÍK, s. 256.

¹¹⁴ PITNER, s. 56.

¹¹⁵ ŘANDA, *Vy nám tanky, my vám branky aneb Padesát let od hokejové pomsty za okupaci, část první*. Dostupné z: < <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/vy-nam-tanky-my-vam-branky-aneb-padesat-let-od-hokejove-pomsty-za-okupaci-cast-prvni/5c92c41e0d663b6fe8ebb866> > [cit. 2023-11-18].

¹¹⁶ SUCHAN, František, *Nezdolní: 20 nejčastěji reprezentujících českých hokejistů očima jejich spoluhráčů*, Havlíčkův Brod 2019, s. 123.

League (NHL).¹¹⁷ Nejlepší obránce celého šampionátu se přičinil během druhé trefy do sovětské branky. Suchý na hraně obranného pásma a neutrální zóny vybídl do brejku útočníka týmu Komety Brno Josefa Černého, v poklidu objel obránce Jevgenijeva Paladěva a bekthemem umístil puk do branky. Kotouč zůstal po střele viset v síti Zingerovy klece.¹¹⁸

Výhru československého týmu v závěru prvního zápasu jistil v utkání bezpochybný československý brankář Vladimír Dzurilla a po závěrečném zaznění sirény mohla propuknout radost. Oslava vypukla nejen v hledišti mezi diváky, ale především na ledě mezi československými hráči, kteří si v hloučku zakřičeli vítězný pokřik. „*Věděli jsme, že vítězství je už naše. Splnili jsme to, co jsme si řekli,*“ zavzpomínal k nezapomenutelnému momentu útočník Havel.¹¹⁹

Mezi sovětskými a československými hráči byla jistá rozepře. Jaroslav Holík, nadával sovětskému brankáři: „*Když oni nám říkali ty fašisto, tak my jim ty komunisto. Pro mne to byla největší urážka, říct někomu komunisto.*“¹²⁰ Čechoslováci neměli špatné mínění o všech sovětských hráčích. Podle svědectví útočníka Jana „Gusty“ Havla patřili hráči Alexander Malcev, Alexander Ragulin nebo Alexander Jakušev k těm, s nimiž občas mohli pohovořit. Nebyli součástí ruského armádního klubu CSKA Moskva.¹²¹

Překvapující vítězství československých hokejistů nevnímali pouze hráči nebo československý národ, ale cítil ho celý svět, který začal chápat atmosféru mezi nimi a Sovětským svazem. „*Tohle dokážete jen vy, Čechoslováci, nikdo vás v tom nedostihne, přivedli jste Sověty téměř k zoufalství...*“ řekl švédský trenér Arne Strömbergr, který patřil mezi první gratulanty k vítězství nad Sověty.¹²² Trenér švédské reprezentace po

¹¹⁷ KNAP, Karel, *Češi a Slováci v dějinách NHL*, Praha 2005, s. 22.

¹¹⁸ ŘANDA, *Vý nám tanky, my vám branky aneb Padesát let od hokejové pomsty za okupaci, část první*. Dostupné z: < <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/vy-nam-tanky-my-vam-branky-aneb-padesat-let-od-hokejove-pomsty-za-okupaci-cast-prvni/5c92c41e0d663b6fe8ebb866> > [cit. 2023-11-18].

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ KOVÁŘ, s. 28.

¹²¹ MOC, s. 51.

¹²² PITNER, s. 56–57.

vítězství ČSSR nad SSSR dokonce plakal, když objímal svého přítele, českého emigranta a novináře Hanuše Webra.¹²³

Zklamání soupeři odešli do kabiny.¹²⁴ Jaroslav Jiřík vzpomínal: „*Stáli jsme proti sobě, hymna dozněla a my se otočili a odjeli*“ Jiřík se stal prvním hráčem z Čech v zámořském týmu Saint Louis Blues.¹²⁵

Na tiskové konferenci po zápase, které se zúčastnili trenéři obou týmů, padla první otázka týkající se nepodání rukou. Gesto československých hráčů se v Praze nevysílalo, takže ho domácí diváci nemohli vidět. Sovětský trenér Arkadij Černyšev na tuto otázku reagoval neurčitě, ale trenér Pitner na ni odpověděl: „*Já jsem se nejprve snažil vysvětlit, že radost našich hráčů po vítězství nad největším favoritem mistrovství světa nebrala konce, ale pak jsem dodal, že je u nás zvykem, aby poražený přišel sám poblahopřát vítězi.*“¹²⁶ Trenér Pitner celou scénu vysvětlil jinak „*vítězové nechodí podávat ruce,*“ prohlásil na tiskové konferenci a po návratu ze světového šampionátu obstál také, když jej vyslyšali soudruzi jako důstojníka armády.¹²⁷ Pitner dovysvětlil, že: „*Naštěstí to byli rozumní lidé, kteří si nechali celou složitou situaci vysvětlit včetně nepodání rukou.*“¹²⁸ Nebyly proti němu vznesené žádné represe. Ze stockholmských médií získal fotografie, na nichž českoslovenští hráči v čele s kapitánem Golonkou jásalí, když sovětský tým opouštěl led.¹²⁹

Mužstvo bydlelo na předměstí nedaleko dálnice v hotelu s názvem Bromma. Po prvním vítězství bylo v tomto hotelu velmi rušno. Když dorazili do hotelu, kde byl ubytován československý tým spolu se zámořskými hráči. Mužstva těchto zemí jim vyjádřila svůj obdiv.¹³⁰ „*A to nejkrásnější překvapení jsme zažili v hotelu. Bydleli jsme s Kanadany a Američany. Čekali na nás v hotelové hale. Nohy na stolech, doutníky u*

¹²³ PACINA. *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-14].

¹²⁴ PITNER, s. 57.

¹²⁵ PACINA. *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-14].

¹²⁶ PITNER, s. 57.

¹²⁷ PACINA. *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-14].

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ PITNER, s. 61.

¹³⁰ MOC, s. 58.

pusy a každý měl u sebe lahvinku Balantinky nebo Johnny Walkera. Každý si vzal jednoho z nás a obdaroval ho tím skvělým pitím,“ vzpomínal v knize Jan Havel.¹³¹ Hned druhý den letěl tiskovým střediskem drb o Jiřině Bohdalové, která tým doprovázela a jejíž sestra emigrovala do Švédska.¹³² „*Večer se stavila za klukama i Bohdalka. No jo byla na pokojích si přituknout, obejmout je, poklábosit*“ jakmile se to ale dozvěděl trenér Pitner, napomenul ji „*Jiřino, nech je spát, potřebují klid.*“¹³³

Večer 21. března po hokejovém zápase se Sovětským svazem byl v republice klid. Po prvním vítězství se oslavy odehrály v tichosti. Hokejisté otevřeně promluvili v několika rozhovorech pro média. Samotné otázky a odpovědi skrývaly mnohá tajemství a byly přímým útokem na režim, který tehdy vládl v Československu. Václav Pacina, sportovní novinář deníku iDnes, vyzpovídal kapitána Golonku. „*Kdybyste si mohl vybrat člověka, jemuž byste naplno důvěřoval a mohl si s ním pohovořit od srdce, kdo by to byl?*“ Golonka odpověděl „*Ja by som si vybral Dubčeka*“.¹³⁴ Suchý odpovídal zase jiným novinářům.

Během boje proti USA si zlomil prst. Přesto chtěl nastoupit proti Sovětskému svazu ve vzájemném zápase. Rozhovor s redaktorem Pacinou skončil otázkou „*Takže by sis hrozně rád zase lehal do sovětských střel?*“ Suchý, který byl proslulý svou obětavostí, odpověděl „*to tedy ano!*“¹³⁵ Některé hráče vyzpovídal redaktor rádia Svobodná Evropa Karel Drážďanský. Hráči se k situaci k okupované vlasti vyjadřovali velmi otevřeně. „*Někdy se až bojím vysílat, jak ti kluci otevřeně mluvili.*“¹³⁶ Po tomto

¹³¹ MOC, s. 58.

¹³² LUKŠŮ, David, *Žít jako Holík: životní a hokejové zápasy Jaroslava Holíka*, Praha 2015.s. 163.

¹³³ PACINA. *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-14].

¹³⁴ SMETÁK, Adam, *Hokejová pomsta za okupaci: Po porážce SSSR vyšlo do ulic Prahy 150 tisíc lidí*. Dostupné z: < <https://refresher.cz/65644-Hokejova-pomsta-za-okupaci-Po-porazce-SSSR-vyslo-do-ulic-Prahy-150-tisic-lidi>> [cit. 2023-03-15].

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ PACINA, *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-15].

zápase vystoupil na tiskové konferenci také prezident IIHF John Ahearne: „*Byl to mimořádný zápas. Takový se nevidí ani v NHL.*“¹³⁷

Na společnost to nemělo výrazný dopad. V okamžiku, kdy Čechoslováci udělali gesto nepodání ruky, se společnost nedozvěděla, prozradili komentátoři Luděk Brábník a Vladimír Vácha.¹³⁸ Do hotelu, kde byl ubytován československý tým, dorazily desítky telegramů, žádné velké veřejné oslavy se v Praze ani jinde v zemi nekonaly. Bezprostředně po zápase se však na pražském Václavském náměstí sešlo asi 2000 fanoušků, aby oslavili vítězství. Výsledkem však bylo pouze poškození keřů pod sochou svatého Václava.¹³⁹ Zazněla alespoň hesla jako: „*Neměli tam tanky, dostali dvě branky.*“¹⁴⁰

2.3 Přelepené hvězdy

Šampionát pokračoval a odvetné zápasy byly přelosované. Československý tým opět porazil Kanadu, Finsko a Ameriku. Sověti naopak přehráli Švédy. Golonka vzpomínal na šampionát se slovy. „*Akoby bolo všetko vyrovnané. Po polovici turnaja boli len o skóre na čele Sovieti. Bodov mali jako my a Švédmi – osem. Znovu sme museli dávať bacha, aby sa neopakoval vlašajší Grenoble. Kde sme po víťazstve nad zbornou prehrali so Švédmi a titul bol fuč.*“¹⁴¹ Přesně týden po prvním vzájemném souboji čekalo na Československo nejdříve Sovětské mužstvo a až po něm „Tre Kronor“ (pozn. autora – přezdívkou švédského mužstva).¹⁴² Do zápasu nastoupil útočník Jiřík se zlomenou rukou v sádře. V zápase se bil jako pravý český lev, ačkoliv udržel hokejku pouze v jedné ruce. Na střídačce musel zůstat obránce Suchý. Zlomil si prst, který lékaři v sádře nedostal do rukavice. Prst si zlomil v průběhu zápasu proti americkému týmu, když v obranném zákroku strčil ruku do střely, a ta mu přerazila prst. Náš nejlepší

¹³⁷ KOMÁREK, Michal, *Byli jediní, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS.* Dostupné z: < <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869> > [cit. 2023-03-24].

¹³⁸ MOC, s. 58.

¹³⁹ KOVÁŘ, s. 28.

¹⁴⁰ ŠIŠKA, Milan, *Dlažební kostky před Aeroflotem*, Právo 2007, roč. 17, č. 77, s. 21.

¹⁴¹ GOLONKA, VARSÍK, s. 259.

¹⁴² JENŠÍK, *Kronika českého hokeje 1894–2000* s. 239.

obránce se nezúčastnil v nadcházejícím utkání proti SSSR chybět.¹⁴³ Trenéři i hráči soupeře si byli vědomi, že Brežněv a jeho kamarila potřebovali v dalším souboji proti Československu vyhrát. Na tohle rozhodnutí bylo všemocné politbyro krátké. Každý hráč československého týmu dal do hry vše, co mohl.¹⁴⁴

Emoce po prvním zápase postupně před druhým zápasem opadly. Ten se odehrál 28. března. Československo poprvé vyhrálo 2:0. Havel vzpomínal na šampionát. „Čekali jsme v kabině před začátkem zápasu. V takové chvíli tam bývá zvláštní atmosféra.“¹⁴⁵ Část československého mužstva však nadále vymýšlela způsoby, jak dát najevo svůj odpor vůči Sovětskému svazu. Před druhým zápasem se v kabině zrodil nápad „zalepíme si hvězdu na prsou“ Český lev měl ve znaku po staletí královskou zlatou korunu. Komunisté tuto korunku nahradili rudou hvězdou. Jiřík prohlásil v kabině: „Když jsem chodil do školy, tak tam lev měl vždycky korunku, tak nevím, proč tam mám mít hvězdu“ a přelepil si hvězdu černou izolační páskou.¹⁴⁶ Hvězdu si nepřelepil sám, doprovázeli ho čtyři spoluhráči: brankář Vladimír Dzurilla, obránce Jan Suc0hý a útočníci Jaroslav Holík a Jan „Gusta“ Havel. Na ledě i v televizi byly upravené znaky vidět.¹⁴⁷ Tehdy takové jednání bylo bráno velmi těžce. Jednalo se o trestné hanobení státního znaku.¹⁴⁸ Jednalo se o velmi odvážný a symbolický čin. Nikdo si nedokázal ani představit co z dotyčných provinilců po svém návratu do vlasti učiní zástupci z Kremlu.¹⁴⁹ Masér reprezentačního mužstva z šampionátu 1969 Miroslav „Harry“ Martínek vzpomínal: „Samozřejmě se to potom začalo vyšetřovat, kdo a proč. Tak jsme museli na skladě dresy natrhnout a přelepit je, takže ta náplast, která byla na tom dresu, byla zdůvodněná tím, že byly dresy potrhane, zničené.“¹⁵⁰

¹⁴³ LUKŠŮ, s. 164.

¹⁴⁴ JENŠÍK, *Kronika českého hokeje 1894–2000* s. 239.

¹⁴⁵ MOC, 59.

¹⁴⁶ FUCZIK, Ondřej, *Hrdinové 2: Největší příběhy českého hokeje*, Praha 2019, s. 116.

¹⁴⁷ PACINA, *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-16].

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ KUČERA, *Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>. [cit. 2023-11-18].

¹⁵⁰ KOVÁŘ, LIŠKA, *Razítka na normalizaci*. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=fTuk-1DCmhA>> [cit. 2023-03-25].

V průběhu MS se o týden později opět střetl národní tým Sovětského svazu a Československa. Tentokrát byl zápas napínavější. „*Taktika bola i dnes jasná. Nedovoliť Sovietom začať hrať a každú príležitosť využiť na rýchly brejk a strielať...*“, řekl před zápasem Golonka.¹⁵¹ Čechoslováci si v průběhu šampionátu získali podporu místních fanoušků, kteří při druhém zápase Československa proti Sovětskému svazu skandovali dokonce Dubčekovo jméno.¹⁵²

Československo se ujalo v první třetině dvoubrankového vedení, ale Sověti ve druhé třetině vyrovnali. O první branku se postaral Jiří Holík: „*Chtěli jsme Rusákům ukázat, že jsme národ, který se s nimi dokáže poprat. V politice to možné nebylo, vojensky zřejmě taky ne, v kultuře by se to na veřejnost nedostalo. My jsme byli zřejmě jedni z mála, kteří tu určitou averzi mohli dát najevo.*“¹⁵³ Jiří Holík překvapil sovětského brankáře Zingera první nebezpečnou střelou na branku. „*Já si to vůbec nepomatuju. Ted', když to vidím po těch letech, ta střela byla mizerná. Ten gól jde na vrub toho gólmána z blbého úhlu, žádná razance. Zaplať pán bůh, že tam spadl, ale jako hokejově to moc nebylo,*“¹⁵⁴ po padesáti letech vzpomínal sám autor první branky Jiří Holík.

Druhou branku v první třetině střelil Václav Nedomanský, který připomenul jeho spoluhráč Horešovský: „*Venca si velmi přál dát Rusákům branku.*“¹⁵⁵ Ve druhé části zápasu se Sovětům podařilo vyrovnat. Brankář Dzurilla během přestávky mezi třetinami

¹⁵¹ KOVÁŘ, LIŠKA, *Razítka na normalizaci*. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=fTuk-1DCmhA>> [cit. 2023-03-24].

¹⁵² ZOUBEK, Ondřej, *Hokej byl tehdy více než sport. Holík si přelepil hvězdu a zasypal brankáře nadávkami*. Dostupné z: <<https://sport.aktualne.cz/hokej/hokejova-reprezentace/cssr-proti-sssr-ms-1969/r~84b5b8924fea11e9ad610cc47ab5f122/v~sl:1ab139fd87e01ed47c8a4014290f60e9/?fbclid=IwAR3TXNGqKQZBr8lzlaAzjIGDzjbCx6lkPCyzt7uqq98vf-0FX920j5m5bOg>>. [cit. 2023-11-18].

¹⁵³ KOVÁŘ, LIŠKA, *Razítka na normalizaci*. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=fTuk-1DCmhA>> [cit. 2023-03-24].

¹⁵⁴ KOMÁREK, Michal, *Byli jediní, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS*. Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>> [cit. 2023-03-24].

¹⁵⁵ ZÁRUBA, Robert, *Archiv Z: ČSSR–SSSR, II. díl*. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070002/>> [cit. 2023-03-24].

prohlásil: „Dejte jim čtyřku a já už to nějak zmáknou!“¹⁵⁶ „Do třetí třetiny jsme změnili složení dvou útočných řad. Nedomaský opět přešel na křídlo k bratrům Holíkovým.“¹⁵⁷

Branky Horešovského a Jaroslava Holíka dokázali sověti zkorigovat na konečný výsledek 4:3 pro Československo. Víc Dzurilla rudé sborné nedovolil. „Drama vrcholilo s každou minutou a chlapci se neskutečně překonávali, dokázali zvýšit důraz před brankou soupeře,“¹⁵⁸ vzpomínal na zápas ve své knize trenér Pittner. Až v 58. minutě zápasu se Sovětům podařilo snížit na 4:3, ale k vyrovnání již nezbyl čas. Následovala bezedná radost, která pokračovala hymnou vítězného týmu. Při silném dojetí nebyli schopni samotní hráči, ani fanoušci dozpívat.¹⁵⁹ „My se tady nestydíme za slzy. Tak si tu radost hezky prožijte.“ Loučil se s televizními diváky komentátor Vladimír Vácha.¹⁶⁰ „Ano, byla to šálivá odplata za potupný 21. srpen 1968,“ vzpomínal redaktor mladé fronty dnes Václav Pacina, který psal přímo z dění šampionátu do Československa.¹⁶¹ Po vítězství Čechoslováci soupeřům znovu nepodali ruce a oslavy v kabině neznaly konce. Odvážný plán zdolat dvakrát dominantní Sovětský svaz byl splněn.¹⁶²

Vítězstvím 4:3 posílili před posledním zápasem naděje na titul. V závěrečném zápase se Čechoslováci utkali se Švédy. Spolu vedli tabulku s náskokem 16 bodů před Sovětským svazem.¹⁶³

¹⁵⁶ KUČERA, *Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>. [cit. 2023-11-18].

¹⁵⁷ PITNER, s. 58.

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ KUČERA, *Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>. [cit. 2023-11-18].

¹⁶⁰ KOMÁREK, *Byli jedini, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS*. Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>> [cit. 2023-03-24].

¹⁶¹ PACINA, *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-16].

¹⁶² ZOUBEK, *Hokej byl tehdy více než sport. Holík si přelepil hvězdu a zasypal brankáře nadávkami*. Dostupné z: <<https://sport.aktualne.cz/hokej/hokejova-reprezentace/cssr-proti-sssr-ms-1969/r~84b5b8924fea11e9ad610cc47ab5f122/v~sl:1ab139fd87e01ed47c8a4014290f60e9/?fbclid=IwAR3TXNGqKQZBr8lzlAazjIGDzjbCx6lkPCyzt7uqq98vf-0FX920j5m5bOg>>. [cit. 2023-11-18].

¹⁶³ PITNER, s. 58

Porazit Sověty dvakrát na jednom šampionátu se našemu národnímu týmu podařilo dvakrát v historii. V československé éře však jednou a to v roce 1969. Svět něco takového zažil opravdu jen dvakrát v roce 1969, totéž se podařilo Švédům v roce 1977. Jedná se o unikátní sbírku vítězství a přišla v situaci, kdy to národ nejvíce potřeboval.¹⁶⁴ Jan Suchý po letech vyprávěl, že „*Právě to se mi z celého turnaje nejvíce vybaví, že jsme dvakrát porazili Rusy. Co jiného se mi může vybavit. Udělali jsme lidem trošku radosti, kterou tady neměli. Trochu jsme je potěšili.*“¹⁶⁵

¹⁶⁴ FUZCIK, s. 117.

¹⁶⁵ BAN, *Hokejová vítězství nad nenáviděnou sbornou v roce 1969 bral národ jako pomstu za okupaci*. Dostupné z <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>> [cit. 2023-11-28].

3. Oslavné demonstrace v Československu a závěr šampionátu

Po invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa na konci srpna 1968 byla v souladu s podmínkami Moskevského protokolu znovu zavedena cenzura médií podle § 17 tiskového zákona č. 84/1968 Sb. o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích¹⁶⁶. Realizace požadavků a jednání byla pro vládní a stranické činitele komplikovaná vzhledem k utajení dokumentu.¹⁶⁷ V následujících dnech po invazi oslabily okupační síly média. Postupně zabraly velká nakladatelství, vydavatelství a tiskárny. V některých případech zasahovala sovětská vojenská cenzura.¹⁶⁸ V den prvního zápasu vyšel na poslední straně deníku *Práce* anonymní článek. Byl to text s pozoruhodnými komentáři k zápasu, titulěk zněl následovně: „*Je možno dělat politiku přes hokej?*“¹⁶⁹ Autor se zamýšlel nad vyhlídkami obou týmů na vítězství.

Na rozdíl od konkurenčních novin projevoval Československý sport o hokej a celý šampionát největší zájem. Z článku nazvaného jako: „*Útočná trojice pro Stockholm*“¹⁷⁰ byli zveřejněny tři novináři, kteří byli vysláni do centra dění šampionátu. Jednalo se o Gustava Vlka, Zdeňka Valentu a Pavla Novotného

3.1 První spontánní demonstrace

Po prvním vítězství se na fasádách mnoha domů se bíle objevilo skóre 2:0. Přísluhovači blížící se normalizace se pokusili nápisy ze zdí mazat. Lidé věděli, že když to napíší křídou, že se snadno smaže, proto nápisy psali za pomoci vápna nebo bílé

¹⁶⁶ Zákon č. 84/1968 Sb, Úplné znění zákona. Dostupné z:

<<https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=84&r=1968>> [cit. 2023-04-19].

¹⁶⁷ ANDREAS, Petr, *Od odpovědnosti ke kontrole. Cenzura za rané normalizace (září–srpen 1969)*, Soudobé dějiny, 2020, roč. 27, č. 3–4, s. 439–440.

¹⁶⁸ VONDROVÁ, Jitka, FELCMAN, Ondřej, *Vláda a Prezidenti: Normalizace (září 1968–říjen 1969)*, *Prameny k dějinám československé krize 1967–1970*, díl 8, sv. 2, ÚVD AV ČR, Praha/Brno 2010, s. 42.

¹⁶⁹ *Je možné dělat politiku přes hokej?* *Práce: Deník revolučního odborového hnutí*, 21. 3. 1969, roč. 25, č. 68, s. 6.

¹⁷⁰ Československý sport, *Útočná trojice pro Stockholm*, 15. 3. 1969, roč. 17, č. 63, s. 1.

barvy.¹⁷¹ Rudé právo hned v následujícím čísle 64 na první straně uvedlo krátký článek „*Ve Stockholmu zahájeno*.“¹⁷² Článek ve zkratce popisuje konečné skóre všech zápasů, které proběhly od zahájení šampionátu 15. března do 17. března včetně Československa proti Kanadě a následně Spojeným státům. Tyto zápasy Čechoslováci výrazně vyhráli 6:1 a 8:3. Redaktor Šupich byl přímo na místě a do redakce v Československu posílal své denní reportáže. Po víkendu byl otištěn jeho článek „*Úspěšné zahájení čs. hokejistů ve Stockholmu ČSSR–Kanada 6:1 (1:0, 2:1, 3:0): Javorový list měl trny*.“¹⁷³ Šupich na osmé straně dokonce pochválil československého reprezentanta Suchého v zápase proti Kanadě, který se prosadil dvakrát střelecky. K zápasu se Spojenými státy se vyjádřil jen velmi stroze, kde přiblížil čtenářům průběh zápasu.

V čísle 65 ze dne 18. března se Šupich zaměřil na zápas Československa proti Finsku. V tomto článku si propůjčil nadpis článku z vyprávění Jiříka „*Pozvánka na oběd s Finy*.“¹⁷⁴ Zde poukazuje na to, že československý tým v předchozích zápasech na olympiádě v Grenoblu a ve Vídni prohrál s finským výběrem 4:3 a 1:3. Sám redaktor nevěřil, že se národnímu mužstvu podaří vyhrát proti „*ctižádostivému soupeři ze země tisíce jezer*.“¹⁷⁵

Mladá fronta vyslala jako svého zástupce Václava Pacinu. Své publikace psal stejně jako jeho kolegové od 15. března 1969. Pacinův článek „*V šatnách voní severské lesy*“¹⁷⁶ zveřejnil podoraný text z úvodního dne šampionátu, ve kterém se vyjádřili českoslovenští hráči před svým zahajovacím zápasem ve Švédsku, který byl proti týmu z Kanady.¹⁷⁷ Stejně jako konkurenční Rudé právo si Mladá fronta vždy nechávala poslední stránku pro informace ze šampionátu.

Mladá fronta o zápase informovala ve svém vydání v pondělí 24. března 1969. Stejně jako Rudé právo, ani Mladá fronta nezmínila o výtržnostech, které vypukly po prvním zápase Československa se Sovětským svazem. Sportovní rubrika na straně pět

¹⁷¹ JENŠÍK, *Kronika Českého hokeje 1894–2000*, s. 240.

¹⁷² ŠUPICH, Zvonimír, *Ve Stockholmu zahájeno*, Rudé právo 17. 3. 1969, roč. 49, č. 64, s. 1.

¹⁷³ ŠUPICH, Zvonimír, *Úspěšné zahájení čs. Hokejistů ve Stockholmu ČSSR–Kanada 6:1 (1:0, 2:1, 3:0): Javorový list měl trny*, Rudé právo, 17. 3. 1969 roč. 49, č. 64, s. 8.

¹⁷⁴ ŠUPICH, Zvonimír, *Pozvánka na oběd s Finy*, Rudé právo, 18. 3. 1969, roč. 49, č. 65, s. 8.

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ PACINA, Václav, *V šatnách voní severské lesy*, Mladá fronta, 15. 3. 1969, roč. 25, č. 63, s. 8.

¹⁷⁷ Tamtéž.

tohoto vydání obsahovala článek, který se netýkal hokeje: „*Kdyby to naši věděli: Taxikáři řídili oslavy.*“¹⁷⁸ Podle zprávy se po sportovním úspěchu konaly spontánní oslavy na Václavském náměstí i před domy československého brankáře Vladimíra Dzurilly a kapitána národního týmu Jozefa Golonky. Oslavy byly poděkováním rodinám hráčů národního týmu.¹⁷⁹ Na následujících stránkách lze najít také článek: „*Celý svět v obdivu: Velký ohlas našeho vítězství nad SSSR v tisku.*“¹⁸⁰ Stejně jako v Rudém Právu se jednalo o výtah z článků zahraničních tiskovin.

Pozornost však upoutal titulek z deníku práce z 24. března: „*Mašinerie sovětského týmu rozvrácena: Z ohlasů světových agentur po zápase ČSSR–SSSR.*“¹⁸¹ Teze bez uvedení zdroje uvádí, že během zápasu se v Johaneshově Aréně skandovala hesla: Dubček, Dubček.¹⁸²

Domácí sportovní veřejnost o světový šampionát v ledním hokeji ze Stockholmu jevila velký zájem. Po vítězství týmu ČSSR nad Sověty 2:0 se večer 21. března shromáždil dav 500 až 2000 osob na Václavském náměstí v Praze. Lidé byli velmi nadšení a oslavovali vítězství se sbornou. „*Naši chlapci pokořili nejen mistry světa, ale zároveň i reprezentanty okupační mocnosti.*“¹⁸³

3.2 Oslavy a napadení Aeroflotu

Hokejem žila celá republika, každý bral dvě vítězství na světovém šampionátu jako částečnou pomstu za srpnovou okupaci z předešlého léta.¹⁸⁴ Celou noc po druhé výhře nad Sovětským svazem přicházely do hotelu, kde bydlel československý výběr, stovky telegramů z „domova“. Po prvním vítězství nad Sověty jich dorazilo 830, po tom

¹⁷⁸ *Kdyby to naši věděli: Taxikáři řídili oslavy*, Mladá fronta, 24. 3. 1969, roč. 25, č. 70, s. 5.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ *Celý svět v obdivu: Velký ohlas našeho vítězství nad SSSR v tisku*, Mladá fronta, 24. 3. 1969, roč. 25, č. 70, s. 6.

¹⁸¹ *Mašinerie sovětského týmu rozvrácena: Z ohlasů světových agentur po zápase ČSSR–SSSR*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 24. 3. 1969, roč. 25, č. 69, s. 6.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ ŠACH, Jan, *Hokejové události před 45 lety ohlašovaly konec reformní éry*. Dostupné z: <<https://www.vhu.cz/hokejove-udalosti-pred-45-lety-ohlasovaly-konec-reformni-ery/>> [cit. 2023-04-06].

¹⁸⁴ KUČERA, *Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>. [cit. 2023-11-25].

druhém jich přišlo ještě více „...ani jsme je už nespočítali.“¹⁸⁵ V dopisech přicházely oslavná slova nadšení a díky, zároveň nechyběly ani různé verše, které popisovaly celou politickou situaci a výhry ČSSR se SSSR. Verše byly typu: „V srpnu silní oni byli, dneska malí zvítězili“, „Dali jste jim čtyři kousky, ať jsou u nás dražší housky, ať jste třeba třetí, páti, pro nás jste vždy hoši zlatí“ a „Čím víc Tarasov se mračí, tím vás máme chlapci radši.“¹⁸⁶ (pozn. autora: Anatolij Tarasov byl druhý trenér sovětského týmu).

Od srpna 1968, tedy devět měsíců dodržování zákonů, si českoslovenští občané tiše budovali nenávist proti okupantům. Lid se na konci března 1969 „probudil“ a začal projevovat svou nenávist vůči přítomnosti sovětských vojsk. Po druhé výhře nad Sovětským svazem v Československu probíhaly ohromné oslavy vítězství. „*My se tady nestydíme za slzy, tak si tu radost hezky prožijte,*“ loučil se s televizními diváky komentátor Vladimír Vácha. Přibližně třicet minut po skončení druhého vítězného utkání mezi Československem a Sovětským svazem se oslavovalo na Václavském náměstí, kde se sešlo 150 000 lidí.¹⁸⁷ V 21 městech přerostla hokejová oslava ve střety s okupační vojenskou posádkou. Nebylo těžké strhnout dav.

Oslavy druhého triumfu zasáhly celou zemi a účastnilo se jich podle odhadů až půl milionu lidí. Občané skandovali výsledky obou vítězných zápasů a provolávali slávu hokejistům. Nebáli se projevit vzdor vůči okupantům. Šlo o poslední víceméně tolerovaný akt vzdoru. Radost z vítězství projevovali lidé i v dalších městech, jako v Olomouci nebo v Ústí nad Labem, kde došlo k demonstracím a k napadení velitelství sovětské armády. Lidé se radovali celkem na 69 místech. Represivní složky byly bezradné a jejich postup se při posuzování tzv. protisovětského jednání lišil místo od místa. Většinu projevů tolerovali.¹⁸⁸ Lidé se na ulicích veselili. „*Toto naše vítězství*

¹⁸⁵ PITNER, s. 58.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 58–59.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ ŠACH, Jan, *Hokejové události před 45 lety ohlašovaly konec reformní éry*. Dostupné z: <<https://www.vhu.cz/hokejove-udalosti-pred-45-lety-ohlasovaly-konec-reformni-ery/>> [cit. 2023-04-06].

nebylo jen sportovní ale i morální,“ prohlásila po vítězství televizní hlasatelka Milena Vostřáková.¹⁸⁹

Lidé vyšli s transparenty, na kterých bylo napsáno „Vy nám tanky, my vám branky.“¹⁹⁰ Protisovětské demonstrace se odehrály po celé republice od Košic po Plzeň, celkem na 21 místech. Jednalo se o celonárodní pozdvižení.¹⁹¹ „Mělo to i své následky, byli tendence vás obvinít z toho, že jste přispěli k tomuhle vystoupení a zároveň už začínala doba normalizace,“ řekl Robert Záruba při výročí padesáti let od MS 1969 s bývalými hráči Jiřím Holíkem a Josefem Horešovským.¹⁹²

Oldřich Machač vzpomínal, jak jeho dům po druhém vítězství nad SSSR obklopile davy lidí. „Maminku vzali na ramena a nesli ji asi kilometr a půl ulicemi. Manželka řečnila k zástupům z balkónu. A do rána byl dům pomalovaný hesly a nápisy typu „už jsou v háji“ nebo *At' žije Machač*.“¹⁹³

Radost ze sportovního vítězství se postupně přehoupla v protest proti režimu a tedy i samotnému Sovětskému svazu.¹⁹⁴ V Praze nechala tajná policie oslavu přerůst v provokaci, která předznamenala začátek tvrdé normalizace. Před výkladní skříň pobočky sovětských aerolinií Aeroflot na Václavském náměstí nechala StB přivést hromadu dlažebních kostek a skupinu provokatérů. Šlo o režimem předem připravenou akci. Lidé, kteří byli plní euforie, se nechali unést a krátce před půlnocí začali házet dlažební kostky do skleněné výlohy. Skupina několika lidí začala postupně ničit dlažebními kostkami zařízení kanceláře. Příslušníci VB (veřejná bezpečnost) se snažili zamezit k dalšímu vyhocení situace. Zdivočelý dav měl na příslušníky veřejné

¹⁸⁹ KOVÁŘ, LIŠKA, *Razítka na normalizaci*. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=fTuk-1DCmhA>> [cit. 2023-03-25].

¹⁹⁰ KOMÁREK, Michal, *Byli jediní, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS*. Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>> [cit. 2023-03-25].

¹⁹¹ MADRY, s. 42.

¹⁹² ZÁRUBA, Archiv Z: *ČSSR–SSSR, II. díl*. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070002/>> [cit. 2023-1-25].

¹⁹³ KOMÁREK, Michal, *Byli jediní, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS*. Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>> [cit. 2023-11-25].

¹⁹⁴ KUČERA, *Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>. [cit. 2023-11-25].

bezpečnosti pokřikovat „*Gestapo a bijte je!*“, desítky příslušníků VB tak bylo zraněno.¹⁹⁵

Českoslovenští novináři bydleli v motelu Zlatý volant za městem. Ten večer po druhém vítězství se sešli na jednom pokoji a Vácha z televize vyprávěl, jak po zápase zpíval hymnu. Podle jeho svědků zpíval hymnu velmi falešným tónem, bylo to z důvodu, že měl velmi stažené hrdlo. Odpočítával čas do konce. „*Tušili jsme najisto, že oslavy vypuknou, ale co se bude opravdu dít... Znenadání vrazil do pokoje Franta Steiner z lidové demokracie, dnes už zaniklého deníku. Kluci, celá Praha je na nohou, v ulicích jsou stovky aut, všechno troubí, Václavák plnej lidí.*“ vzpomíná ve svém článku novinář Pacina.¹⁹⁶

Kancelář byla fanoušky zcela zničena a Aeroflot vyčíslil škodu na jeden milion korun. „*Chodník před Aeroflotem byl tři měsíce opravený. Je zdokumentované, že ten den ráno byl uklizený a před hokejem sem přivezli hromadu dlažebních kostek. Nikdo neví proč,*“¹⁹⁷ vzpomínal v televizním dokumentu Miroslav Cyprián, který byl po oslavách zadržen a odsouzen, i když v odpovědi na nótu ze SSSR zaznamenal, že viníky nezaznamenali. „*Potřebovali to zamáznout, tak jsme nějaký čas chodili k soudu, pak jsme dostali podmínky a bylo to,*“ dodal Cyprián.¹⁹⁸ Martin Skyba se té noci dostal k sovětské kanceláři Aeroflot velmi brzy. „*Doběhli jsme tam s kamarádem v době, kdy tu byli ještě takoví divní holohlaví lidi v texaskách, na nichž bylo vidět, že nedávno byly složeny ještě v regále. V té době měli vyholené hlavy jen sovětské soldáty, tedy zelené baretý.*“¹⁹⁹ Že byly kostky složeny zrovna před touto kanceláří, a že první kdo házel dlažební kostky, byly členové z řad StB, se můžeme také dočíst v knize s názvem

¹⁹⁵ ŠACH, Jan, *Hokejové události před 45 lety ohlašovaly konec reformní éry*. Dostupné z: <<https://www.vhu.cz/hokejove-udalosti-pred-45-lety-ohlasovaly-konec-reformni-ery/>> [cit. 2023-04-06].

¹⁹⁶ PACINA, *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-16].

¹⁹⁷ KOVÁŘ, LIŠKA, *Razítka na normalizaci*. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=fTuk-1DCmhA>> [cit. 2023-04-06].

¹⁹⁸ DVOŘÁK, Jan, *1969: dvě výhry nad Rusy, dvě hodiny svobody a pak ještě větší temno*. Dostupné z: <<https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/1969-dve-vyhry-nad-rusy-dve-hodiny-svobody-a-pak-jeste-vetsi-temno/5bca04c059841d79e18a8ab0>> [cit. 2023-03-25].

¹⁹⁹ DVOŘÁK, Jan, *1969: dvě výhry nad Rusy, dvě hodiny svobody a pak ještě větší temno*. Dostupné z: <<https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/1969-dve-vyhry-nad-rusy-dve-hodiny-svobody-a-pak-jeste-vetsi-temno/5bca04c059841d79e18a8ab0>> [cit. 2023-03-25].

„Špion vypovídá“, kterou napsal bývalý člen StB Josef Frolík.²⁰⁰ Tento muž zběhl do USA v roce 1969.²⁰¹ Historik z Ústavu pro studium totalitních režimů Jan Kalous potvrdil, že „Vše nasvědčuje tomu, že to byla provokace StB.“²⁰² O tom, že celý incident byl předem připravovanou akcí, nasvědčuje podle Kalouse také fakt, že v davu se na náměstí pohybovalo mnoho příslušníků v civilu. „Na náměstí večer a v noci chyběly hlídky VB. Přijíždí až v okamžiku, kdy je rozbitá výloha a zničené zařízení a pachatelé pryč.“²⁰³

„Vše působí dojem, že k incidentu mělo dojít,“ popsal Kalous. Dle jeho názoru k použití dlažebních kostek mohlo dojít i za situace, že by Československo nad Sovětským svazem na světovém šampionátu prohrál. Podle svědectví StB, podobný incident proti Sovětům byl připravován velmi dlouho. Podle historika Kalouse: „Nemuselo jít o Aeroflot, mohlo jít třeba o prodejnu sovětské knihy nebo něco takového. Hledal se důvod k politické změně, důvodem měl být právě útok na sovětský cíl.“²⁰⁴ Pravděpodobně chtěli aktéři celé akce zařídit průchod podmaněného národa. Díky této akci mohla KSČ na pokyn Východu zahájit v Československu větší teror na obyvatele země. Nebyly žádné důkazy, že se jednalo o předem připravenou akci, dnes již víme, že celá akce byla vyprovokována StB. Údajní podezřelí pražského incidentu se začali hledat a obviňovat velmi rychle, StB se je domněle snažila identifikovat podle fotek a filmových záběrů, které byly tu noc pořízeny. Samozřejmě, že ti, kteří byli předvoláni k výslechu, tvrdili, že kostky začali házet, až když byla výloha kanceláře rozbitá a vnitřní vybavení zničeno. Policie v této době vyšetřovala také četná udání. „Stačilo napsat, že můj soused je protisocialistický živel a určitě tehdy byl na Václavském náměstí, a to stačilo, aby byl prošetřován.“ Popsal Kalous. Lidé poté velmi obtížně

²⁰⁰ KUČERA, Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena. Dostupné z:< <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>. [cit. 2023-11-25].

²⁰¹ OPPELT, Robert, Vy nám tanky, my vám branky, znělo náměstím, když hokejisté porazili Sověty. Dostupné z:< https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hokej-1969-ceskoslovensko-sssr-oslavy-vitezstvi-mistrovstvi-sveta-aeroflot-vaclavske-namesti.A190327_212928_domaci_hm1>. [cit. 2023-11-27].

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž.

dokazovali, kde byli a co dělali.²⁰⁵ V závěru 90. let zveřejnil německý list Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ) článek, který odkryl pozadí těchto událostí. V archivech byly výpovědi českých spolupracovníků východoněmecké rozvědky, které potvrdili, že agenti StB již v odpoledních hodinách před samotným zápasem ČSSR se SSSR přivezli, v převlečení za dělníky komunálních služeb, hromadu kostek před kancelář Aeroflotu. Z této hromady sovětští agenti jako první házeli kostky do výlohy kanceláře. Dalším dokladem se stala i zpráva z tehdejšího východoněmeckého velvyslance v Praze Petera Florina. „*Nebylo to tak, jak různí čeští soudruzi tvrdí. Ke zničení kanceláře Aeroflot nedošlo spontánně, ale vyvolala je podle našich informací zcela určitě skupina, která využila radosti a celkové nálady k rozpoutání vandalismu.*“²⁰⁶

Jaroslav Holík popisoval, jak vnímali oslavy oni, jako hokejisté v místě šampionátu. „*Tehdy jsme měli informace jen o tom, že lidi u nás rozbili sídlo Aeroflotu, tak jsme si říkali, že i lidi se po porážce Rusů odvážili...to jsme ještě netušili, že je to provokace.*“²⁰⁷

Jiří Holík doplnil informace svého bratra slovy: „*Tehdy ještě důsledky nebyly známy a národ měl pocit, že se nadechl. Smysl soupeření ve sportu se posunul do vyššího módu a i pro lidi, které do té doby hokej moc nezajímal, byl v tu chvíli vším. Měli jsme sebou i psychologa profesora Vaňka, který nás trochu brzdil, abychom úplně neblbli, že teď ty Rusy musíme rozdupat. Národ na to tenkrát čekal, alespoň ty dvě hodiny, kdy můžeme dát Rusům na pr...*“²⁰⁸

Kapitán československého týmu také vzpomínal na rok 1969. „*O politiku sme sa málokdy starali, ale toto bol politický zápas. Ten tím bol vtedy jednotné ako ešte nikdy.*

²⁰⁵ OPPELT, *Vy nám tanky, my vám branky, znělo náměstím, když hokejisté porazili Sověty*. Dostupné z:<https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hokej-1969-ceskoslovensko-sssr-oslavy-vitezstvi-mistrovstvi-sveta-aeroflot-vaclavske-namesti.A190327_212928_domaci_hm1>. [cit. 2023-11-27].

²⁰⁶ BAN, *Hokejová vítězství nad nenáviděnou sbornou v roce 1969 bral národ jako pomstu za okupaci*. Dostupné z:<<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>> [cit. 2023-11-28].

²⁰⁷ DVOŘÁK, Jan, *1969: dvě výhry nad Rusy, dvě hodiny svobody a pak ještě větší temno*. Dostupné z: <<https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/1969-dve-vyhry-nad-rusy-dve-hodiny-svobody-a-pak-jeste-vetsi-temno/5bca04c059841d79e18a8ab0>> [cit. 2023-03-25].

²⁰⁸ Tamtéž.

Vedeli sme, že chystajú odstrániť Dubčeka, a jediná možnosť ukázať im, že sme veľkí, bola poraziť ich. ²⁰⁹

V deníku práce se objevil anonymní článek. „*Ještě jedno je třeba říci, ne na adresu našich, ale všech, kteří se na zápas budou doma dívat v televizi nebo ho poslouchat v rozhlasovém přenosu. Hokej je pouze sport. Nic víc, nic míň. Můžeme ho vyhrát a můžeme prohrát – svět se ani v jednom případě nezboří. Někteří lidé u nás si myslí, že je možno dělat politiku přes hokej. Právě tento omyl by se mohl vymstít, kdyby si to mysleli i hráči na ledě. Právě proto musí na všechno, co nás bolí a tíží zapomenout, jinak by se v těchto pocitech všechno, čemu se v hokeji naučili, čím jsou silní a proč mají naději i mistry světa, přestože ve středu zakolísali. Jistě si přejeme všichni dnes zvítězit, vy, my i celé naše mužstvo. A o to více si přejme zvítězit, že se píše březen 1969.*“ ²¹⁰

Deník práce vydal v sobotu 22. března, tedy po prvním zápase mezi ČSSR a SSSR, začínala na první straně konečnými výsledky utkání. Ostatní informace byly zveřejněny ve sportovní rubrice na straně osm. Této rubrice dominoval následující článek: „*Naše umění a rozvaha deklasovaly mistry světa.*“ ²¹¹ Autor písíci pod zkratkou AG napsal článek s názvem: „*Praha jásající*“ ²¹²

V pondělí 24. března se vrátily k Československému vítězství i denní tisk Práce, který na titulní straně přinesl fotografii ze zápasu a na šesté straně byl anonymní článek s komentářem k zápasu: „*Nádherný první jarní den: Vítězství vlasteneckého nadšení, vůle a obětavosti.*“ ²¹³

²⁰⁹ DVOŘÁK, Jan, 1969: *dvě výhry nad Rusy, dvě hodiny svobody a pak ještě větší temno*. Dostupné z: <<https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/1969-dve-vyhry-nad-rusy-dve-hodiny-svobody-a-pak-jeste-vetsi-temno/5bca04c059841d79e18a8ab0>> [cit- 2023-03-25]..

²¹⁰ *Je možné dělat politiku přes hokej?* Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 21. 3. 1969, roč. 25, č. 68, s. 6.

²¹¹ *Naše umění a rozvaha deklasovaly mistry světa*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 22. 3. 1969, roč. 25, č. 69, s. 8.

²¹² AG, *Praha jásající*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 22. 3. 1969, roč. 25, č. 69, s. 8.

²¹³ *Nádherný první jarní den: Vítězství vlasteneckého nadšení, vůle a obětavosti*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 24. 3. 1969, roč. 25, č. 69, s. 6.

3.3 Závěr světového šampionátu a rozdělení medailí

Pro československé hokejisty turnaj po druhém vítězství nad SSSR neskončil. Byli velmi blízko k titulu mistrů světa, na který čekalo Československo dlouhých dvacet let (naposledy získali titul v roce 1949 také ve Stockholmu). Československu nakonec nebyla dopřána ta obrovská radost, která by byla ještě zesílila tím nejvyšším, a to ziskem titulu.²¹⁴

V závěrečném zápase stačilo remizovat s domácím Švédskem, jenže Čechoslováci ani ve druhém zápase proti domácímu týmu nedokázali překonat švédského brankáře Leifa Holmqvista a prohráli 0:1.²¹⁵ Branka to byla velmi nešťastná, přišla během první třetiny zápasu v 18. minutě. Během nájezdu soupeře československý gólman Dzurilla první střelu dobrým zákrokem vyrazil. Poté přišla další střela, která naopak skončila velmi nezdárně mezi jeho chrániči, a tak si náš brankář nechtěně srazil puk do vlastní sítě.²¹⁶ Tato střela byla připisována centru třetí útočné lajny Olssenovi.²¹⁷

Od druhé třetiny síly a střely československých útočníků výrazně sílily. Velmi často měli převahu nad svým soupeřem, ale změna stavu byla nad jejich síly a možnosti a švédského gólmana Holmqvista prostě nedokázali překonat²¹⁸. V zápase se podařilo československému týmu vyrovnat, ovšem americký rozhodčí Trumnle neuznal padlý gól z důvodu postavení našeho útočníka v brankovišti.²¹⁹ „*Eště niekoľko minút pred koncom som na neho v dobrej pozícii vypálil, dal som do tej strely všetko, čo vo mne bolo. Přeletěla pomezi piatich hráčov, šiestemu štrajchla o špičku korčule, puk trafil savý vinkel' a odrazil sa vysoko do hradiska. Mal si z pekla nastie, Honken, a tvoj mančaft s tebou! Ale taký je už hokej.*“²²⁰ Vzpomínal na poslední střelu šampionátu kapitán Golonka, kterou se později rozloučil s reprezentační kariérou. V zápase o titul hráli Čechoslováci znovu bez obránce Suchého a od 18. minuty také bez útočníka Jiříka.

²¹⁴ PITNER, s. 59.

²¹⁵ LUKŠŮ, s. 165–166.

²¹⁶ PITNER, s. 59.

²¹⁷ GOLONKA, VARSÍK, s. 266.

²¹⁸ PITNER, s. 59.

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ GOLONKA, VARSÍK, s. 266

Po utkání byla v kabině velmi smutná nálada. Již druhý rok po sobě chyběla Čechoslovákům pouze jediná branka v zápasech se Švédy k dosažení světového titulu v ledním hokeji.²²¹ Sovětský svaz, Švédsko i Československo mělo shodně po 16 bodech. Čechoslováci dvakrát podlehli Švédům, ti zase ztratili dvakrát proti Sovětům, a Sovětský svaz prohrál s Československem. Rozhodovalo tedy skóre, které přiřklo zlato sborné, stříbro získalo domácí Švédsko a Čechoslováci se do své země vraceli s bronzem.²²²

Po tomto šampionátu zlidověly i další slogany a nápisy fanoušků na transparentech dávajících do souvislosti hokej s okupací. Mezi nejznámější mimo již uvedené výše patří: „březen není srpen“ a „my se Rusů nebojíme, v hokeji je porazíme a srpen jim oplatíme.“²²³ *Vláda ČSR s politováním konstatuje, že při vandalství a výtržnictví zejména proti některým objektům, které užívají sovětské orgány a instituce. Výtržnosti, k nimž došlo, vláda rozhodně odsuzuje.*²²⁴ Pondělní vydání Mladé fronty zcela přesahuje rámec přetištění rezolucí a prohlášení. Jedinou připomínkou události, které se staly v noci na oslavu je titulek: „*Ostuda.*“²²⁵ Autor se k situaci kolem společnosti Aeroflotu nijak nevyjadřuje, pouze konstatuje: „*Rozbít a zdemolovat místnosti Aeroflotu a psát na domy a výkladní skříně hesla plná sprostot a vulgárností je však špinavá skvrna na čistém štítě Pražanů.*“²²⁶ Pacina se se šampionátem rozloučil: „*Nejdražší bronz historie: Zlatý práh jsme opět nepřekročili.*“²²⁷ Popisuje průběh finále mezi Československem a hostitelským Švédskem, které skončilo vítězstvím domácího týmu 0:1.²²⁸

²²¹ PITNER, s. 59.

²²² ZOUBEK, *Hokej byl tehdy více než sport. Holík si přelepil hvězdu a zasypal brankáře nadávkami.* Dostupné z <https://sport.aktualne.cz/hokej/hokejova-reprezentace/cssr-proti-sssr-ms-1969/r~84b5b8924fea11e9ad610cc47ab5f122/?utm_source=mediafed&utm_medium=rss&utm_campaign=mediafed> [cit. 2023-03-25].

²²³ JENŠÍK, *Devatero hokejových zastavení, o zlato na domácím ledě* s. 113.

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ *Ostuda*, Mladá fronta, 31. 3. 1969, roč. 25, č. 76, s. 2.

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ PACINA, Václav, *Nejdražší bronz historie: Zlatý práh jsme opět nepřekročili*, Mladá fronta, 31. 3. 1969, roč. 25, č. 76, s. 8.

²²⁸ Tamtéž.

„Ze Stockholmu jen bronz: ČSSR–Švédsko 0:1“, toto je popisek k fotografii, který se nacházel pod ním. Kohn komentuje závěr šampionátu článkem: „*Chybělo málo a přece hodně.*“²²⁹ Deník Práce se nezmiňuje o nepodání ruky ani o přelepení hvězd na státním znaku.

Po tomto šampionátu, byli tři hráči z československého výběru, vybráni i do tzv. All Stars týmu, který byl (sestavuje se dodnes) z hráčů, podle jejich úspěšnosti na MS. Jedním z nich byl brankář Dzurilla, další obránce Suchý a z útočníků se do výběru hráčů dostal i Nedomanský. Obránce Suchý byl pro moderní hokej prototypem správného obránce, který nejen bránil, ale uměl i skvěle zaútočit, kombinovat, střílet a byl jedním z prvních hráčů, který si začal lehat do střel, a to i v době, kdy na sobě měli hokejoví hráči oproti dnešku jen atrapy chráničů. Golonka ještě po letech tvrdil: „*Vtedy to bol podľa mňa najlepší obránca na svete.*“²³⁰

3.4 Návrat hokejistů

Naši hokejisté dostali vynadáno od malé skupiny členů Československého velvyslanectví, kteří stejně jako tým zamířili zpět domů. To už bylo po bouřlivé pražské noci, kdy vešly do všeobecné známosti úpravy československých hráčů na dresech se státním znakem a dvojité nepodání rukou. „*Vy provádíte pěkné věci, ta ostuda.*“ Vyšlo z jednoho z členů velvyslanectví.²³¹

Hokej dal lidem naději, že žádná nadvláda není na věčnou dobu.²³² Kvůli ztracenému zlatu se nikdo z hráčů nijak nezlobil. Celý světový titul byl hráčům vynahrazen dvěma vítězstvími nad Sovětským svazem. Díky nim byl pro hráče

²²⁹ KOHN, Jiří, *Chybělo málo a přece hodně*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 31. 3. 1969, roč. 25, č. 76, s. 6.

²³⁰ DVOŘÁK, Jan, *1969: dvě výhry nad Rusy, dvě hodiny svobody a pak ještě větší temno*. Dostupné z: <<https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/1969-dve-vyhry-nad-rusy-dve-hodiny-svobody-a-pak-jeste-vetsi-temno/5bca04c059841d79e18a8ab0>> [cit. 2023-03-25].

²³¹ PACINA, *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-16].

²³² KUČERA, *Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>. [cit. 2023-11-25].

Československa návrat domů obrovský zážitek.²³³ Letadlo s hráči přistálo na letišti v Ruzyni 31. března.

Jozef Golonka měl na letišti pocit, že se vrací jako vítěz, v očích si nesl slzy dojetí. Po několika dnech cítil ale beznaděj a vztek.²³⁴ „*Při zpáteční cestě nám blahopřáli piloti i stevardky.*“ Nad ruzyňským letištem udělalo letadlo s týmem jeden okruh navíc. Tato událost byla hráčům vysvětlena, prý z důvodu velkého počtu gratulantů. Nakonec letadlo přistálo na starém letišti. Všichni si byli vědomi, že se jednalo o akci znemožnění setkání týmu s jásajícím davem.²³⁵ „*Ale jak je to v Čechách vždycky, ti lidé dole se to samozřejmě ihned dozvěděli a během deseti minut se přemístili.*“²³⁶ V pondělním vydání novin, Československý sport jako jediný list, pozval hokejové fanoušky na pražské ruzyňské letiště. V článku se uvádí, že hráči přistanou na starém letišti, a upozorňuje: „*Aby nebyl narušen vítacím ceremoniálem provoz.*“²³⁷ Samozřejmě to byla pouze záminka. Do letištní haly se dostali za více než hodinu. Celý tým byl držen v letadle, ale nakonec se hráči samozřejmě z letadla dostali. Každý fanoušek chtěl od svých hrdinů podpis nebo si i sáhnout na bronzovou medaili, která měla příchut' zlata.²³⁸

Praha uvítala hokejisty, jako své bohy. Uvítání bronzového týmu z MS se zřejmě nikdy nebude opakovat. Fanoušci vítali své hrdiny už na letišti v Ruzyni. „*Nevadí, že není zlato, ty dva pátky stály za to,*“ tento slogan, který napsal jeden z fanoušků, vystihuje náladu všech hokejových i nehokejových příznivců z průběhu MS 1969.²³⁹ To, že Čechoslováci nepřivezli zlato, nikomu nevadilo. Hlavní bylo, že se našemu týmu podařilo dvakrát porazit nenáviděné Sověty a tím připravili základ pro další

²³³ LUKŠŮ, s. 166.

²³⁴ KOMÁREK, Michal, *Byli jedini, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS.* Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>> [cit. 2023-03-25].

²³⁵ MOC, s. 60.

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ *Vítání–15.00*, Československý sport, 31. 3. 1969, roč. 17, č. 76, s. 8.

²³⁸ MOC, s. 60.

²³⁹ SLÁNSKÁ, Nataša, *Den kdy Čechoslováci porazily Sověty: hokejové MS 1969 mělo tragickou dohru.* Dostupné z: < <https://www.dotyk.cz/magazin/hokej-1969-ceskoslovensko-sssr-30000908.html> > [cit. 2023-03-25].

nezapomenutelné souboje mezi oběma státy.²⁴⁰ Pražané chtěli své mistry přivítat, a poté je doprovázet během jízdy autobusem až do centra Prahy, ale z obav před novými nepokoji byla tato akce zakázána.²⁴¹ „Na letišti jsme se zdrželi dlouho a pak jsme jeli z Ruzyně na náměstí Republiky šest a půl hodiny. Lidé nám každou chvíli zatarasili cestu, museli jsme vystoupit, pohovořit, podepsat se, snad každý si chtěl s námi připít.“²⁴² Vláda Československa chtěla zajistit, aby hokejisté nebyli vítáni svými fanoušky.

Z počátku se zdálo, že stejně jako nepodání ruky nemělo žádný politický význam, tak i přelepení hvězdy bude mít nulový efekt. Po návratu však pětici sportovců čekal velký problém právě za přelepení hvězdy na státním znaku. V atmosféře, kdy se celá země sjednotila proti okupačnímu zlu, neměl nakonec nikdo odvalu dotčené hráče nějak více postihnout. Po příjezdu vše vyšetřovalo. Přesto mohl Jiřík nakonec odejít i do NHL. Jaroslav Holík pocítil své tehdejší proti komunistické jednání až později, tedy v době, kdy se v Československu naplno rozjelo období tzv. normalizace.²⁴³

Kvůli incidentům v zápasech se Sovětským svazem museli po návratu všichni hráči včetně členů realizačního týmu na výslech. „Tenkrát jsme se museli po každém zájezdu hlásit na kontrarozvědce. I po mistrovství to bylo stejné. S kým jsme se bavili, proč jsme si nepodali ruce, proč jsme si přelepili hvězdu a tak dále.“ Vzpomínal po letech na rok 1969 obránce Suchý.²⁴⁴ Největší potíže měli hráči z vojenského klubu Dukla Jihlava, jehož členy byli Jan Suchý a Jaroslav Holík.²⁴⁵ „Mě osobně po Stockholmu čekalo tradiční kolečko na politickém vedení, kde jsem musel vysvětlovat hlavně tu pásku přes hvězdičku. Co prý to mělo znamenat a jak jsem si něco takového

²⁴⁰ SLÁNSKÁ, *Den kdy Čechoslováci porazily Sověty: hokejové MS 1969 mělo tragickou dohru*. Dostupné z: < <https://www.dotyk.cz/magazin/hokej-1969-ceskoslovensko-sssr-30000908.html> > [cit. 2023-03-25].

²⁴¹ ŠIŠKA, s. 21.

²⁴² MOC, s. 60–61.

²⁴³ KOVÁŘ, LIŠKA, *Razítka na normalizaci*. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=fTuk-1DCmhA>> [cit. 2023-03-25].

²⁴⁴ BAN, *Hokejová vítězství nad nenáviděnou sbornou v roce 1969 bral národ jako pomstu za okupaci*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>> [cit. 2023-11-28].

²⁴⁵ ZÁRUBA, Robert, *Archiv Z: ČSSR–SSSR, II. díl*. Dostupné z: <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070002/>> [cit. 2023-03-24].

mohl dovolit?“²⁴⁶ vzpomínal Jaroslav Holík. „Byl jsem označen za hlavního iniciátora toho nápadu, a tak jsem se dostal až na centrálu do Prahy. Ta izolepa ještě o trochu víc rozvinula moje politické problémy.“²⁴⁷ Díky tomu dostal jako hráč distanc a nemohl dalších několik let reprezentovat na světových šampionátech Československo.²⁴⁸

Jan „Gusta“ Havel měl podobnou vzpomínku na vyšetřování ohledně přelepené hvězdy na svém dresu. Hned po návratu ze Švédska měl doma lehce ostřejší rozhovor s vlastním otcem, který byl tehdy ředitelem autodopravy, a tudíž byl v partaji (KSC). Po činu svého syna měl strach, že jako hráč ledního hokeje po zhanobení státního znaku na světovém šampionátu, který vysílala televize i v jiných státech, skončil. „Co mi to vykládáš? Křičel jsem na něj. To není pravda Sport je sport a politika tam nepatří.“²⁴⁹ Jednou, když byl trénovat na Spartě, přišli si s Havlem promluvit muži v kloboucích. Trenér si Spartanského útočníka zavolaal „Jsme od soudruha Kapka.“²⁵⁰ Také Jan „Gusta“ Havel musel v pražské Spartě vysvětlovat, z jakého důvodu si hvězdu přelepil. Opakovaně si ho předvolal samotný soudruh Antonín Kapek, ředitel ČKD Praha²⁵¹ (Českomoravská-Kolben-Daněk), který zaměstnával hokejisty Sparty Praha. Nakonec Havel přišel pouze o své prémie za vzorné reprezentování jednotného československého sportu.²⁵² „Mám tady odměnu 3200 korun. Zasloužíš si ji, protože jsi dřel za národ. Ale takhle to nejde,“²⁵³ řekl v rozhovoru Kapek svému zaměstnanci Havlovi. Bylo to těžce trestané hanobení státního znaku.

Deník Práce otiskl informace o: „Zasedání předsednictev vlád: Federální, ČSR A SSR“²⁵⁴ nebo o jednání byla ÚV KSC.²⁵⁵ Dále byl v deníku zveřejněn také článek s

²⁴⁶ LUKŠŮ, s. 167.

²⁴⁷ Tamtéž.

²⁴⁸ BAN, *Hokejová vítězství nad nenáviděnou sbornou v roce 1969 bral národ jako pomstu za okupaci*. Dostupné z <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>> [cit. 2023-11-28].

²⁴⁹ MOC, s. 62.

²⁵⁰ Tamtéž, s. 63.

²⁵¹ MOC, s. 63.

²⁵² MOC, s. 63–65.

²⁵³ Tamtéž, s. 64.

²⁵⁴ *Zasedání předsednictev vlád: Federální, ČSR A SSR*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 2. 4. 1969, roč. 25, č. 78, s. 1.

²⁵⁵ *Jednalo byro ÚV KSC*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 2. 4. 1969, roč. 25, č. 78, s. 2.

názvem: „*Informace ministerstva vnitra SSR.*“²⁵⁶ Poslední dva jmenované texty, nemají uvedeného žádného autora ani zkratku. Informace se shodují s články, které vydaly i ostatní denní listy.

Středeční denní list Československého sportu z 2. dubna 1969 je označen jako číslo rozšířeného vydání. V novinách byla přidána příloha „Stockholm 1969.“²⁵⁷ Zvláštní pozornosti neunikl ani rozhovor kapitána mužstva Jozefa Golonky, který se na šampionátu loučil se svou reprezentační kariérou, jeho závěrečná slova ve Stockholmu zněla: „*Pláču a loučím se...*“²⁵⁸

3.5 Doznívání hokejových událostí

Provokace Stb se stala také další záminkou k poslednímu varování z Kremlu.²⁵⁹ Dne 31. března přišla zpráva Československého federálního ministerstva vnitra o tom, že Aeroflot byl napaden za dosud nezjištěných příčin. Sovětská pravda popsala nacionalistické hýření z Prahy a vedení státu, který nedokáže své obyvatelstvo držet pod kontrolou. Tři dny po našem druhém vítězství nad Sovětským svazem přiletěl do Prahy, nikým nepozván, sovětský ministr obrany maršál Andrej Antonovič Grečko, který měl zajistit pořádek. Podle historika Zdeňka Doskočila měl dva požadavky. „*Za první, za každou cenu zamezit opakování jakýchkoliv protisovětských demonstrací – to znamená zajistit klid a pořádek. A za druhé: konečně docílit zásadní personální změny ve vedení KSČ.*“²⁶⁰ Sověti tvrdili, že napadení kanceláře znamenal útok proti Sovětskému svazu a

²⁵⁶ *Informace ministerstva vnitra SSR*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 2. 4. 1969, roč. 25, č. 78, s. 2.

²⁵⁷ *Hokejista roku: Jan Suchý*, Československý sport, 2. 4. 1969, roč. 17, č. 78, s. 1.

²⁵⁸ *Pláču a loučím se...* Československý sport, 2. 4. 1969, roč. 17, č. 78, s. 1.

²⁵⁹ OPPELT, *Vý nám tanky, my vám branky, znělo náměstím, když hokejisté porazili Sověty*. Dostupné z:<https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hokej-1969-ceskoslovensko-sssr-oslavy-vitezstvi-mistrovstvi-sveta-aeroflot-vaclavske-namesti.A190327_212928_domaci_hm1>. [cit. 2023-11-27].

²⁶⁰ BAN, *Hokejová vítězství nad nenáviděnou sbornou v roce 1969 bral národ jako pomstu za okupaci*. Dostupné z:<<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>> [cit. 2023-11-28].

bylo tedy samozřejmé vyvození důsledků a potrestání viníků.²⁶¹ O příletu a vyšetřování maršála Grečka do Československa napsal deník Práce.²⁶²

Politická krize vyvrcholila sesazením Alexandra Dubčeka z funkce prvního tajemníka ÚV KSČ a nástupem Gustáva Husáka²⁶³. Dále došlo na výměnu celého předsednictva. Nastoupilo období komunistické normalizace. Ta se vyznačovala sice o něco „vlídnější“ než popravy a represe z počátku 50. let, ale i tak se společnost na dlouhou dobu rozdělila. Byla zahájena všudypřítomná nesvoboda, a docházelo k potlačování základních lidských práv. Pražské jaro známé jako všeobecné uvolnění společnosti a snaha reformovat socialismus, vzaly v této době v Československu za své. Desetitisíce obyvatel emigrovaly a začaly hledat nový život za hranicemi státu. Během následujících let zapadla mříž věznice za tisíce nevinnými lidmi.²⁶⁴

K rozhodujícímu zasedání předsednictva ÚV KSČ došlo počátkem dubna.²⁶⁵ Novým tajemníkem se v té době stal Gustáv Husák, který je dodnes brán jako symbol normalizačního procesu. Reformní křídlo svůj boj proti mocným komunistům prohrálo. Poučeny a posíleny byly i bezpečnostní složky *“Jestliže v březnu nepostupovaly stejně a rozdílně hodnotily tzv. protistátní činnost, tak v srpnu 1969 se speciální síly nerozpakovaly postupovat maximálně tvrdě a bezohledně.”*²⁶⁶ Ve dnech následujících po 4. dubnu 1969 se v Rudém právu neobjevila žádná přímá reakce na nepokoje na Václavském náměstí. V novinách převládal řetězec souhlasných rezolucí, prohlášení a stanovisek. Například v sobotu 5. dubna 1969 na titulní straně stálo: *„Důvěru je nutno dokazovat činy: ohlas na prohlášení předsednictva ÚV KSČ.”*²⁶⁷

Moskva i tvrdé jádro ve vedení KSČ měli vše, co potřebovali. Rozpoutalo se rozsáhlé vyšetřování, kde mezi podezřelými figuroval také zpěvák Pavel Bobek. Do

²⁶¹ DOSKOČIL, s. 101.

²⁶² *Maršál Grečko v ČSSR*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 2. 4. 1969, roč. 25, č. 78, s. 1.

²⁶³ NĚMEC, Václav, BAREK, David, *Normalizace v Československu (70. léta)*. Dostupné z: <<https://www.dejepis.com/ucebnice/normalizace-v-ceskoslovensku-70-leta/>> [cit. 2023-04-09].

²⁶⁴ FUCZIK, s. 123

²⁶⁵ ŠACH, *Hokejové události před 45 lety ohlašovaly konec reformní éry*. Dostupné z: <<https://www.vhu.cz/hokejove-udalosti-pred-45-lety-ohlasovaly-konec-reformni-ery/>> [cit. 2023-04-06].

²⁶⁶ Tamtéž.

²⁶⁷ *Důvěru je nutno dokazovat činy: ohlas na prohlášení předsednictva ÚV KSČ*, Rudé právo, 5. 4. 1969, roč. 49, č. 81, s. 1.

pohotovosti zasáhla policie spolu s armádou. Kreml tlačil na KSČ, aby byla poskytnuta ochrana sovětských zařízení.²⁶⁸

Mladá fronta se podobala Rudému právu. Na stránkách novin se střídala různá prohlášení Revolučního odborového hnutí (ROH), ÚV KSČ, předsednictva Úředního výboru (PÚV) KSČ, ÚV KSS nebo vlády ČSSR. Občas se objevily rezoluce na podporu jednotlivých občanů, zájmových skupin a odborníků. Chyběly články zmiňující události z 28. na 29. března nebo zničení kanceláří Aeroflotu. Pravidelně komentovali soudobou situaci v zemi. Články neměly žádný významný obsah. V textu se objevila informace, že maršál Grečko, který zůstal v Československu až do neděle 13. dubna 1969, byl na cestách kvůli vyšetřování v ČSSR, si udělal krátkou zastávku v sousední NDR: „*Maršál Grečko odletěl z ČSSR*“, jak informuje vydání z úterý 15. dubna.

V porovnání s ostatními denními listy se deník Práce věnoval hokejovým událostem a postupně se k nim ještě vracel. V sobotním vydání z 5. dubna se objevil titulek o zasedání Rady ministrů.²⁶⁹ O událostech pražských oslav však nebyla žádná zmínka. K tématu se vrátil i článek o noci z 28. na 29. března, s různými výroky a reakcemi na prohlášení ÚV KSČ: „*Ze stanovisek k prohlášení PÚV KSČ*“.²⁷⁰

Poté se v deníku Práce střídavě objevovala už jen různá prohlášení a reakce z různých výborů spadající pod ÚV KSČ. „*Stanovisko předsednictva ÚV ČSTV (pozn. autora: český svaz tělesné výchovy)*“.²⁷¹

Od 4. do 17. dubna 1969 vyšly v listech Československého sportu pouze tři články, které se týkaly šampionátu ve Stockholmu nebo přípravy plenárního zasedání ÚV KSČ. „*Z jednání předsednictva ÚV KSČ*“.²⁷²

Brzy po návratu hrdinných hokejistů se na Vysoké škole stranické sešly stovky frekventantů k diskusi s hráči, kteří dostali pozvánku. Vedení hokejové výpravy se

²⁶⁸ STREAM, *Den kdy hokej psal dějiny (28. března 1969)*. Dostupné z:<
<https://www.stream.cz/slavnedny/den-kdy-hokej-psal-dejiny-28-brezen-151162>> [cit.2023-11-27].

²⁶⁹ *Zasedala vláda ČSSR*, Práce: Deník revoluční odborového hnutí, 5. 4. 1969, roč. 25, č. 81, s. 1.

²⁷⁰ R, *Ze stanovisek k prohlášení PÚV KSČ*, Práce: Deník revoluční odborového hnutí, 5. 4. 1969, roč. 25, č. 81, s. 1.

²⁷¹ *Stanovisko předsednictva ÚV ČSTV*, Práce: Deník revoluční odborového hnutí, 9. 4. 1969, roč. 25, č. 84, s. 8.

²⁷² *Z jednání předsednictva ÚV KSČ*, Československý sport, 9. 4. 1969, roč. 17, č. 83, s. 1.

omluvilo, a někteří hráči zrovna tak. Jiní hráči sice pozvání přijali, ale během diskuse se nenápadně vypařili. „*Všichni zalezli, a tak nakonec sbalili jenom mě.*“ Vzpomínal obránce František Pospíšil. „*Byly to kruté chvíle, když musel odpovídat. Co to nepodání rukou? „Ruku podávají poražení. A zalepené hvězdy? Kdo je měl? Já neměl čas před zápasem, prohlížet, kdo co má na prsou, já se domlouval, jak uhlídáme sovětský útok*“²⁷³

Z pěti statečných hráčů se odhodlal pouze jeden nasypat si popel na hlavu a přiznat se. Ostatní po celou dobu zatloukali, že měli pouze roztržený dres. Samozřejmě to byla velmi průhledná výmluva. Ale i přesto Husákův režim nedokázal zástupce československé reprezentace potrestat.²⁷⁴ Po pádu komunistického režimu v Československu vyšlo mimo jiné na povrch i to, že na hráče jako Černý, Jiří Holík nebo Nedomanský, se obrátilo vedení výpravy s požadavkem „pustit“ vzájemný zápas se SSSR. Hráči tento návrh odmítli a vše sdělili v šatně zbytku týmu. Znechucený Černý se díky tomu rozhodl raději ukončit reprezentační kariéru.²⁷⁵

Dnes jsou již známé informace o tom, že bylo častým zvykem, že právě utkání mezi SSSR a ČSSR byla předem domluvená, a tak to mělo být i na zimních olympijských hrách v Sapporu v roce 1972. „*A pak přijde ta realita. To samé hokejové vedení domlouvalo se Sovětama na olympiádě v Sapporu, že budeme hrát na remízu, aby oni skončili první a my druzí. Naše mužstvo na to nepřistoupilo. Je to jeden z dalších důvodů, proč já ten patos nemůžu sdílet, proč ve mně nepřetržoval do dalších let.*“²⁷⁶ Historik Sheldon Anderson citoval jednoho z amerických účastníků této olympiády, který viděl zápas mezi SSSR a ČSSR. „*Nikdy jsem neviděl brutálnější*

²⁷³ PACINA, *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-16].

²⁷⁴ PACINA, *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav> [cit. 2023-03-16].

²⁷⁵ BAN, *Hokejová vítězství nad nenáviděnou sbornou v roce 1969 bral národ jako pomstu za okupaci*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>> [cit. 2023-11-28].

²⁷⁶ KOMÁREK, *Byli jediní, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS*. Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>> [cit. 2023-11-25].

*hokejový zápas. Československá branka vystřídala oba brankáře, tedy Dzurillu a také Jiřího Holečka. Přelomil nejméně pět hokejek o ruské hráče.*²⁷⁷

Vypjatých zápasů bylo mezi Československem a Sovětským svazem mnohem více. Po dalších 20 let od srpnové okupace do nich diváci promítali touhu po odvetě. A právě toto očekávání se velmi promítalo i do hry samotných hráčů na ledě. Po většinu tohoto období byli Sověti bezpochyby nejlepším hokejovou velmocí v Evropě. Ale každá výhra nad touto zemí znamenala obrovské vítězství pro náš malý stát v srdci Evropy.²⁷⁸

²⁷⁷ KOMÁREK, *Byli jedini, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS*. Dostupné z: <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>> [cit. 2023-11-25].

²⁷⁸ Tamtéž.

4. Gustáv Husák a období normalizace

„*Vy ho neznáte*“, sdělil „bojovníkům za spravedlnost“ o Gustávu Husákovi prezident Novotný: „*když se dostane k moci, uvidíte, co on je zač.*“²⁷⁹ Nakonec i tento československý politický génius podlehl, a Husák byl roku 1960 propuštěn z vězení. O tři roky později, roku 1963 byl jeho vykonstruovaný proces rehabilitován. Velkou zásluhu na tom měli českoslovenští historici, kteří se zabývali reformním obdobím z 60. let. Především historik Milan Hübl, kterému se poté v 70. letech Husák odměnil sedmiletým trestem vězení. Další byli během jeho působení ve vládě „pouze“ propuštěni ze svého zaměstnání.²⁸⁰

Na základě amnestie byl Husák propuštěn z vězení a poté pracoval v dělnických profesích. Jeho kariéra vyvrcholila v roce 1968, kdy se v dubnu stal 1. místopředsedou československé vlády.²⁸¹ Stal se tak jedním z hlavních politiků, kteří přispěli k tzv. obrodnému procesu. Z počátku ho ze Slovenska do Prahy doprovázel Alexandr Dubček. „*Stojím plně za Dubčekovou koncepcí, byl jsem při její tvorbě. Já ho budu plně podporovat, buď s ním budu stát, nebo odejdu.*“ Prohlásil Husák 28. srpna 1968.²⁸² Dubček dal Husákovi novou příležitost vstoupit do politiky v období Pražského jara. Dubček byl v té době prvním tajemníkem ÚV KSČ.²⁸³

Sám Husák se ukázal jako politik toužící po moci, ale s nečitelným názorem a velkou přizpůsobivostí. Během své politické kariéry mnohokrát změnil své názory a postoje. Takto uměle vytvořený proměnlivý kariérní postup se ve společnosti projevoval po celé období 70. a 80. let.²⁸⁴²⁸⁵

Několik dní po srpnovém návratu československých představitelů vlády z Moskvy, kde byli pod tlakem nuceni podepsat potupný moskevský protokol, ještě

²⁷⁹ CHURANĚ, Milan, *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. Století. Díl II. (N-Ž)*. Dostupné z: <<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/gustav-husak>> [cit. 2023-04-25].

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ ČESKÝ ROZHLAS, *Gustáv Husák*. Dostupné z: <<https://1968.rozhlas.cz/gustav-husak-7207466>> [cit. 2023-11-27].

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ KOVAČ, Dušan, *Dějiny Slovenska*, Praha 2011, s. 278.

²⁸⁴ KRÁKORA, KOPEČEK, s. 45.

²⁸⁵ Tamtéž.

podporoval Husák Dubčeka. Ovšem o něco později mluvil Husák už jinak. Byl si vědom, že pokud bude i nadále setrvávat na Dubčekovo straně a tím by se postavil Sovětskému svazu nedostal by možnost získat moc. Na sjezdu slovenských komunistů mluvil o nutnosti zbavit se oportunistu.²⁸⁶

Dohoda, kterou nakonec všichni až na jednu výjimku (Františka Kriegla) podepsali, udělala z Dubčeka a dalších nepřátele národa, a zároveň i nehodícího se politika pro Sověty. Husák vysvětloval odmítnutí Dubčeka a „socialismu s lidskou tváří“ tím, že o skutečném socialismu a demokracii prý Dubček nic nevěděl. Husák dle svých slov poprvé prozřel při setkání s Brežněvem v Moskvě, kdy podle svého názoru pochopil, že Dubček klamal své přátele a stoupence komunismu nejen doma, ale i v zahraničí.²⁸⁷

Husák znal všechny podrobnosti tajných dohod z Moskvy a dobře věděl, kdy bude situace v naší zemi považována za „normální“. Moskva byla tím, kdo rozhodoval. Dlouho se Husák vyjadřoval spíše odměřeně a zdrženlivě: po výtržnostech během konání Mistrovství světa v ledním hokeji v březnu roku 1969, které přerostly v demonstrace na Václavském náměstí a následné zničení kanceláří letecké společnosti Aeroflot, zahájil Husák diplomatický protest spolu se sovětským velvyslancem.²⁸⁸

V dubnu 1969 došlo k zásadním změnám. Moskva se ukázala jako schopným katalyzátorem dosažení svých politických cílů, které byly dříve nedosažitelné vojenskou intervencí. Dlouho čekalo na vhodnou záminku. Nakonec právě využili protisovětské demonstrace po hokejovém zápase Čechoslováků se Sověty, který se odehrál 28. března 1969.²⁸⁹ Nejdůležitějším krokem se stalo odstranění Dubčeka z vedení ÚV KSČ. Prezident ČSSR Ludvík Svoboda spolu s Biřákem přesvědčili Dubčeka, aby odstoupil ze své funkce. Svou demisi podal 17. dubna 1969 hned po zahájení jednání ÚV KSČ.²⁹⁰ K moci mu pomohl nejvíce Biřák, a to i přesto, že se s Husákem nesdíleli přátelské

²⁸⁶ ČESKÝ ROZHLAS, *Gustáv Husák*. Dostupné z: < <https://1968.rozhlas.cz/gustav-husak-7207466> > [cit. 2023-11-27].

²⁸⁷ PERNES, *Takoví nám vládli*, s. 284.

²⁸⁸ KREJČÍK, Milan, *Vzpomínka na duben 1969–odstoupení Dubčeka a nástup Husáka*. Dostupné z: < https://www.totalita.cz/vzp/vzp_0005.php > [cit. 2023-04-09].

²⁸⁹ LUSTIGOVÁ, Martina, *Nástup Gustáva Husáka k moci*. Dostupné z: < <https://cesky.radio.cz/nastup-gustava-husaka-k-moci-8609474> > [cit. 2023-04-25].

²⁹⁰ FELCMAN, Ondřej, *Československo roku 1968, II. díl: počátky normalizace*, Praha 1993, s. 61.

vztahy. Husák s Biľakem předtím, než byl Husák zvolen Dubčekovým nástupcem, uzavřeli dohodu, podle níž měl Husák garantovat té konzervativnější části strany, kterou zastupoval právě Biľak, že zůstanou ve svých funkcích a budou moci realizovat svou politiku. Na dubnovém plenárním zasedání ukončilo ÚV KSČ jakoukoliv možnost reformem v Československu a zahájilo nový vývoj země v prosovětském duchu. Dalším opatřením bylo zamezení společenského pohybu. Poté se Československo vrátilo k původnímu socialistickému systému.²⁹¹ Od nově zvoleného vedení se očekávalo rychlé řešení stávajících komplikací.

Husák se stal prvním tajemníkem ÚV KSČ v dubnu 1969. V tomto novém období, označovaném jako normalizace, byl Husák svými přívrženci vyzdvihován. Především jako vývojový mezník, který sehrál „terapeutickou“ roli uvnitř marxistickoleninského jádra strany. Po jeho posílení překonala komunistická strana krizi uvnitř, které musela v posledních měsících čelit. Vedení strany se tak přeneslo přes společensko-politickou krizi, a porazilo „kontrarevoluci“ z přelomových let 1968 a 1969, čímž „zachránilo“ socialismus před demokracií. Husákův nástup je považován za počátek období normalizace v Československu.²⁹²

Většina veřejnosti včetně některých členů komunistické strany nové Husákovo vedení odmítla.²⁹³ Značná část obyvatelstva se však i přes odpor podřídila. Pasivně a rezignovaně čekali na další vývoj nebo se přidali k táboru mlčící většiny. Většina se bála vyjádřit svůj nesouhlas s novým politickým systémem. Začali odvracet svou pozornost od veřejného dění a věnovat se problematice zhoršující se životní úrovně. Mnozí konformisté navíc brzy změnili své přesvědčení a začali vyjadřovat podporu novému vedení. Jindřich Madry napsal, že: „*Pasivita, lhostejnost a odevzdanost narostly do největších rozměrů od doby mnichovské okupace.*“²⁹⁴ Represivní opatření, která přijala komunistická strana v tomto období, se zaměřila na čistky ve straně,

²⁹¹ KREJČÍK, *Vzpomínka na duben 1969–odstoupení Dubčeka a nástup Husáka*. Dostupné z: <https://www.totalita.cz/vzp/vzp_0005.php> [cit. 2023-04-09].

²⁹² HLAVATÝ, Pavel, *Gustáv Husák a Alexander Dubček. Dva Slováci, kteří fatálně ovlivnili dějiny Československa*. Dostupné z: <<https://plus.rozhlas.cz/gustav-husak-a-alexander-dubcek-dva-slovaci-kteri-fatalne-ovlivnili-dejiny-7503406>> [cit. 2023-04-09].

²⁹³ VONDROVÁ, Jitka, NAVRÁTIL, Jaromír, *Komunistická strana Československa. Normalizace (listopad 1968–září 1969), Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970*, díl 9, sv. 4, ÚVD AV ČR, doplněk, Praha/Brno 2003, s. 489–490.

²⁹⁴ MADRY, s. 70.

znovuzavedení cenzury, propouštění vysokých funkcionářů ze svých postů a zrušení mnoha zájmových skupin, spolků (např. Sokol) nebo i politických stran, které vznikly během pražského jara. Schválená opatření představovala zpočátku oficiální cestou, jako potřebná normalizace.²⁹⁵ Následovala revize všech členů, kteří ve straně zastávali jakoukoli funkci. Výsledkem čistek zaznamenalo 327 000 vyloučených členů komunistické strany.²⁹⁶ Tito lidé se většinou neobešli i bez následných perzekucí: propuštěno ze svého dosavadního zaměstnání, studia na vysoké škole nebo pracoviště. Byli přerazováni na neatraktivní a nevyhovující pozice bez možnosti povýšení, a také přestěhováni do menších bytů, následky často nesly i celé rodiny.²⁹⁷ O svou práci přišlo přibližně dalších 350 000 lidí. Mnoha mladým studentům a později i další generaci nebylo z kádrových důvodů umožněné studium.²⁹⁸ Posrpnové perzekuce společně s příchodem invazivních vojsk vyvolalo masovou emigraci, během které území Československa opustilo více jak 700 000 osob.²⁹⁹

V období normalizace žilo mnoho lidí „dvojím životem“. Zastávali různé názory, kdy jeden musel být oficiální prokomunistický a druhý soukromý. Mnozí považovali veřejnou kritiku za zbytečnou provokaci. Zbytky opozice v čele s Dubčekem neměly sílu vést lidové hnutí. Husák jako tehdejší první tajemník pravděpodobně považoval za svůj hlavní úkol zabránit zasahování sovětské armády do vnitropolitických záležitostí. Chtěl totiž kremelskému vedení dokázat, že zvládne zlepšit a udržet poslušnost v zemi sám, bez dalších zásahů. Snažil se také přesunout sovětské jednotky na do obranných pozic na západní hranici, aby vytvořil ochranný štít proti případné agresi ze západu. Sověti mu to však nechtěli umožnit.³⁰⁰ V 80. letech se opozice postupně znovu aktivizovala. Docházelo k policejním zásahům a represím, které využívaly metod tajné StB. Tvrdě zasahovali proti údajnému shromažďování kolaborantů, teroristickým činům, ale i vraždám, prezentovaným lidu jako sebevraždy nebo nehody. Šlo např. o osobnosti, jako byl kněz Přemysl Coufal, dále například československý spisovatel a

²⁹⁵ MADRY, s. 155.

²⁹⁶ KRÁKORA, KOPEČEK, s.44.

²⁹⁷ NĚMEC, BAREK, *Normalizace v Československu (70. léta)*. Dostupné z: <<https://www.dejepis.com/ucebnice/normalizace-v-ceskoslovensku-70-leta/>> [cit. 2023-04-21].

²⁹⁸ Tamtéž.

²⁹⁹ KRÁKORA, KOPEČEK, s.44

³⁰⁰ BÁRTA, Milan, *Nástup nového vedení*, In: BÁRTA, Milan, BŘEČKA, Jan, KALOUS, Jan, *Demonstrace v Československu v srpnu 1969 a jejich potlačení*, Trutnov 2012, s. 68.

novinář Pavel Švanda, nebo představitel studentského hnutí z 60. let Lubomír Holeček.³⁰¹

Socialismus s lidskou tváří vystřídal stav, kterému se ironicky přezdívalo „socialismus s husí kůží.“³⁰² Ve skutečnosti nastala doba značných čistek ve straně a ve společnosti. Přesto všechno bylo hlavním cílem nového prvního tajemníka Husáka upevnit svou vlastní moc a potlačit opozici. Snažil se kontrolovat média, hlavy stranických organizací a rozložení stranického dohledu na veškeré dění ve společnosti, dalších organizací a všech nekomunistických stran. Tímto krokem opozice ztratila možnost legitimního zastoupení. Husák se tak dostal pod tlak ortodoxních stalinistů, které podporovala sama Moskva. Vyzývali k opuštění myšlenek Pražského jara a k rozsáhlým čistkám. Politiku, která byla uplatňována od léta 1969 lze považovat za radikální proud normalizace.³⁰³ Husák ve svém úvodním projevu tajemníka řekl: „*Základem zůstává polednová politika a demokratický proces naší společnosti. Změna bude jen v metodách provádění této politiky. Chceme dosáhnout toho, aby náš stát žil, možno-li to tak říci, ve vnitřních i zahraničních vztazích normálně.*“³⁰⁴

Vztahy mezi KSČ a Sovětským svazem byly obnoveny a mezinárodně normalizovány. Dne 6. května 1970 byla přijata smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci. Tato dohoda znamenala úplné podřízení se Moskvě. V důsledku toho byla výrazně omezena suverenita Československa. Silná menšinová skupina se chopila státní moci a potlačila všechny formy odporu. Ti, kteří se chtěli prosadit ve svém oboru nebo toužili po uznání či moci, se nemohli oficiálně vyjadřovat proti režimu a vládní politice v Československu. A pokud si zároveň chtěli nějak zajistit bezproblémovou budoucnost, většinou vstoupili do KSČ. Ať už z důvodu osobní rezignace, strachu nebo

³⁰¹ PAŽOUT, Jaroslav, *Libri prohibiti*. Dostupné z: <
https://web.archive.org/web/20111119194205/http://libpro.cts.cuni.cz/el_publ_dejmal.pdf> [cit. 2023-04-25].

³⁰² STREAM, *Den kdy hokej psal dějiny (28. března 1969)*. Dostupné z:<
<https://www.stream.cz/slavedny/den-kdy-hokej-psal-dejiny-28-brezen-151162>> [cit.2023-11-27].

³⁰³ FELCMAN, s. 65.

³⁰⁴ KREJČÍŘÍK, Dostupné z: <
https://www.totalita.cz/vzp/vzp_0005.php> [cit. 2023-04-09].

přesvědčení. Po normalizačních čistkách se základy strany obnovily a strana opět posílila svou pozici.³⁰⁵

Po nástupu Husáka do nejvyšší stranické funkce se z tohoto politika stal jeden z nejmocnějších mužů v Československu a byl symbolem normalizace 70 let. V tu dobu byla vyžadována tvrdá cenzura v tisku. Některé časopisy byly tímto donuceny zrušit svou žurnalistiku. Jednalo se například o Reportér, Svět v obrazech, Plamen a My. To samozřejmě vyvolalo značnou nespokojenost veřejnosti v Československu. Narůstající nevole se projevila v den prvního výročí okupace, tedy 21. srpna 1969. V rozhovoru pro Lidovky.cz odpovídal na otázky historik Prokop Tomek: „V srpnu 1969 pak přišla příležitost, aby režim ukázal, že má situaci pevně v rukou.“³⁰⁶ Demonstrace se odehrály v mnoha městech jako Praha, Brno nebo Liberec. Velmi rychle přerostly v pouliční boje s občany na jedné straně, a s policií a lidovou milicí (dělnické bojové jednotky, které sloužily pro udržování veřejného klidu a pořádku) na straně druhé, jenž se nevyhýbal ani střelbě do lidí. Konečný výsledek si vyžádal čtyři mrtvé, dva z demonstrace v Praze a dva v Brně.

Bylo zjevné, že Husákův nový režim se během prosazování svých postojů nezastaví před ničím ani nikým, kdo by mu chtěl odporovat.³⁰⁷ Následující den po výročí invaze vojsk Varšavské smlouvy 22. srpna 1969 byl přijat také tzv. „pendrekový zákon“, který měl krvavé zásahy proti demonstrantům legalizovat. „Bylo to zrychlené opatření zákonodárných sborů (...) jako prevence proti veřejným demonstracím a projevům nesouhlasu zejména vůči okupačním vojskům. A šlo o takový kontrapunkt k hokejovým událostem z března 1969, kdy reakce bezpečnostních složek byly, řekněme, rezervované. Naopak v srpnu byly velice radikální.“ Sdělil historik z Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd Pavel Mücke.³⁰⁸ „Myslím si, že události 21. srpna 1969 a takzvaná 'ý obuškový zákon' znamenaly definitivní prozření, že situace už bude jen horší.

³⁰⁵ NĚMEC, BAREK, *Normalizace v Československu (70. léta)*. Dostupné z:

<<https://www.dejepis.com/ucebnice/normalizace-v-ceskoslovensku-70-leta/>> [cit. 2023-04-15].

³⁰⁶ BERNÁT, Michal, *Srpen 1969 vytvořil rozdělení, my a oni; Nástup Husáka započal novou éru, říká historik*. Dostupné z: < https://www.lidovky.cz/domov/srpen-1969-vytvoril-rozdeleni-my-a-oni-stb-byla-na-protesty-pripravena-rika-historik.A190820_165258_In_domov_mber> [cit. 2023-04-25].

³⁰⁷ HUSÁK, Gustáv, *Výbor z projevů a statí 1969–1981*, Praha 1982, s. 106.

³⁰⁸ KUL, *Proti „živlům“*. *Pendrekový zákon vzal lidem zbytky naděje*. Dostupné z:<

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2900120-proti-zivlum-pendrekovy-zakon-vzal-lidem-zbytky-nadeje>>. [cit. 2023-11-27].

To se později také potvrdilo.“ Poznamenal Mücke k nástupu normalizace a utužování komunistické moci.³⁰⁹

Husák se k událostem ohledně demonstrací po ročním výročí invaze vyjádřil na zasedání ÚV KSČ 25. září 1969. Na tomto setkání obhajoval, že masové akce měly pouze podkopat politiku vládnoucí strany. Podle Husáka šlo o skupiny napojené na spojence v zahraničí.³¹⁰ Dále také obhajoval povolání lidové milice a policie do zbraně na ochranu dělníků a občanů. Ve svém projevu doslova uvedl: „*Hozenou rukavici jsme zvedli a kdo strká ruku do ohně, musí počítat s tím, že se spálí.*“³¹¹ Projev byl důrazně adresován těm, kteří jsou nespokojeni a nesouhlasí s okupací. Tvrdil také, že většina obyvatelstva odsuzuje nepokoje a protesty proti okupaci. Oběti zabitých při protestech a další demonstranty obvinil jako zločince. Na druhé straně pochválil pracující ve slovenských městech a vesnicích za to, že vyjadřují svou národní hrdost a obdiv k Sovětskému svazu.³¹²

Přechod k normalizaci se definitivně uzavřel v prosinci 1970 během zasedání ÚV KSČ, kdy komunisté přijali dokument „*Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu komunistické strany.*“³¹³ Dokument se stal na dalších dvacet let základním ideologickým východiskem komunistického režimu. Poučení z krizového vývoje popisuje příčiny, průběh a konec Pražského jara z pohledu stalinistického komunismu, liberální komunisté pronikli do všech oblastí veřejného, ekonomického a politického života, ještě před rokem 1968. Zásadní roli v mocenské struktuře znovu získala StB, která plnila represivní funkci, a zároveň se staly prostředkem dohledu nad událostmi ve společnosti.³¹⁴ Počet příslušníků se oproti roku 1968 zvýšil na

³⁰⁹ KUL, *Proti „živlům“*. *Pendrekový zákon vzal lidem zbytky naděje*. Dostupné z:<
<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2900120-proti-zivlum-pendrekovy-zakon-vzal-lidem-zbytky-nadeje>>. [cit. 2023-11-27].

³¹⁰ HUSÁK, *Výbor z projevů a statí 1969–1981*, Praha 1982, s. 106.

³¹¹ ŠTROUGAL, Lubomír, *Paměti a úvahy*, Praha 2009, s. 245.

³¹² Tamtéž.

³¹³ KRÁKORA, KOPEČEK, s. 44

³¹⁴ Tamtéž.

dvojnásobný počet. Strach vedení KSČ z liberálních proudů měl negativní dopad na celý společenský život až do roku 1989.³¹⁵

V listopadu 1971 proběhly volby do zastupitelských orgánů Československa. Volili se zastupitelé místních národních výborů a měšťanských národních výborů, okresních a krajských výborů. Dále do České a Slovenské národní rady, sněmovny národů Federálního shromáždění a sněmovny lidu Federálního shromáždění. Jednalo se o první volby po invazi Varšavské smlouvy a nástupu normalizace. Sjednocená kandidátka Národní Fronty získala 99,75% všech zákonných voličů.³¹⁶ Poslanec Emil Rigo promluvil se slovy: „*Vážená Snemovňa národov, súdružky poslankyne a súdruhovia poslanci! Mandátový a imunitný výbor Snemovne národov podľa § 78 zákona č. 56/1969 Zb. o rokovacom poriadku Federálneho zhromaždenia v znení zákona č. 20/1971 Zb. skúmal, či jednotliví poslanci Snemovne národov boli platne zvolení podľa zákona o voľbách do Federálneho zhromaždenia a poveril ma ako predsedu výboru, aby som vám podal správu o výsledkoch jeho rokovania... Volebné výsledky nielen preukázali viac než presvedčivý súhlas väčšiny občanov s politikou strany a Národného frontu, ale pre nás, poslancov, ktorí sme boli zvolení v týchto voľbách, sú i zárukou toho, že máme plnú dôveru našich voličov a že sa môžeme vo svojej práci o nich opierať.*“³¹⁷

Ve stejném roce Husák konstatoval, že KSČ je ideově, politicky i organizačně sjednocená. Tím skončila největší vlna čistek a emigrací. V té době se stal také generálním tajemníkem strany, kterým zůstal až do prosince 1987, a poté vystřídán Milošem Jakešem.³¹⁸ Vrchol Husákovy politické kariéry přišel v roce 1975. Svě prezidentské funkce byl zbaven tehdy velmi nemocný Ludvík Svoboda a při následné volbě prezidenta Československé socialistické republiky dne 29. května 1975 Husák se

³¹⁵ STRAŠÍKOVÁ, Lucie, *Nástup Husáka definitivně pohřbil naděje Pražského jara*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1411781-nastup-husaka-definitivne-pohrbil-nadeje-prazskeho-jara>> [cit. 2023-04-25].

³¹⁶ KRÁKORA, KOPEČEK, s. 44

³¹⁷ *Středa 8. prosince 1971*. Dostupné z: <

<https://www.psp.cz/eknih/1971fs/sn/stenprot/001schuz/s001004.htm>> [cit. 2023-12-05].

³¹⁸ STRAŠÍKOVÁ, Lucie, *Nástup Husáka definitivně pohřbil naděje Pražského jara*. Dostupné z: <<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1411781-nastup-husaka-definitivne-pohrbil-nadeje-prazskeho-jara>> [cit. 2023-04-25].

představil nově zvoleným prezidentem. V této funkci setrval i pro prezidentské období v roce 1980 i v roce 1985.

Hospodářská situace v Československu byla o něco lepší než která panovala v té době v Polsku a Rumunsku. Životní úroveň sice zaostávala oproti zemím západní Evropy, ale hospodářské potíže nezasáhly obyvatelstvo tak citelně, aby českoslovenští občané hromadně povstali proti režimu. Opozice proti vládě se soustředila na menší skupinu z řad společenské inteligence, které se spojili s Chartou 77, v jejímž čele stál Václav Havel.³¹⁹ Charta 77 byla neformální iniciativa československých občanů. Cílem se stalo vyjádřit nesouhlas s porušováním občanské svobody a lidských práv ze strany vládnoucího režimu.³²⁰ V 80. letech se poměry v Československu postupně uvolňovaly a opozice spolu s kritikou režimu, se stávala ve svých činech aktivnější. I přes některá uvolnění poměrů byla situace v Československu zdánlivě stabilní, vedení země bylo v rukou Husáka a Jakeše.³²¹ Po 17. listopadu 1989, kdy proběhla tzv. Sametová revoluce, Husákovi nezbylo, než aby 10. prosince 1989 jmenoval vládu Mariána Čalfy, která byla označena jako „Vláda národního porozumění.“ Úkolem této vlády bylo připravit svobodné volby. Později se Husák vzdal svého prezidentského úřadu Československé socialistické republiky.³²² Čalfova vláda byla u moci do 27. června 1990.

³¹⁹ GILBERT, Felix, LARGE, David Clay, *Konec Evropské éry–dějiny Evropy 1890–1990*, Vyd. 1, Praha 2003, s. 656.

³²⁰ *Charta 77*. Dostupné z: < <https://www.seznamzpravy.cz/tag/charta-77-32005> > [cit. 2023-04-25].

³²¹ Tamtéž.

³²² CHURANĚ, *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. Století. Díl II. (N-Ž)*. Dostupné z: <<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/gustav-husak>> [cit. 2023-04-25].

Závěr

V závěru této práce lze konstatovat, že rok 1968 se z počátku zdál jako velká naděje pro celé Československo, poměry se začaly postupně uvolňovat. Svoboda a demokracie se ukázala jako možnou změnou, ve kterou většina národa věřila, že budou moci žít svobodněji a volněji. Ovšem po 21. srpnu 1968, kdy na příkaz sovětského nejvyššího vedení přijely do Československa okupační tanky armád tzv. spřátelených zemí Varšavské smlouvy, všechny tyto naděje byly rychlým způsobem zničeny.

V noci z 20. na 21. srpna 1968 vstoupila do Československa vojska Varšavské smlouvy. Jejich vstup byl proti vůli našich ústavních orgánů a vyvolal vlnu reakcí po celém světě. Tato integrace odsouzena všemi významnými západními zeměmi spolu se sousedními státy Sovětského svazu a to Čínou, Jugoslávií, Rumunskem a Albánií. Stejný postoj zaujaly i hlavní státy komunistické strany západní Evropy. Sověti museli svou invazi do Československa právně obhájit. Za tímto účelem setrvali v Moskvě členové československé delegace Dubček, Černík a další politici. Nakonec bylo do Sovětského svazu po částech v podstatě uneseno 26 českých politiků. Za předem nejasných podmínek proběhlo donucené podepsání československou delegací tzv. „*moskevský protokol*“, který měl intervenci ospravedlnit. Podepsali jej všichni českoslovenští představitelé s výjimkou Františka Kriegela, člena ÚV KSČ a poslance Federálního shromáždění. V důsledku toho byl koncem srpna odvolán z funkce. Velmi důležitým bodem jednání se stalo také okamžité znovuzavedení cenzury veškerého tisku. Okupační síly si byly vědomy, že kontrola médií je předpokladem úspěšného zvládnutí odklonu od myšlenky Pražského jara. Na tom se následně usnesla i vláda v článku č. 292 krátce po svém návratu z Moskvy 30. srpna 1968. Kromě toho byl zřízen Úřad pro tisk a informace, který měl na média dohlížet.

Brežněv naléhal na ÚV KSČ k rychlému návratu k původním poměrům v Československu. Postupně vzrůstal odpor proti těmto přísným snahám a k samotné invazi. Stoupala emigrace československého národa do zahraničí. Na protest proti intervenci se také upálili tři muži, přičemž jedním z nich byl student Filozofické fakulty Karlovy univerzity Jan Palach. Jeho pohřeb se stal velkou demonstrací proti okupantům. Nespokojenost celého národa se sovětskou okupací se projevila při společném

hokejovém utkání na mistrovství světa, které se konalo v březnu 1969. Čeští hokejisté zde doslova bojovali za celý národ. Šance porazit Sověty vojensky neexistovala, ale na sportovním poli bylo očekávání obrovské. Jejich případná porážka by znamenala pro Československo morální odplatu za invazi. Byla to velká výzva, zejména proto, že Čechoslováci zatím narazili na Sověty v celé hokejové historii čtrnáctkrát a jen dvakrát vyhráli a dvakrát remizovali. Tentokrát šlo ale o mnohem víc a všichni to tak cítili. Hráči Československa se netajili politickým významem zápasů proti SSSR, a chtěli tak dát najevo svůj odpor k jednání východního bloku.

Po prvním vítězném zápase už nešlo euforii valící se ze Stockholmu do Prahy zastavit. Fanoušci hokeje, ale i ostatní občané vyšli v Československu do ulic. Druhý zápas, který se hrál o týden později, vyhráli po velké bitvě 4:3 a posílili naděje na titul. Poslední zápas, který čekal Čechoslováky, byl se Švédy, přičemž obě země spolu vedly tabulku s náskokem před Sovětským svazem. Československu stačila se Švédy pouhá remíza, aby dovezli do Československa titul mistra světa, to se však nakonec nepodařilo. Porazit Sověty dvakrát na MS, ale znamenalo pro všechny mnohem víc, než případný titul. Po skončení druhého vítězného utkání mezi Československem a Sovětským svazem se oslavovalo i na Václavském náměstí, kde se sešlo 150 000 lidí. Nejenom v Praze se konaly oslavy, slavilo se v Olomouci, nebo v Ústí nad Labem. Fanoušci po přiletu vítali své hrdiny jako by přivezli zlato. Dobová říkanka „*Nevadí, že není zlato, ty dva pátky stály za to!*“³²³ nejvíce vystihovala radost a euforii z vítězství. To korespondovalo s pocity celé země. Hokej dal lidem naději, že žádná nadvláda není na věky.

Následky demonstrací, které tajná policie schválně interpretovala jako provokace, znamenaly začátek normalizace. Desetitisíce lidí, kteří toto pochopili, uprchli z vlasti na západ ještě před uzavřením hranic, protože nechtěli dále žít v komunistickém Československu. Byli mezi nimi i bývalí hráči národního hokejového týmu.

³²³ BURKERT, Marek, *Vy nám tanky, my vám branky! Hokejisté se mstili za invazi*. Dostupné z: <<https://www.sport.cz/clanek/plus-vy-nam-tanky-my-vam-branky-hokejiste-se-mstili-za-invazi-1085544>>.[cit. 2023-12-07].

Výsledkem této hokejové éry bylo i to, že se o nejlepší československé hráče začaly zajímat zahraniční kluby včetně legendární NHL. Československo opakovaně získávalo bronzové a stříbrné medaile na světových šampionátech nebo olympijských hrách. Nejvíce zlatých medailí z významných utkání, přesto vybojovali především hokejisté Sovětského svazu. O to více byly souboje mezi Československem a Sovětským svazem vyhrocenější a emotivnější.

Reformní komunisté začali být rychle odstraňováni z funkcí ve vládě i v armádě a SNB. Alexandr Dubček musel opustit své místo prvního tajemníka ÚV KSČ a nahradil jej neostalínista Gustáv Husák. Čistky se nedotkli pouze politicky aktivních členů. Z KSČ bylo vyloučeno okolo půl milionu lidí. Takové vyloučení znamenalo, že člověk nedokázal sehnat práci ve svém oboru. Pokud se jednalo o studenta, byl ze školy vyhozen. Potomci vyřazeného člena strany nemohli studovat. Režimu nežádoucí občané byli likvidováni především z oblastí, kde by mohli ovlivnit myšlenky společnosti. Jednalo se o školství, vědu a kulturu. Na základě toho došlo ke zhoršení a zpomalení dalšího vývoje.

Politický i hospodářský vývoj země se po přelomovém období Pražského jara vrátil do podoby socialistického režimu, nemilosrdně a tvrdě potlačující svobodu a veškeré hodnoty demokratického světa. Nastolená normalizace za výrazné podpory Sovětského svazu vydržela v naší zemi dalších 20 let. Na konci osmdesátých let byla, nejen naše země, ale i ostatní sousední socialistické státy východního bloku, už tak ekonomicky a hospodářsky vyčerpané, že bylo jen otázkou času, kdy se celý tento blok zhroutí.

Seznam použitých pramenů

LITERATURA

BÁRTA, Milan, *Nástup nového vedení*, In: BÁRTA, Milan, BŘEČKA, Jan, KALOUS, Jan, *Demonstrace v Československu v srpnu 1969 a jejich potlačení*, Trutnov 2012.

BENČÍK, Antonín, *Utajovaná pravda o Alexandru Dubčekovi, drama muže, který přeběhl svou dobu*, Praha 2001.

CAMBEL, Samuel, KAMENEC, Ivan, MACEK, Zdeněk, SÝKORA, Jaroslav, *Dějepis pro 3. ročník gymnázia*, Praha 1987.

FELCMAN, Ondřej, *Československo roku 1968, II. díl: počátky normalizace*, Praha 1993.

FUCZIK, Ondřej, *Hrdinové 2: Největší příběhy českého hokeje*, Praha 2019.

GILBERT, Felix, LARGE, David Clay, *Konec Evropské éry—dějiny Evropy 1890–1990*, Vyd. 1, Praha 2003.

GOLONKA, Jozef, VARSÍK, Milan, *Volali ma žiletka*, Vyd. 1, Bratislava 1990.

GUT, Karel, PACINA, Václav, *Malá encyklopedie ledního hokeje*, Praha 1986.

HAVEL, Václav, *Dálkový výslech. Rozhovor s Karlem Hvižd'alou*, Praha 1989.

HAVLÍČEK, Dušan, *Jaro na krk. Zázitky ze zákulisí sekretariátu ÚV KSČ od června do prosince 1968*, Vyd. 1 Praha 1998.

HOPPE, Jiří, *Pražské jaro v médiích. Výběr z dobové publicistiky*, Vyd. 1. Praha 2004, s. 444. *Prameny k dějinám československé krize 1967–1970*, sv. 11.

HUSÁK, Gustáv, *Výbor z projevů a statí 1969–1981*, Praha 1982.

JENŠÍK, Miloslav, *Devatero hokejových zastavení, o zlato na domácím ledě*, Velké Přílepy 2015.

- JENŠÍK, Miloslav, *Kronika českého hokeje 1894–2000*, Praha 2001.
- KAPLAN, Karel, *Československo v letech 1967 – 1969, část čtvrtá*, vyd. 1, Praha 1993.
- KRÁKORA, Pavel, KOPEČEK, Pavel, *Dějiny Československa 1918–1992*, Praha 2010.
- KNAP, Karel, *Češi a Slováci v dějinách NHL*, Praha 2005.
- KOHOUTOVÁ, Helena, KOMSOVÁ, Martina, *Dějepis na dlani*, Olomouc, vyd. 2, 2014.
- KOVAČ, Dušan, *Dějiny Slovenska*, Praha 2011.
- KUČERA, Tomáš, *Legendsy se nerodí přes noc*, Praha 2021.
- LUKŠŮ, David, *Žít jako Holík: životní a hokejové zápasy Jaroslava Holíka*, Praha 2015.
- MADRY, Jindřich, *Sovětská okupace Československa, jeho normalizace v letech 1969-1970 a role ozbrojených sil*, Vyd. 1, Praha 1994.
- MALIA, Martina, *Sovětská tragédie: dějiny socialismu v Rusku v letech 1917–1991*, Praha 2004.
- MLYNÁŘ, Zdeněk, *Mráz přichází z Kremlu*, Vyd. 3, Köln 1990.
- MOC, Jiří, *Jan Gusta Havel: hokejový Vivaldi*, Vyd. 1, Rychnov nad Kněžnou 2001.
- MÜLLEROVÁ, Alena, HANZEL, Vladimír, *Albertov 16:00, Příběhy Sametové revoluce*, Praha 2009.
- NOVÁK, Miroslav, *Pražské Jaro 1968, přerušovaná revoluce*, Praha 2021.
- PACHMAN, Luděk, *Jak to bylo: zpráva o činnosti šachového velmostra za období 1924 – 1972 s dodatkem „Jak to bylo později“*, Bělá pod Bezdězem 2001.
- PERNES, Jiří, *Takoví nám vládli*, Praha 2003.
- PITNER, Jaroslav, *Hokejový generál vzpomíná*, Jihlava 1997.

RETEGAN, Mihai, 1968, *Ve stínu Pražského jara*, Paha 2002.

RUPNIK, Jacques, „*L'autre 1968: trois lectures du Printemps de Prague*, in: MARÉS, A. *La Tchécoslovaquie sismographe de l'Europe au XX siècle*, Paris, 2009.

SUCHAN, František, *Nezdolní: 20 nejčastěji reprezentujících českých hokejistů očima jejich spoluhráčů*, Havlíčkův Brod 2019.

ŠTROUGAL, Lubomír, *Paměti a úvahy*, Praha 2009.

VANČURA, Jiří, *Naděje a zklamání, Pražské jaro 1968*, vyd. 2, Praha 1990.

VONDROVÁ, Jitka, FELCMAN, Ondřej, *Vláda a Prezidenti: Normalizace (září 1968–říjen 1969)*, *Prameny k dějinám československé krize 1967–1970*, díl 8, sv. 2, ÚVD AV ČR, Praha/Brno 2010.

VONDROVÁ, Jitka, NAVRÁTIL, Jaromír, *Mezinárodní souvislosti československé krize 1967–1970. Červenec–srpen 1969*, Brno 1996.

VONDROVÁ, Jitka, NAVRÁTIL, Jaromír, *Komunistická strana Československa. Normalizace (listopad 1968–září 1969)*, *Prameny k dějinám československé krize v letech 1967–1970*, díl 9, sv. 4, ÚVD AV ČR, doplněk, Praha/Brno 2003.

PERIODIKA

AG, *Praha jásající*, *Práce: Deník revolučního odborového hnutí*, 22. 3. 1969, roč. 25, č. 69.

ANDREAS, Petr, *Od odpovědnosti ke kontrole. Cenzura za rané normalizace (září–srpen 1969)*, *Soudobé dějiny*, 2020, roč. 27, č. 3–4.

Celý svět v obdivu: Velký ohlas našeho vítězství nad SSSR v tisku, *Mladá fronta*, 24. 3. 1969, roč. 25, č. 70.

Československý sport, Útočná trojice pro Stockholm, 15. 3. 1969, roč. 17, č. 63.

Důvěru je nutno dokazovat činy: ohlas na prohlášení předsednictva ÚV KSČ, Rudé právo, 5. 4. 1969, roč. 49, č. 81.

Hokejista roku: Jan Suchý, Československý sport, 2. 4. 1969, roč. 17, č. 78.

Informace ministerstva vnitra SSR, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 2. 4. 1969, roč. 25, č. 78.

Jednalo byro ÚV KSČ, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 2. 4. 1969, roč. 25, č. 78.

Je možné dělat politiku přes hokej? Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 21. 3. 1969, roč. 25, č. 68.

Kdyby to naši viděli: Taxikáři řídili oslavy, Mladá fronta, 24. 3. 1969, roč. 25, č. 70.

KOHN, Jiří, *Chybělo málo a přece hodně*, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 31. 3. 1969, roč. 25, č. 76.

KOVÁŘ, Pavel, *Kronika hokejových bouří*, Reflex, 25. 3. 1999, roč. 9, č. 12.

KOVÁŘ, Pavel, *Šance malého národa: Osudové osmičky*, Reflex, 30. 4. 1998, roč. 8, č. 17.

Maršál Grečko v ČSSR, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 2. 4. 1969, roč. 25, č. 78.

Mašinérie sovětského týmu rozvrácena: Z ohlasů světových agentur po zápase ČSSR–SSSR, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 24. 3. 1969, roč. 25, č. 69.

Nádherný první jarní den: Vítězství vlasteneckého nadšení, vůle a obětavosti, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 24. 3. 1969, roč. 25, č. 69.

Naše umění a rozvaha deklasovaly mistry světa, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 22. 3. 1969, roč. 25, č. 69.

Ostuda, Mladá fronta, 31. 3. 1969, roč. 25, č. 76.

PACINA, Václav, *V šatnách voní severské lesy*, Mladá fronta, 15. 3. 1969, roč. 25, č. 63.

PACINA, Václav, *Nejdražší bronz historie: Zlatý práh jsme opět nepřekročili*, Mladá fronta, 31. 3. 1969, roč. 25, č. 76.

Pláču a loučím se... Československý sport, 2. 4. 1969, roč. 17.

R, *Ze stanovisek k prohlášení PÚV KSČ*, Práce: Deník revoluční odborového hnutí, 5. 4. 1969, roč. 25, č. 81.

Stanovisko předsednictva ÚV ČSTV, Práce: Deník revoluční odborového hnutí, 9. 4. 1969, roč. 25, č. 84.

ŠÍŠKA, Milan, *Dlažební kostky před Aeroflotem*, Právo 2007, roč. 17, č. 77.

ŠUPICH, Zvonimír, *Právě začínáme: a hned s ostrými hochy z Kanady*, Rudé právo, 15. 3. 1969, roč. 49, č. 63.

ŠUPICH, Zvonimír, *Úspěšné zahájení čs. Hokejistů ve Stockholmu ČSSR–Kanada 6:1 (1:0, 2:1, 3:0): Javorový list měl trny*, Rudé právo, 17. 3. 1969 roč. 49, č. 64.

ŠUPICH, Zvonimír, *Pozvánka na oběd s Finy*, Rudé právo, 18. 3. 1969, roč. 49, č. 65.

ŠUPICH, Zvonimír, *Ve Stockholmu zahájeno*, Rudé právo 17. 3. 1969, roč. 49, č. 64.

TUREK, Petr, *Hokejisté přelepovali rudé hvězdičky*, Československé listy, 3. 4. 2004, vol. 12.

Vítání–15.00, Československý sport, 31. 3. 1969, roč. 17, č. 76.

Zasedání předsednictev vlád: Federální, ČSR A SSR, Práce: Deník revolučního odborového hnutí, 2. 4. 1969, roč. 25, č. 78.

Zasedala vláda ČSSR, Práce: Deník revoluční odborového hnutí, 5. 4. 1969, roč. 25, č. 81.

Zjednání předsednictva ÚV KSČ, Československý sport, 9. 4. 1969, roč. 17, č. 83.

INTERNETOVÉ ZDROJE

36th World and 47th European Championship, 15.–30. 3. 1969, Stockholm, Sweden. Originally was championship assignet to Czechoslovakia. But for invasion of socialistic armies was declined and displaced to Sweden. Dostupné z: <<https://web.archive.org/web/20131111011858/http://hokej.sfrp.cz/ms/ms1969.html>>.

BAN, *Hokejová vítězství nad nenáviděnou sbornou v roce 1969 bral národ jako pomstu za okupaci.* Dostupné z <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>.

BERNÁT, Michal, *Srpen 1969 vytvořil rozdělení, my a oni; Nástup Husáka započal novou éru, říká historik.* Dostupné z: < https://www.lidovky.cz/domov/srpen-1969-vytvoril-rozdeleni-my-a-oni-stb-byla-na-protesty-pripravena-rika-historik.A190820_165258_In_domov_mber>.

BILÁK, Vasil, KAPEK, Antonín, ŠVETSKA, Oldřich, KOLDER, Drahomír, INDRA, Alois, *Zvací dopis.* Dostupné z: <https://www.totalita.cz/txt/txt_1968_dopis_zvaci.php>

BURKERT, Marek, *Vy nám tanky, my vám branky! Hokejisté se mstili za invazi.* Dostupné z: < <https://www.sport.cz/clanek/plus-vy-nam-tanky-my-vam-branky-hokejiste-se-mstili-za-invazi-1085544>>.

ČESKÝ ROZHLAS, *Gustáv Husák.* Dostupné z: < <https://1968.rozhlas.cz/gustav-husak-7207466>>.

DVOŘÁK, Jan, *1969: dvě výhry nad Rusy, dvě hodiny svobody a pak ještě větší temno.* Dostupné z: < <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/1969-dve-vyhry-nad-rusy-dve-hodiny-svobody-a-pak-jeste-vetsi-temno/5bca04c059841d79e18a8ab0>>.

HLAVATÝ, Pavel, *Gustáv Husák a Alexander Dubček. Dva Slováci, kteří fatálně ovlivnili dějiny Československa.* Dostupné z:< <https://plus.rozhlas.cz/gustav-husak-a-alexander-dubcek-dva-slovaci-kteri-fatalne-ovlivnili-dejiny-7503406>>.

Charta 77. Dostupné z: < <https://www.seznamzpravy.cz/tag/charta-77-32005>>.

CHURAŇ, Milan, *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. Století. Díl II. (N-Ž)*. Dostupné z: <<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti/gustav-husak>>

Kašparova zpráva v celém znění. Dostupná z: < chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/http://www.68.usd.cas.cz/files/dokumenty/edice/812.pdf>.

KOMÁREK, Michal, *Byli jediní, kdo mohl zmlátit Rusy. Dvě nejslavnější vítězství hokejistů na MS*. Dostupné z: < <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-hokej-ms-v-hokeji-byli-jedini-kdo-mohl-zmlatit-rusy-dve-nejslavnejsi-vitezstvi-hokejistu-na-ms-201869>>.

KOVÁŘ, Pavel., LIŠKA, Milan, Archiv České televize, *Razítko na normalizaci*, Česká televize 1999. Dostupné z: < <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1010221726-razitko-na-normalizaci/>>.

KREJČÍK, Milan, *Vzpomínka na duben 1969–odstoupení Dubčeka a nástup Husáka*. Dostupné z: < https://www.totalita.cz/vzp/vzp_0005.php>.

KUČERA, Tomáš, *Dvě hokejová vítězství nad okupanty. Slavili všichni, StB byla připravena*. Dostupné z:< <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2770745-hokejova-vitezstvi-nad-nenavidenou-sbornou-v-roce-1969-bral-narod-jako-pomstu-za>>.

KUL, *Proti „živlům“*. *Pendrekový zákon vzal lidem zbytky naděje*. Dostupné z:< <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2900120-proti-zivlum-pendrekovy-zakon-vzal-lidem-zbytky-nadeje>>.

LUSTIGOVÁ, Martina, *Nástup Gustáva Husáka k moci*. Dostupné z: < <https://cesky.radio.cz/nastup-gustava-husaka-k-moci-8609474>>.

Moskevský protokol. Dostupný z: < <http://csds.cz/cs/g6/4654-DS.html>>.

NĚMEC, Václav, BAREK, David, *60. léta v Československu, Pražské jaro 1968*. Dostupné z: < <https://www.dejepis.com/ucebnice/60-leta-v-ceskoslovensku-prazske-jaro-1968/>>.

NĚMEC, Václav, BAREK, David, *Normalizace v Československu (70. léta)*. Dostupné z: < <https://www.dejepis.com/ucebnice/normalizace-v-ceskoslovensku-70-leta/>>.

OPPELT, Robert, *Vy nám tanky, my vám branky, znělo náměstím, když hokejisté porazili Sověty*. Dostupné z:< https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/hokej-1969-ceskoslovensko-sssr-oslavy-vitezstvi-mistrovstvi-sveta-aeroflot-vaclavske-namesti.A190327_212928_domaci_hm1>.

PACINA, Václav, *Hokejová pomsta za okupaci*. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/hokej/ms-2004/hokejova-pomsta-za-okupaci.A040325_111628_reprezentace_rav>.

PAŽOUT, Jaroslav, *Libri prohibiti*. Dostupné z: < https://web.archive.org/web/20111119194205/http://libpro.cts.cuni.cz/el_publ_dejmal.pdf>.

ŘANDA, Tomáš, *Vy nám tanky, my vám branky aneb Padesát let od hokejové pomsty za okupaci, část první*. Dostupné z: < <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/vy-nam-tanky-my-vam-branky-aneb-padesat-let-od-hokejove-pomsty-za-okupaci-cast-prvni/5c92c41e0d663b6fe8ebb866>>.

SLÁNSKÁ, Nataša, *Den kdy Čechoslováci porazily Sověty: hokejové MS 1969 mělo tragickou dohru*. Dostupné z: < <https://www.dotyk.cz/magazin/hokej-1969-ceskoslovensko-sssr-30000908.html>>.

SMETÁK, Adam, *Hokejová pomsta za okupaci: Po porážce SSSR vyšlo do ulic Prahy 150 tisíc lidí*. Dostupné z: < <https://refresher.cz/65644-Hokejova-pomsta-za-okupaci-Po-porazce-SSSR-vyslo-do-ulic-Prahy-150-tisic-lidi>>.

SOB, *Tajné sklady jaderných zbraní v Československu hledali Reportéři ČT*. Dostupné z:< <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/tajne-sklady-jadernych-zbrani-v-ceskoslovensku-hledali-reporteri-ct-38835>>.

STRAŠÍKOVÁ, Lucie, *Nástup Husáka definitivně pohřbil naděje Pražského jara*. Dostupné z: < <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1411781-nastup-husaka-definitivne-pohrbil-nadeje-prazskeho-jara>>.

STREAM, *Den kdy hokej psal dějiny (28. března 1969)*. Dostupné z:<
<https://www.stream.cz/slavedny/den-kdy-hokej-psal-dejiny-28-brezen-151162>>.

Středa 8. prosince 1971. Dostupné z: <
<https://www.psp.cz/eknih/1971fs/sn/stenprot/001schuz/s001004.htm>>.

SYSOP, *Mistrovství světa v ledním hokeji 1969*. Dostupné z:<
http://www.multimediaexpo.cz/mmecz/index.php/Mistrovstv%C3%AD_sv%C4%9Bta_v_ledn%C3%ADm_hokeji_1969>.

ŠACH, Jan, *Hokejové události před 45 lety ohlašovaly konec reformní éry*. Dostupné z:
<<https://www.vhu.cz/hokejove-udalosti-pred-45-lety-ohlasovaly-konec-reformni-ery/>>.

ŘANDA, Tomáš, *Vy nám tanky, my vám branky aneb Padesát let od hokejové pomsty za okupaci, část první*. Dostupné z: < <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/hokej/vy-nam-tanky-my-vam-branky-aneb-padesat-let-od-hokejove-pomsty-za-okupaci-cast-prvni/5c92c41e0d663b6fe8ebb866>>.

VACULÍK, Ludvík, *Dva tisíce slov*. Dostupné z: < <https://www.ludvikvaculik.cz/1968-dva-tisice-slov>>.

Zákon č. 84/1968 Sb. Úplné znění zákona. Dostupné z:
<<https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=84&r=1968>>.

Zákon č. 231/1948 Sb., *Zákon na ochranu lidově demokratické republiky*. Dostupné z: <
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-231#hlava1>>.

ZÁRUBA, Robert, Archiv Z: ČSSR–SSSR. Dostupné z:<
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070001/>>.

ZÁRUBA, Robert, Archiv Z: ČSSR–SSSR, II. díl. Dostupné z:
<<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10364596087-archiv-z/219471294070002/>>.

ZOUBEK, Ondřej, *Hokej byl tehdy více než sport. Holik si přelepil hvězdu a zasypal brankáře nadávkami*. Dostupné z: <<https://sport.aktualne.cz/hokej/hokejova-reprezentace/cssr-proti-sssr-ms-1969/r~84b5b8924fea11e9ad610cc47ab5f122/v~sl:1ab139fd87e01ed47c8a4014290f60e9/?fbclid=IwAR3TXNGqKQZBr8lzlaAzjIGDzjbCx6kPCyzt7uqq98vf-0FX920j5m5bOg<>>>.

Resumé

Even after the death of Stalin and Gotwald, the era of communist show trials did not end. Nevertheless, the strict regime was gradually being loosened. After five years, the last hockey players arrested after the above-mentioned trials were released. At the same time, Czechoslovakia failed to achieve good results at the world championships or to obtain valuable metals. It seemed that Czechoslovak hockey had returned to its roots.

In 1956, the atrocities associated with Joseph Vissarionovich Stalin came to light in Soviet Russia. The national team of Czechoslovakia slowly began to recover. Some former national team players who were released returned to playing hockey again. Their names were again welcomed by the fans. In 1965, the World Championship was to be held in Prague. Great interest in this important sport event and in ice hockey would once again affect the entire republic.

In the period of the 1960s, the loosening of social restrictions spread through Czechoslovakia. Foreign clubs, including the legendary NHL, became interested in the best Czechoslovak player, and training methods gradually changed. Czechoslovakia won bronze and silver medals at the world championships and at the Olympic Games again. Gold medals were won mainly by the Soviet Union. The fights between Czechoslovakia and the Soviet Union became more intense with each match.

On the night of August 20th-21st, 1968, Warsaw Pact troops entered Czechoslovakia. Dissatisfaction with the Soviet occupation troops manifested during a joint hockey game. The two victories sparked an avalanche of celebrations throughout Czechoslovakia. Tens of thousands of people fled their homeland because they could no longer live in communist Czechoslovakia before the borders were closed. Among them were also the former players of the national hockey team. More migrants started leaving the country shortly after the borders were closed.